

1973-35



OUR WINGS  
PUBLISHER  
ADDRESS

-Lithuanian Protestant Journal, est. 1951  
-Lithuanian Ev. Reformed Church, est. 1555  
-5230 So. Artesian Ave., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.

## TURINYS

	Psl.	
O. Beresnevičienė	MŪSŲ SPARNAI (viršelis)	
Dail. J. J. Neimanai	VINJETĖS	
Kun. P. Dilys	TIKĖJIMAS NUSIMINIME	2
H. Yčaitė-Petkienė	KALĖDŲ EGLUTĖ	6
Dagys	KALĖDŲ EGLĖ	8
Alfonsas Docius	TRYS KARALIAI	9
Kun. St. Neimanas	LIETUVIŲ EVANGELIKŲ BAŽNYČIOS VYRIAUSIOS TARYBOS VEIKLA VAKARŲ VOKIETIJOJE	10
Fr. Sk.	VASARIO 16 GIMNAZIJOS VEIKLA	15
Alfonsas Docius	KUNIGAİKŠČIŲ MIESTAS	19
Dagys	KAS?-TAI...; NORS...BET...; TIK...	20
V. Karosas	IŠ PERGYVENTOS PRAEITIES Į ATEITĮ	22
Halina Dilienė	DAR APIE LIETUVOS UNIVERSITETĄ	35
Jurgis Jašinskas	POETAS STANISLOVAS DAGILIS	38
Stasys Palšis	PATIKSLINIMAS	46
hd	PROF. POVILO JAKUBĖNO PRISIMINIMUI	47
Halina Dilienė	KOMPOZITORIUS PIANISTAS VLADAS JAKUBĖNAS	49
Valerija Anysienė	ELZĖ JANKŪTĖ	53
J. Kregždė	XXVI TREMTIES SINODAS	56
V. K.	LIETUVIŲ EVANGELIKŲ TARYBA	64
Kun. Povilas Dilys	NAUJAS VEIKALAS APIE LIETUVOS REFORMACIJĄ IR KONTRREFORMACIJĄ	67
Fr. Skėrys	JULIUS STANAITIS	69
"M. Sp." Redakcija	AUGUSTĖ SKĖRIENĖ	72
PD	ARKIVYSKUPAS GUSTAVS TURS	73
Dail. Dagys	ALFONSAS DOCIUS	74
J. Kr.	KONSTANTINAS NORKUS	76
"M. Sp." Redakcija	MARTYNAS NAUBURAS	77
Kun. St. Neimanas	KURATORIUS ADOMAS ŠERNAS	79
Kun. St. Neimanas	KURATORIUS KRISIUS BRUŽAS	81
PD	EUGENIJA DILYTĖ-STASKEVIČIENĖ-GLAZIENĖ	84
Stasys Palšis	IEVA MIZARAITĖ-STAKĖNIENĖ	85
Iškylautojas	ROMUVOS EVANGELIKŲ IŠKYLA	88
* * *	KONFIRMACIJOS	91
* * *	AKADEMINIS JAUNIMAS	93
-e-	SCENOS PRIEAUGLIS	97
* * *	KRONIKA	98

LEIDĖJAS  
REDAKCINĖ KOMISIJA

-Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegija Tremtyje  
-Petras BRUŽAS, Eugenius GERULIS, Jokūbas KREGŽDĖ, Palmyra LAMPSATIENĖ, generalinis superintendantas kun. Stasys NEIMANAS, Jonas PALŠIS, Arvydas RAMONIS

REDAGUOJA

-Jokūbas KREGŽDĖ, 2439 W. 51<sup>st.</sup> St., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.

ADMINISTRUOJA

-Jonas PALŠIS, 5718 S. Richmond St., Chicago, Ill., 60629, U. S. A.

KAINA

-AUKA

REDAKCIJA rankraščius taisy, trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsniai su autorių pavarde, slapyvardė ar inicialais nebūtinai reiškia leidėjo ar redakcijos nuomonę.

 MŪSU SPARNAI  
LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ĮSTEIGTAS 1951

1973 GRUODIS

Nr. 35



*Kompozitorius pianistas prof. Vladas JAKUBĖNAS, muzikos pedagogas, recenzentas,  
Ev. Reformatų Bažnyčios kuratorius. Nuotr. V. Mazelio*



Kun. Povilas DILYS

## TIKĖJIMAS NUSIMINIME

"Ir, iš tenai išėjęs, Jėzus pasitraukė į Tiro ir Sidono šalį. Ir štai moteriškė kananietė iš anos srities išėjo ir šaukė, tardama: "Pasigailėk manęs, Viešpatie, Dovydo Sūnau! mano duktė velnio sunkiai varginama". Bet Jis jai neatsakė nė žodžio. Ir priėję jo mokytiniai prašė jį, tardami: "Paleisk ją, nes ji šaukia mums iš paskos". Bet Jis atsakydamas tarė: "Aš esu pasiūstas tik pas Izraelio namų žuvusiųsias avis". O ji atėjusi parpuolė prieš Jį ir tarė: "Viešpatie, padėk man!" Bet Jis atsakydamas tarė: "Netinka imti vaikų duoną ir ją mesti šunyčiams". O ji tarė: "Taip, Viešpatie! tačiau juk ir šunyčiai ėda trupinius, kurie nukrinta nuo jų ponų stalo". Tuomet atsakydamas Jėzus tarė jai: "O moteriške, didelis yra tavo tikėjimas! Teįvyksta tau, kaip tu nori". Ir nuo anos valandos jos duktė pagijo".

(Mato Evangelija 15, 21-28)

Perskaičius mūsų šios dienos Dievo Žodį, girdime šauksmą nuvargintos motinos, kuri rūpinasi sunegalavusia dukra. "Ir štai moteriškė kananietė iš anos srities išėjo ir šaukė"... Ji ieško pagalbos.

Ar girdime tą šauksmą ir šandie? Bendrai imant, mes nemėgstame, kai suaugęs žmogus nebesusivaldo, pradeda garsiai rėkti ir verkti. Bet, nežiūrint to, tiesą sakant, mes šandie savo dvasiniame stovyje esame labai arti tos kananietės iš Evangelijos.

Didelis, garsus šauksmas plinta pasaulyje ir dabar, šauksmas lietuvių ir kitų tautų dėl laisvės, šauksmas nukankintų per ilgą ka-

ra Indokinijos gyventojų, o, pagaliau, ir mūsų asmenišką šauksmą dėl mus kankinančių negalavimų. Garsus žmonijos balsas artinasi prie Viešpaties sosto, šaukdamas: "Pasigailėk mane, Viešpatie, Dovydo Sūnau!"

Mūsų moteriškė ne visą laiką šaukėsi pagalbos. Ji ilgai, tyliai kentėjo ir kantriai nešė savo gyvenimo kryžių. Tik išgirdusi, kad Jėzus iš Nazareto yra jos apylinkėje, ji paskubomis rado Gelbėtoją ir tik tada šaukė: "Pasigailėk mane, Viešpatie, Dovydo Sūnau!" Tame glūdi paslėpta didelė paguoda visiems nuvargusiems ir apsunkintiems. Mes gi esame panašūs į tą kananietę, tik mūsų padėtis yra šiek tiek geresnė. Mes visi esame girdėję apie Jėzų iš mažens, namuose, sekmadienio mokyklose. Bažnyčioje buvome moko- mi, kad tas Jėzus yra mūsų Išganytojas ir Jis gali padėti. Bet ar mes visuomet tikime į tai? Ar ne dažnai užmiršdavome Jėzų ir ieškodavome pagalbos kur kitur? Tai galėjo būti viena arba kita visuomeninė arba politinė pažiūra, daug žadanti, bet iš tikrųjų ne- duodanti pagalbos. Be to, mes per daug pasitikėdavome savo jėgo- mis, ar pastangomis kitų, mums artimų, žmonių.

Šiandieninis Dievo Žodis dar kartą norėtų atkreipti mūsų dėme- sį, kad tikroji pagalba glūdi Jėzaus iš Nazareto asmenyje, Jo skelb- tame dvasiniame stovyje, o ne kur kitur.

Kananietės dukrelė, kuri, kaip Raštas sako, buvo velnio sunkiai varginama, arba, kaip kitas lietuviškas vertimas išreiškia... "buvo demono baisia kankinama", simbolizuoja visą žmoniją. Argi dabar- tinis dvasinis ir net fizinis gyvenimas nėra velnio baisia kankina- mas? Pažiūrėkime, kas aplink mus darosi: neteisybė, nusikaltimai, net dienos metu plečiasi; visokių suktybių vartojimas yra lyg ir priimtinas, ypatingai politiniame gyvenime. Valstybės nori sutvir- tinti taiką tarp tautų, bet skriaudžia mažų tautų teises į laisvą gy- venimą. Ar tai ne velniškas pasielgimas?

Kaip matome, tikrai nesame toli nuo mūsų teksto moteriškės ir jos susirgusios dukrelės padėties. Šiandien mums reikia pagalbos. Jaučiame, kad netolimoje ateityje turi kažkas atsitikti. Laikas se- niai pribrendo, kad teisingumas būtų gražintas, kad vėl protingu- mas žmonių pasiilgime viešpatautų, kad žmonija pergyventų dvasi- nį atgimimą. Kartu su tuo kyla rimtas ir galutino atsakymo laukian- tis klausimas: Ar Dievas valdo pasaulį? Ar Jam rūpi mūsų liki- mas? Ar Jis norėtų padėti? Jeigu tikime Matui, kad jis teisingai nušvietė mūsų tekstą, tai kodėl mums rūpintis dėl ateities? Mes juk žinome, kad Jėzus savo galia, Jam Dievo Tėvo duota, išgelbėjo moters dukterį. Jis padės ir mums. Tai yra visiškai teisingas ir logiškas samprotavimas. Bet pažiūrėkime į tekstą dar kartą. Firm- negu pagalba buvo suteikta, moteriškė pergyveno didelių skaus- mus. Evangelija pasakoja, kad Jėzus į motinos šauksmą neatsakė nė žodžio. Jėzus tyli. Jis negirdi kenčiančios balso. Argi ir mes

nepatyrėme mūsų gyvenime, -asmeniškame, religiniame, tautiniame Jėzaus ir Dievo žiauraus tylėjimo? Mes meldžiame, mes prašome, mes jungiamės pamaldose, mes maldaujame teisingumo, -o Dangus tyli. Mes iš mūsų širdžių gilumos daug kartų šaukdavome: "Dieve, padėk! Dieve, išgelbėk! Dieve, sugrąžink sveikatą tėvui, motinai, sūnui, dukteriai, mums patiems!" O Dievas tylėjo.

Todėl ir šandien, akivaizdoje piktosios dvasios valdomo pasaulio, kuriame privalome gyventi, klausiamo: Kodėl Dievas tyli, kodėl neprabyla garsus balsas iš viršaus?

Prancūzų filosofas Jacques Ellul iškėlė tą problemą savo naujame veikle "Viltis apleidimo metu". Jis pabrėžia, kad istorijoje yra laikotarpiai, kai atrodo, kad Dievas pasirinko tylėjimo kelią ir lyg nutolo nuo žmonijos. Ellul remiasi biblijiniu tekstu ir stengiasi įrodinėti, kad moderni technologinė struktūra klaidingai supranta vertybes, duotas žmonijai. Jis kritikuoja dabartinius teologus už pastangas pritaikyti krikščionybę dabartinei dvasinei padėčiai, kuri rodo beviltiškumą ir kurioje nėra laisvės. Dievo tylėjimo problema buvo taip pat iškelta teologo Paul Tillich'o ir šiandieninis Dievo Žodis iš naujo priverčia mus apie tai pagalvoti.

Ką mes galime pasakyti? Šauksme, -Dieve padėk ir Viešpaties tylėjime, nežiūrint, kad kasdien pasaulyje vyksta taip daug Jo šventai valiai prieštaraujančių dalykų, -nesame vieni. Ne tik moteris iš mūsų teksto, ne tik daugelis kitų maldaujančių negavo atsakymo, bet pats Kristus atsirado tokioje padėtyje. Ant kryžiaus mirštant kančiose, Jėzaus šauksmą: "Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane palikai", Dievas tylėjo ir leido Sūnui toliau kentėti. Šandien, dviejų tūkstančių metų perspektyvoje, tuometinis Dievo tylėjimas yra visiškai išaiškintas. Nežiūrint net Sūnaus prašymo ir tragiško šauksmo ant kryžiaus, Visagalintis eina savo keliu. Jis ruošia sūnui visiems laikams galiojančią pergalę - V e l y k a s, -prisikėlimą iš mirusių. Tik tuo būdu Jėzaus veikimas nebuvo veltui, Jo idėjos buvo įamžintos į žmonių gyvenimą.

Kaip matome, Dievo tylėjimas Jėzaus nukryžiuavimo metu atnešė palaiminimą visiems. Todėl nereikia mums stebėtis ir priekaištauti, jeigu Dievas lyg ir slepiasi nuo mūsų ir tyli į mūsų šauksmą. Tikrai, Dievo tylėjimas neišaiškina mums blogio ir nusikaltimų šaltinio, bet padeda suprasti tikrovę. Dievas nenori, bet leidžia, kad blogis būtų pasaulyje; atrodo, Dievo akyse, žmogaus prisiartinimas prie Jo laisva valia yra vertingesnis dalykas, negu blogio pašalinimas. Todėl Dievas apriboja savo veikimą tuo, kad mūsų nelaimė, mūsų kančios virstų palaiminimu, jeigu ir ne mums, tai kitiems. Čia glūdi mūsų teksto svarbi mintis.

Moteriškė turi stiprų tikėjimą savo nusiminime. Ji kartoja prašymą ir nori išgirsti Jėzaus žodį, ji nori pralaužti Jo tylėjimą. Vyksta gana originalus pasikalbėjimas tarp jos ir Išganytojo. Ne-

nuilstamas maldavimas: "Pasigailėk manęs, pagydyk mano dukrelę", o ypatingai moteriškės nuolankumas, išreikštas žodžiuose: "Taip Viešpatie, bet ir šunyčiai ėda trupinius nukritusius nuo jų ponų stalo", -paveikė Išganytoją ir Jis savo galia dukterį išgydė.

Kokia milžiniška pamoka mums. Tik nenuilstama malda nuolankume, bazuota ant gyvo tikėjimo, kad Jis, Jėzus Kristus, gali padėti, -bus išklaudyta. Išklaudyta, gal būt visiškai kitaip, negu mes laukiame, ir ne ten, kur mes dedame viltį ir pastangas.

Greit vėl ateis ruduo, o paskui žiema. Prasidės ir mūsų bažnytinio veikimo aktyvesnis laikotarpis. Mes be abejo dėsime į jį mūsų viltį, mūsų energiją ir mūsų darbą. Jau šandie prašome Dievą mus palaiminti. Būkime pasiruošę, -pergyvensime daug nusivylimų, daug neišpildytų planų, susitiksime daugelį nesuprantamų dalykų. Mes, kaip religinė bendruomenė, privalome suprasti, kad tik tas turės pasisekimą, kas tarlaus Jo, Dievo dideliems, o ne mūsų siauriems tikslams. Todėl, svarstant mūsų Bažnyčios ir mūsų spaudos darbotvarkę, niekuomet neužmirškime drąsiai klausti: "Ką Tu Dieve turi omenyje? Ką Tu norėtum su mumis padaryti? Mes nulenkiamo savo galvas, mes esame pasiruošę atiduoti mūsų valią Tau". Mes žinome, kad tik tuo būdu patarnausime Dievo reikalams ir Jo Karalystei.

Amen.

(Pasakytas pamokslas Liet. Ev. Reformatų bažnyčioje 1973. VIII. 26).



*Buvusi Vilniaus katedra ir Gedimino pilies bokštas 1973 m. vasarą.*

*Nuotr. dr. A. Šabanienės*

## KALĖDŲ EGLUTĖ

Ir vėl ateina Kalėdos-žiemos linksmybių šventė, su žvilgančiomis eglutėmis, skambia muzika, su Kalėdų Seneliu ir saldainiais bei skanėstais. Kaidar Santa Claus'o ten nebuvo, senovės Lietuvoje vaikščiojo Kalėda. Tai buvo kažkokia nežemiška būtybė, gal laumė, gal burtininkas, kuri atvažiuodavo per sniegą su rogėmis, žvangindama žvanguliais ir dalindama vaikams kalėdines dovanas.

Kalėdų eglutė yra palyginti dar nelabai senas tos šventės simbolis. Pasakojama, kad Reformacijos pradininkas Martynas Liuteris išpopuliarino tą žaliais spygliais medelį. Vaikščiodamas miške vieną žvaigždėtą Kūčių naktį, Liuteris nukirto eglaitę. Parnešė namo vaikams ir ją papuošė žvakutėmis, kurios simbolizavo Betliejaus žvaigždę. Šalia kitų gabumų, Liuteris buvo iškilus muzikos kompozitorius, pats gerai grodavo fleita. Yra sukūręs daug muzikos, specialiai paskirtos Kalėdoms. Galingi jo choralai, atžymint Kristaus šventę, buvo išgirsti pirmą kartą Wittenbergo bažnyčioje, Vokietijoje, 1524 m. Muzika, švenčių apeigos ir eglaitės jam buvo priemonė žmogų priartinti prie Dievo.

Taip nebuvo su visais Reformacijos vadovais. Jonas Kalvinas ir jo pietistinis arba asketinis mokslas draudė žmonėms linksmintis ar švęsti bet ką. Jo pasekėjų-kalvinistų ir puritonų tarpe Anglijoje, kaip ir Amerikoje, Kalėdų visai nebuvo. Jų valdžia taikė žiaurias pabaudas tiems, kurie puošė eglaites ar nepasirodydavo kasdieniniame darbe šios šventės proga. Tai buvo laikoma ne tik kad šventvagyste, bet dargi revoliuciniu pasipriešinimu. Amerikos Naujoje Anglijoje viešpatavo puritonai ir kalėdinės, kaip ir kitokios, linksmybės buvo uždraustos bent iki XIX a. pradžios.

O kas gi dabar darosi per Kalėdas Amerikoje? Rodos, ir norėdamas negalėtų nuo šventiškos nuotaikos pabėgti. Ką tik puritonai anuo laiku draudė-viskas dabar daroma šimteriopai, iki nuobodumo visko yra perdaug, taip sakant-"persūdyta" ir sukomercinta. Gal tik vienas kraštas šiuo atžvilgiu pralenkia Ameriką-tai Japonija, kur gal tik vienas nuošimtis krikščionių. Eiliniai japonai, būdami kitatikiai, taip pamilo Kalėdas, kad ten eglaičių, Kalėdų Senelių, dovanų ir linksmybių gal daugiau, kaip mūsų Amerikoje... Ir ten skamba mums gerai pažįstamos sujaponintos giesmės...

Palikę tas linksmybes, nusikelkime akimirksniui Lietuvon. Okupantas-komunistas draudžia Kalėdas švęsti, bet nepasisėkė jam tos šventės išbraukti iš kalendoriaus. Tos šventės žymės, kaip ir eglutė, jungiama su Naujųjų Metų švente, o Kalėdų Senelis vaikšto "Died Moroz" (Senio Šalčio) pavidale. Mums dar atmenamais lai-





*Prie Kalėdų eglutės (iš k. į d.): kurt. inž. Hermanas Pavilonis, Valė Gerulienė, kurt. Petras Bružas, kurt. Valerijonas Snarskis. Eglutės priešakyje: Anthony Pavilonis, Rimas Gerulis ir Laima Gerulytė. Chicago, 1954 m. Nuotr. E. Gerulio*

kais, prieš Raudonojo Tvano užliejimą, buvo kitaip. Tada tén buvo, anot biržiečių mylimo poeto Stanislovo Dagilio:

"Žiema-linksmai vikrus seniukas,  
Jau roges girgždina keliu,  
Apšalęs bėga juodbėriukas  
Mažu, bet tankiu žingsneliu".

Rodos, ir dabar ausyse skamba arklių pakinktų varpeliai snieguotą žiemos naktį... Veža rogės gimines, artimuosius į Kūčių vakarienę. Silkės, grybai, burokėliai, aguonų sriuba-visas dvylika valgių, kaip stalui priklauso. Kūčios, arba Kalėdų laukimas, tai mums didžiausia (dargi dvasinio turinio) šventė. Sakysite, mes galime tai ir Amerikoje pakartoti, juk savų papročių niekas neliepia išsižadėti, bet argi galima viską turėti, kaip anuomet? Kurgi tas laikas prapuolė tinkamai pašvęsti? Kas mums gražins tas tris dienas-Pirmąją, Antrąją ir Trečiąją Kalėdų dieną? Lietuvoje juk viskam buvo laiko!

Lietuvoje Kalėdų eglaitės paprotys dar visai nesenas. Dar pradžioje XX a. tik dvarų didikai ir miestelėnai eglaites puošdavo. Retas buvo kaimietis, kuris turėdavo eglaitę, ir tai tik toks, kuris neva tai "poniškais" papročiais pasekti norėdavo. Tik Nepriklausomybės laikais tas paprotys plačiau pasklido ir buvo girdėti kalbos apie "tradicinius" ir "tautiškai lietuviškus" papuošalus. Turiu prisipažinti, kad niekur Lietuvoje nemačiau tiek "lietuviškų šiaudinių", kaip kad Amerikos išeivijoje. Čia net tarptautinėse parodose vadinamos lietuviškos eglaitės, išimtinai šiaudiniais ornamentais

papuoštos, kartais laimi net aukščiausias premijas. Tačiau atmin-tyje lieka vaikystės eglutės, kurios mirga, blizga ne monotoniškai baltai-žaliai, bet įvairiausiom linksmom spalvom.

Lietuvoje šventės ilgai užsitęsavo. Dar gyvas paprotys buvo senovinė Trijų Karalių šventė sausio šeštą dieną, kada ir eglutes nurengdavo. Jaunimas ir senimas atjodavo ar atžygiuodavo, persirenge karalių drabužiais, su tarnų būriu, giedodami apie Betliejaus žvaigždę. Namų šeimininkai lankytojus vaišindavo ir apdovanodavo. Po to jie keliaudavo toliau "kalėdoti". Pats žodis "Kalėda" senoviškai reiškia ir "dovaną", o veiksmažodis "kalėdoti" arba "dovanų ieškoti" ir dabar gyvoje lietuvių kalboje tebevartojamas.

Taip, mano tautiečiai tikrai mokėjo džiaugtis šventiška nuotai-ka ir, tiesą sakant, Kalėdų šventės nesibaigdavo tol, kol nutildavo paskutinioji Trijų Karalių giesmė...

## DAGYS

### KALĖDŲ EGLĖ

Tu iš Norvegijos, gražuole,  
Iš sniegu žydinčių kalnų,  
Likimo nešama papuolei,  
Čia linksmint Londono minių.

Tu ten su vėtromis kovojai  
Ir su snieguolėmis žaidei,  
O čia, kaip nuotaka, rymoji  
Apgaubta šviesomis gražiai.

Bet ar jaučiau čia tau tarp mūrų,  
Tarp neužgesstančių šviesų,  
Ar ten, kur temo naktys niūrios, -  
Nepaiso nieks tavų jausmų...

Gal nūn svajoji apie kalnus  
Ir mišką miegantį tamsoj, -  
O gal džiaugiesi suspindėjus  
Triukšmingoj didmiesčio minioj?

Tau linksmint čia kitus paskyrė,  
Pačiai gi lenkt gajas šakas  
Ir vyst, kai tavo sesės girioj  
Su rytmečiais barstys rasas...

\* \* \* \* \*

Ir aš kadais' laukuos žydėjau, -  
Dabar po didmiestį blaškaus  
Ir abejoju, kad su vėjais  
Gimtuos laukuos širdis džiūguos...

London, Trafalgar Square, 1950. XII. 24



*Trys karaliai*

*Alfonsas DOCIUS*

## LIETUVIŲ EVANGELIKŲ BAŽNYČIOS VYRIAUSIOS TARYBOS VEIKLA VOKIETIJOJE

"Nes aš žinau mintis, kurias turiu apie jus, sako Viešpats, ramybės ir ne prispaudimo mintis, kad jums duočiau pabaigą ir kantrybės".  
Jeremija 29, 11

Antrojo Pas.karo įvykiai sukrėtė ne tik pradėjusias klestėti Pabaltijo valstybes, bet ir visą Europą. Tas laikotarpis atžymėtas žmonių kilnojimu, trėmimu, žudymu. Karo aplinkybių priversti palikome iš pagrindų pasikeitusį nepriklausomos Lietuvos gyvenimą. Ne savo laisvu noru, bet svetimos jėgos buvome priversti palikti ramų, kūrybingą žemės ūkiokraštą: vieni priverstiniais darbams, kiti pasitraukė į saugesnes vietas. Dalis, kuriems buvo sąlygos, persikeldino į Vokietiją, kiti buvo išgabenti į kalėjimus, koncentracijos stovyklas, darbams Rytuose ir Vakaruose. Nemažai kas slapstėsi kurį laiką miškuose ir jungėsi į partizanų eiles, padrąsinti klaidinančiais pažadais. Tačiau daugumas, benamių teisėmis, pasiliko ten, kur tebeviešpatauja persekiojimas, teroras, baimė, priepauda...

Tuometinę nuotaiką ir galvosena, pasitraukimo ar pasilikimo klausimais, paryškinsime keliais pavyzdžiais. Raudonarmiečiams įžygiavus į Biržus, apskrities valdybos narys kurt. Martynas Mažuika pasakė: "Jie (t. y. bolševikai) nebe tie, jie yra pasikeitę ir jų nebereikia bijoti". Šių žodžių autorius po kelių dienų buvo naujo režimo pareigūnų suimtas, išvežtas ir, keičiant kalėjimus, atsidūrė Rusijos gilumoje, kur ir mirė. Pasitikėjimas bolševizmo sušvelnėjimu jį pražudė. Vyresnio amžiaus muzikos mokytoja Elena Servskienė, visai giminei išvažiavus, pasiliko Lietuvoje motinos kapui prižiūrėti. Tačiau savo kilnaus noro negalėjo įvykdyti. Pirmuoju trėmimu sergančią ištrėmė į SSR satelitinę respubliką prie Afganistano, kur ji ir mirė. Gerai pažinęs bolševikus, paliegęs ir pagyvenęs superintendentas kun. J. Šepetys, skaudančia širdimi paliko tėvynę, sakydamas: "Geriau aš, kaip elgeta su lazdele, išeisiu iš namų, negu turėsiu čia pasilikti ir būti beteisiu ir be balso". Neilgai jam teko sielotis. Neilgai trukus po išvykimo mirė ir buvo palaidotas Lodzėje. Panevėžio liuteronų kun. Hirsch, prieš jam išvykstant, bolševikų buvo suimtas, tardytas ir jam buvo pasiūlyta šnipinėti, išduoti savo parapijiečius.

Amerikiečių kunigas Emanuel J. Reichenberger pareiškė pabė-

gėlių susirinkime, kad 12 milijonų vokiečių išvijimas iš savo tėvynės esąs didžiausias pasaulio istorijoje nusikaltimas ir didžiausias visų laikų krikščionių persekiojimas. Išvijimas vokiečių iš savo tėvynės esanti atominė bomba Europos širdyje ir ji sprogsianti, jei šis klausimas greit ir galutinai nebūsiąs išspręstas. Toks su vokiečiais elgimasis galėtų juos priversti ieškoti prieglaudos pas Staliną. Komunistinė Vokietija grėstų visai Europai ir Amerikai tapti bolševizmo aukomis. Jei ištremtieji nebūtų patyrę bolševizmo žiaurumą, be abejo jie ilgainiui patys būtų tapę komunistais.

"Keturi sovietų karininkai iš Weimaro bėgo į Vak. Vokietiją. Juos vijosi karo policija ir prie sienos įvyko smarkus susišaudymas. Buvo nukauti bėgę du karininkai ir vienas karo policininkas". (Hanau Liet. Stovyklos informacijos biuletėnis, Nr. 883, 1949).

Palikome Dievą išpažįstantį ir mylintį kraštą Lietuvą, kur, panaikinus tikybos dėstymą, pradėta suaugusius ir mažus mokyti iš "naujo katekizmo"-Karl Markso teoriją. Pasilike, kaip ir išvykę, gyvena viltimi, kad po visų pergyvenimų ir vargų ateis lengvesnis laikas-atoslūgis. Išvykusieji įsitikinę, kad paliko pavergtą, nepriklausomybę praradusią, tėvynę. Ten dabar viešpataują šeiminkai skelbia pasauliui, kad jie atnešę laisvę ir išvadavimą buvusiems pavergtiesiems.

Jei po I Pas. karo mažosios tautos ir valstybės atgavo savo teises, tai tuo labiau dabar, laisvę ginančiai Amerikai vėl karą laimėjus viltasi, kad bus atstatytas teisėtumas. Deja, tai iki šiol dar neišspręstas skaudus daugelio paliestųjų sopulys, visos Europos neužgydyta žaizda. Dauguma mūsų pasitraukusių tautiečių atsidūrė Vokietijoje, žymiai mažesnė dalis Švedijoje ir kitur. Vokiečiai, nacių viešpatavimo metu, nebuvo palankūs svetimtaučiams. Juos vertino daugiau kaip darbo jėgą. Vėliau norėjo savo praretintas karių eiles papildyti svetimtaučiais. Bet koks dvasinis lietuvių aprūpinimas tuo metu buvo beveik neįmanomas.

Karą Vokietijai pralaimėjus, 1945 m. kitataučiams Vokietijoje buvo suteikta daugiau laisvės. Buvo įsteigtos užsieniečiams stovyklos, į kurias suvažiavo turintieji DP statusą. Bažnytinės vadovybės dar neturint, lietuvius evangelikus pradžioje aptarnaudavo kunigai savistoviai bendratikių kviečiami: amerikiečių zonoje-Fr. Barnelis, St. Neimanas, J. Pauperas, A. Trakis; britų zonoje-A. Keleris, M. Preikšaitis, J. Urdzė, V. Kurnatauskas.

Darbui daugėjant ir norint jį suderinti, reikėjo susisiekti su kitomis pasaulio Bažnyčiomis. Iš kilo būtinas reikalas sudaryti Lietuvių Evangelikų Bažnyčioms vadovybę. Tuo reikalu Hanau stovyklos valdybos narys, neseniai paleistas iš Mathausen koncentracijos stovyklos, teisininkas Jonas Grigolaitis 1946 m. kovo 4 d. prisiuntė sekantį raštą: "Remiantis mūsų pasikalbėjimu pranešu, kad į mane

kreipėsi iš kelių vietų tikybos broliai ir skundėsi esą apleisti, reikalauja dvasiško aptarnavimo. Greit reikalinga bent trijų kunigų: Hanau, Eckernförde (Schleswig) ir Neustadt arba Lübeck. Visose stovyklose bus sudarytos patenkinančios gyvenimo sąlygos. Lietuvių tremtinių vardu prašau būtinai prisidėti prie būtino darbo. Prašau šį kvietimą perduoti ir kun. Barneliui. Taip pat prašau artimiausiu laiku atvykti pasitarti, ar bent skubiai raštu pranešti, kur sutinkate vykti".

Tuo metu beveik visi Vokietijoje esantieji lietuvių evangelikai kunigai jau buvo vokiečių pakviesti pavaduoti jų kunigus ir buvo paskirti į vietines vokiečių parapijas, nes nemažai pašauktų karo tarnybai vokiečių kunigų nebegrįžo į savo paliktas parapijas. Tuo laiku ir man teko eiti kapeliono pareigas apskrities karo ligoninėje Lich mieste prie Giessen, kur sužeistųjų tarpe buvo nemažai sveltintaučių, kurie džiaugėsi galėdami pakalbėti ne vien tik vokiškai, ką ne visi įstengė. Jie tapo invalidais kovodami už tuos, kurie sužlugdė jų tėvynę.

Kvietimo paskatintas nusprendžiau vykti į Hanau, kur jau kartą buvau atlaikęs pamaldas. Kuratoriaus Viliaus Váriakojo pakviestas, kun. Fr. Barnelis, tur būt vienas pirmųjų, pamaldas atlaikė Würzburge.

Senesniems, prityrusiems Lietuvos Evangelikų Bažnyčios darbuotojams delsiant imtis organizuoti bažnytinį darbą, iniciatorių grupė iš liuteronų, reformatų ir Mažosios Lietuvos atstovų 1946 m. balandžio 26 d. išsiuntinėjo visoms stovykloms, privačiai gyvenantiems, lietuvių bendruomenės pareigūnams šio turinio kvietimą: "Įvairiose DP stovyklose gyvena nemažas skaičius lietuvių evangelikų. Mūsų bažnytiniais reikalais iki šiol buvo mažai rūpinamasi. Į atskirus kunigus kreipiasi tikintieji įvairiais mūsų Bažnyčių liečiančiais svarbiais klausimais. Paskutiniu metu net lietuvių bendruomenės centras susirūpino mūsų dvasiniu aprūpinimu. Todėl randame, mes žemiau pasirašę, reikalą neatidėliojant sušaukti 1946 m. gegužės 30 d. (Šeštinės) Hanau DP stovykloje lietuvių evangelikų kunigų ir atstovų suvažiavimą. Suvažiavime bus išrinkta lietuvių evangelikų laikinoji vadovybė ir svarstoma dvasinio aprūpinimo svarbūs reikalai. Suvažiavimas prasidės pamaldomis, kurių pradžia 11 val. Turime garbės prašyti Tamstą dalyvauti suvažiavime ir paremti mūsų visų taip svarbų bažnytinį darbą. Visais reikalais prašome kreiptis į evangelikų kleboniją DP stovykloje: Litauisches Lager, Bl. 5a, Zim. 70, Hanau. Sveikiname Jus ps. 46, 1 žodžiais: "Dievas mūsų viltis ir stiprybė, pagalba mūsų didžiuose varguose". (Seka parašai: kun. A. Trakis, kun. St. Neimanas, Jonas Grigolaitis, dr. O. Stanaitis, Mikas Tolišius, dr. J. Kregždė, A. Klemas)". Suvažiavimo dienotvarkė: 10 val. pamaldos su šv. Vakariene latvių koplyčioje, namas B; 13 val. suvažiavimo atidarymas (ten



*Lietuvių Evangelikų Sąjungos suvažiavimo dalyvių dalis. Pirmoje eilėje (iš d. į k.): kun. Petras Dagys, prof. Povilas Slavėnas, trys Klaipėdos krašto atstovai, kun. Povilas Jašinskas, dr. Jokūbas Mikelėnas, Karolis Žalkauskas, Petras Variakojis, prof. kun. Konstantinas Kurnatauskas ir kt. Kaunas, 1936.X5 Nuotr. M. Smečchausko*

pat). 1) Įžangos žodį taria kun. S. Neimanas; 2) Prezidiumo rinkimai; 3) Sveikinimai; 4) Apie suvažiavimo uždavinius, - kalba J. Grigolaitis; 5) Kun. J. Paupero referatas: "Dabartinis mūsų gyvenimas ir uždaviniai"; 6) Kunigų pranešimai; 7) Valdomojo organo sudarymas, - refer. kun. Pauperas; 8) Parapijinių organų sudarymas, - refer. kun. A. Keleris; 9) Liturgijos, giesmyno, katekizmo, nusidavimų reikalai, - refer. kun. A. Trakis; 10) Valdomojo organo rinkimai; 11) Klausimai ir sumanymai. 20 val. Hanau Ev. Parapijos moterų komiteto arbatėlė suvažiavimo dalyviams.

Lietuvių evangelikų kunigų, atstovų ir rėmėjų suvažiavimo dalyvių sąrašė yra 95 parašai. Jų tarpe betgi nėra parašų kai kurių aktyviai dalyvavusių, kas rodo, kad būta delegatų žymiai daugiau.

Pamaldas atlaikė kunigai: Barnelis, Keleris, Neimanas, Pauperas ir Trakis. Latvių evangelikų liuteronų stovyklos koplyčioje, kuri buvo naudojama ir kaip mokykla vaikams, ne visi tilpo, nors dalis suolų buvo išnešta, kad būtų erdviau. Malda ir giesmė paminėti mirusieji: prof. kun. V. Gaigalaitis, superintendantas kun. Jonas

Šepetys, suprnt. kun. Sroka, kun. A. Vymeris, dr. M. Yčas, Martynas Reizgys, Klaipėdos krašto direktorius, Mažosios Lietuvos patriotas, žuvęs Manthauseno konc. stovykloje. Paminėti taip pat koncentracijos stovyklose žuvusieji: Jonas Purvinas, Jonas Toleika, Eduardas Simaitis, Molinis, Subaitis, Alvinas Gailius, Puodžius iš Vanagų, Albertas Jonušaitis, Jagomasčių šeima, sakytojas Kopustas, Fr. Trumpa, Jurgis Gvildys, konsulas Paleikaitis, Benčaitis Vilius, Kr. Paura ( Apie daugelį kitų, žuvusių koncentracijos stovyklose, dar neturėta tikslesnių žinių).

Po tarto kun. St. Neimano įžangos žodžio, suvažiavimo prezidiumo pirmininku buvo išrinktas prof. dr. O. Stanaitis. Suvažiavimo atidarymas kiek pavėluotas dėl pasižadėjusio suvažiavime dalyvauti pavėlavusio svečio, Šv. Sosto legato kanauninko F. Kapočiaus. Sveikinimų žodžiu ir raštu tarpe, ilgesnis buvo Mažosios Lietuvos draugijos pirmininko Edmundo Simonaičio. Reikšmingas, nuoširdus, tačiau kiek nustebinęs klausytojus, buvo svečio kanauninko Felikso Kapočiaus sveikinimas. Linkėdamas evangelikams sėkmės, pastebėjo, kad šis suvažiavimas esąs ekumeninės dvasios paveiktas, - tikintieji vienijasi. Štai, kad ir iš lietuvių tarpo, pastaruoju laiku nemažas skaičius evangelikų, užsirašę katalikais, sugrižo. Matyt, gerb. Kanauninkui nebuvo žinomi tų perėjimo motyvai, stovyklinio gyvenimo užkulisiai, misionierių pavartota taktika ryšium su tuo metu vykusiu DP statuso tikrinimu-screeningais. Sėkmingas laikinas konvertitų laimėjimas užsibaigė su screeningų užsibaigimu ir DP statuso gavimo praplėtimu bei palengvinimu. Gerbiamam svečiui dekodamas už apsilankymą ir gerus linkėjimus, kun. J. Paupe- ras pastebėjo, kad tokiu staigiu susivienijimu, dažniausiai nukenčia silpnesnis, prarasdamas tai, kas jam šventa, brangu ir sava.

Kitokia dvasia dvelkė iš raštiško VLIKo pirmininko praloto Mykolo Krupavičiaus sveikinimo. Jo mintys buvo tautos reikšme pagrįstos ir rišamos. Linkėjo sėkmingos veiklos siekiant Lietuvai laisvės. Dėl sveikatos negalėdamas atvykti, suvažiavimą telegrama sveikino generalinis superintendentas prof. dr. Povilas Jakubėnas: "Viešpaties Dvasia tebūna tarp Jūsų ir telaimina Jūsų nutarimus. Linkėjimai suvažiavusiems". Taipgi telegramomis sveikino: kun. Povilas ir kuratorė Halina Diliai, kun. Martynas Preikšaitis, Herbert Šulmistraitis, pakartotinai telegrama kun. Povilas Dilys pranešdamas, kad jo atvykimas sutrukdytas, Jurgis Preikšaitis, Wehnen stovyklos komendantas, kurt. Mykolas Plepys, Spakenbergo liet. evangelikų parapijos pirmininkas. Ilgesniais laiškais sveikino: kun. Juozas Urdzė, kun. Vytautas Kurnatauskas, Lietuvių Tautinės Bendruomenės pirm. Ruzgys iš Kiel (Šis raštu sveikintųjų sąrašas yra nepilnas).

(Bus daugiau)



## VASARIO 16 GIMNAZIJOS VEIKLA

1973 m. kovo mėn. Hesseno ev. Bažnyčios Gustav-Adolf-Werk pirm. kun. Zipp iš Giesseno atsiuntė ev. tikybos dėstytojui mkt. Fr. Skėriui kvietimą su Vasario 16 gimnazijos tautinių šokių grupe dalyvauti 130 metiniame suvažiavime Lich mieste prie Giesseno. Susitarus su gimnazijos dir. V. Natkevičiumi ir vyresnių tautinių šokių grupės vadove Reimonda Šreifeldaite iš 6 klasės, sekmadienį, birželio 24 d. rytą, modernus autobusas nuvežė šokėjus į Lich miestą, apie 130 km nuo Romuvos. Ekskursiją organizavo ir jai vadovavo Ev. Jaun. Ratelio vadovas mkt. Fr. Skėrys.

Lich miesto viešbutyje "Frankfurter Hof" įvyko simpoziumas su vokiečių ev. jaunimu tema: "Drąsa būti mažuma" (Mut zur Minderheit). Trumpus pranešimus padarė: kun. Berron apie ev. liuteronų Bažnyčias Argentinoje, kun. Splitta apie evangelikus Ispanijoje, mkt. Fr. Skėrys apie lietuvių ev. liuteronų Bažnyčią išėivijoje ir Aurelija Krivickaitė iš 7 klasės apie Vasario 16 gimnaziją. Po pranešimų vyko diskusijos, nes vokiečių jaunimas, -jų dalyvavo virš 80 asmenų, domėjosi tik lietuviais evangelikais ir Vasario 16 gimnazija. Vienas jaunuolis paklausė: "Kam reikalinga iš viso lietuvių gimnazija V. Vokietijoje, nes yra pakankamai vokiečių gimnazijų?" Mkt. Fr. Skėrys į tai atsakė:

"V. Vokietijoje gyvena dar apie 10,000 lietuvių. Kur yra lietuvių, ten reikalinga ir mokykla, kur lietuvių jaunimas galėtų mokytis savo kalba. Gimnazija yra viena iš geriausių priemonių ugdyti jaunimą lietuviška dvasia. V. Vokietijoje po II Pas. karo buvo visa eilė lietuvių gimnazijų, bet didžiausiai daliai lietuvių išemigravus 1947-1951 m. į kitus kraštus, Vokietijos lietuvių bendruomenės valdyba nusistatė bent vieną gimnaziją išlaikyti. Vasario 16 gimnazija yra didelis lietuviybės ramstis. Ji ruošia jaunuolius dabartinei veiklai ir ateičiai. Be to, gimnazija yra lietuvių kultūros centras, nes čia įvyksta visokie minėjimai, šventės, studijų savaitės, koncertai, parodos ir t. t.

Mes visi tikime Lietuvos laisve, o tas tikėjimas ir tėvynės meilė uždeda mums pareigą V. Vokietijoje savo vaikus išmokyti tėvų kalbos ir ja garbinti Dievą. To galima pasiekti tik lietuviškoj, o ne vokiečių mokykloj. Lietuvių gimnazija pilnai savo uždavinį atlieka. Ji pasiliks lietuvių kultūros židinių V. Vokietijoje tol, kol laisvojo pasaulio lietuviai, nepaisydami savo įsitikinimų bei politinių pažiūrų, rems ją finansiškai ir siųs savo vaikus į gimnaziją".

Buvo pranešta, kad Vasario 16 gimnazijos išlaidų du trečdalius sumoka federalinė Vokietijos vyriausybė ir Baden-Württembergo krašto valdžia. Gimnazijoje dabar yra 93 mokiniai: iš jų 67 katali-



*Kasmetinis ev. liuteronų Bažnyčių išėivijoje kunigų ir darbuotojų suvažiavimas 1973 m. įvyko spalio 15 - 19 d.d. „Auf dem Hesselberg“ prie Ansbacho, Bavarijoje. Iš lietuvių dalyvavo (iš k. į d.): vicesenj. kun. J. Urdzė iš Bad Godesbergo, buhalteris Fr. Šlenteris iš Bremeno, garbės senj. kun. A. Gelžinius iš Braunschweigo, M. Kilienė iš Sindringen, senj. kun. A. Keleris iš Bremeno, K. Klumbys iš Hamburgo, Pasaulio Liuteronų S-gos gener. sekr. V. Vokietijoje kun. W. Hirschmann iš Erlangeno, kun. M. Klumbys iš Bartrup ir Vasario 16 gimn. mkt. Fr. Skėrys iš Mannheimo Nuotr. Fr. Skėrio*

kai ir 26 evangelikai. 12 mokinių yra iš JAV, 2 iš Columbijos, 2 iš Švedijos ir gana didelis procentas iš dabartinės Lietuvos. Gimnazija yra palaima tiems jaunuoliams, kurie dabar atvyksta iš okupuotos Lietuvos, nes jie nemoka vokiečių kalbos. Čia jie greitai laiku išmoksta vokiečių kalbą ir gali kursą sekti reguliariose vokiečių kalbos pamokose. Jie gauna specialiai vokiečių kalbos papildomas pamokas.

Mkt. Fr. Skėrys savo pranešime nušvietė lietuvių ev. liuteronų Bažnyčios išėivijoje padėtį nuo 1941 m. iki šių dienų. 1940 m. Sovietų Sąjunga klastingai užpuolė Pabaltijo valstybes ir prievarta jas įsijungė. 1941 m. daug lietuvių evangelikų kartu su Lietuvos vokiečiais repatrijavo į Vokietiją. Pasibaigus II Pas. karui lietuviai susibūrė į pabėgėlių-DP stovyklas ir čia pradėjo organizuoti jau 1945 m. lietuviškas pamaldas, nes tuo laiku buvo 12,000 lietuvių ev. liuteronų stovyklose ir tiek pat gyveno privačiai. Britų zonoje pamaldas laikė kunigai: J. Urdzė, A. Keleris ir M. Preikšaitis, o amerikiečių zonoje: A. Trakis, J. Pauperas ir St. Neimanas. Tuo laiku trūko giesmynių; jie buvo spausdinami rotatoriumi.

1946 m. gegužės 30 d. Hanau mieste įvyko lietuvių ev. liuteronų ir reformatų kunigų ir parapijų pirmininkų bei darbuotojų suva-



*Vasario 16 gimn. mokinių tautinių šokių grupė, vadov. Raimondos Šreifeldaitės iš 6 kl., šoka gyvatarų Hesseno ev. Bažnyčios Gustav - Adolf - Werk metiniame suvažiavime Lich mieste prie Giesseno.*  
*Nuotr. mkt. Fr. Skėrio*

žiavimas. Dalyvavo per 100 asmenų. Čia buvo įsteigta laikinoji lietuvių evangelikų-liuteronų ir reformatų Bažnyčių vyriausioji taryba. Ją sudarė: kunigai J. Pauperas ir St. Neimanas, dr. O. Stanaitis, J. Grigolaitis ir A. Puskepalaitis. Parapijas aptarnavo dar šie kunigai: J. Labrancas, M. Bumbulis, Reizgys, P. Dilys, A. Gelžinius, M. Klumbys, V. Kurnatauskas, D. Jurkaitis, J. Stanaitis ir P. Šimukėnas.

1946 m. lapkričio 9 ir 10 d. d. Salzgitter-Lebenstedte buvo sušauktas lietuvių evangelikų sinodas ir čia priimtas Bažnyčios statutai ir įsteigta Vyriausioji Bažnyčios Taryba. Senjoru buvo išrinktas kun. J. Pauperas ir vicesenjoru kun. A. Keleris. 1948 m. gruodžio 7-12 d. d. įvyko sinodas Imbshausene ir čia senjoru buvo išrinktas kun. A. Keleris ir vicesenj. kun. A. Trakis. Tas pareigas abu kunigai dar ir šiandien tebeina. Sinodai dar įvyko 1955 m. Bad Godesberge, 1959 m. Wehnene ir 1966 m. vėl Bad Godesberge.

Mkt. Fr. Skėrys čia pat "Frankfurter Hof" viešbutyje surengė išėivijoje išleistų knygų ir žurnalų mažą parodėlę. Buvo išstatyta: 1947 m. dr. Martyno Liuterio "Mažasis Katekizmas"; 1948 m. kun. J. Paupero "Martynas Liuteris ir Pilypas Melanchtonas"; 1950 m. kun. V. Kurnatausko "Evangelikų tikybos knyga lietuviams tremtyje"; 1952 m. "Palydovas lietuviui evangelikui svetur"; 1958 m. "Giesmių knyga" su 426 giesmėmis ir maldomis; 1961 m. "Naujasis Testamentas", lietuvių literatūrine kalba; "Surinkimai Mažojoje

Lietuvoj"; "Biblija" prūsų kalba; "Lietuvių evangelikų melodijos", harmonizuotos V. Banaičio; doc. kun. J. Paupero "Reformacijos veikėjai ir jų įtaka Lietuvoje"; Povilo Mieliulio "Pranaše Didis" giesmių rinkinys, kurį išleido Ziono parapijos taryba ir choras; dr. K. Gudaičio "Lietuviai Evangelikai" ir žurnalai: "Mūsų Sparnai", "Svečias" ir "Evangelijos Šviesa" bei kiti spausdiniai.

Lietuvių ev. liuteronų Bažnyčia išėivijoje yra pilnateisis Pasaulio Liuteronų Sąjungos (LWF) narys ir savo atstovą buvo nusiuntusi 1947 m. į Lundą, 1952 m. į Hannoverį, 1958 m. - į Minneapolį, 1963 m. - į Helsinkį ir 1968 m. - į Evianą. Neprikl. Lietuvoje 1939m. buvo per 3 milijonai gyventojų: 80%-katalikų; 10%-evangelikų, 7%-žydų ir kitų tikybų.

Bürgerhaus didžiojoje salėje, kurioje dalyvavo apie 800 asmenų, įvyko iškilminga metinė šventė. Šventę pradedant, gimnazijos šokėjus ir vadovą maloniai pasveikino Hesseno Bažnyčios Gustav-Adolf-Werk pirm. kun. Zipp iš Giesseno. Mkt. Fr. Skėrys trumpu žodžiu padėkojo už pakvietimą ir nušvietė mūsų gimnazijos buvimo V. Vokietijoje prasmę: "Mes norime išlaikyti iš savo tėvų paveldėtą tikėjimą, kultūrą bei papročius; krikščioniškoje ir lietuviškoje meilėje darbuotis ir visą tai perduoti savo vaikams". Jis taipgi pranešė, kad su tautinių šokių grupe nebe pirmą kartą dalyvauja tokioje šventėje. Dalyvauta jau 5 kartus: Viernheime 2 kartus, Mainze, Bingene ir Lorsche. Po savo žodžio mkt. Fr. Skėrys įteikė Lich parapijos kunigui Roth, kaip padėką už pakvietimą ir visų kelionės išlaidų padengimą, Tėviškės parapijos choro Chicagoje įgiedotas dvi plokšteles - "Liaudies Giesmes" ir "Pranaše Didis". Kartu įteikė 4 knygas vokiečių kalba: K. Donelaičio "Metus", Baranausko "Anykščių Šilelį", Poškos "Mužiką Žemaičių ir Lietuvos" ir Hellmanno "Lietuvos istorijos pagrindus". Kun. Roth, atsidėkodamas už staigmeną, įteikė mkt. Fr. Skėriui veikalą apie Martyną Liuterį, paveikslų monografiją, išleistą vyskupo Hanns Lilje iš Hannoverio.

Po šių įžanginių kalbų, labai gražiai pasirodė Vasario 16 gimn. vyresniųjų mokinių tautinių šokių grupė, vadovaujama Raimondos Šreifeldaitės. Sušoko penkis šokius: Ketvirtainį, Kubilą, Linelį, Gyvatvarą ir Lenciūgėlį. Mokiniai puikiai reprezentavo mūsų gimnaziją ir tautinius šokius. Už tai susilaukė daug katučių. Ponios domėjosi mūsų tautiniais rūbais ir po programos juos apžiūrino. Po mūsų tautinių šokių grupės pasirodymo vietinis jaunimas apie valandą pabendravo su mūsų mokiniais "Frankfurter Hof" viešbutyje ir pasikeitė adresais.

Pasirodymas Lich mieste dar ilgai pasiliks visų dalyvių atmintyje. Vasario 16 gimnazijos moksleivių tautinius šokius aprašė vokiečių laikraščiai: "Licher Anzeiger" ir "Giessener Allgemeine Zeitung".



*Kunigaikščių miestas*

*Alfonsas DOCIUS*

*Vilniaus įkūrimo 650 m. sukaktį minint*

## DAGYS

### KAS? - TAI...

Kas mane pribaidė Su savuoju pykčiu, Kad šalelę gimtą Aš staiga palikčiau? Kad nuo jos nutolčiau, Kaip nuo pamotėlės, Kad tolyn vis vykčiau, Kaip nuo raganėlės?... Tik ne mūsų gojai, Ne gėlių darželiai, Ne takai sodybų, Kur žolelės želia,... Ne laukai lygieji, Ne derlingi kloniai, - Jie mane sutiko	Visada maloniai, - Tik ateiviai žiaurūs Be jokios malonės...  Tik anie, kas mūsų Buitį baisiai plūdo, Kas kankino žmones Ir Sibiran grūdo, Kas kalbėjo-šaukė: - Tu nedoras vaikas Ir gimtinės oru Tau kvėpuot nereikia... Tai mane pribaidė Su savuoju pykčiu, Kad šalelę mielą Amžinai palikčiau...
---	---

### NORS... BET...

Nors nedalios karžygiai žiaurūs  
Man stato sienas bokštų,  
Bet aš slapybių užkerėtas  
Perkopti juos vis trokštu.  
Gyvenime tiek daug pagundų,  
Tiek daug vilionių, tiek vilčių.  
Pasiiekti jas geismai vis bunda  
Ir kaujas<sup>1</sup>-kenčia nuo žaizdų...  
    Likimas logikos nežino:  
    Mes kartais grumiamės prieš pulką,  
    O kartais ir ant lauko pliko  
    Pataiko mus akloji kulka.  
Juk nelemtis klastingoj vietoj  
Vis stato sienas bokštų, -  
Budėkime, kad jų jietys  
Staiga ten mūsų neperblokštų...

### TIK...

Nukris rasa nuo rugio žiedo,  
Nudžius ir ašara nuo veido, -  
Tik neišseks skausmai slaptingi,  
Kurie širdin šaknis įleido...

London, 1950. XII. 26



*Olga PIPINIENĖ, kurią kas vasarą aplanko jos duktė prof. dr. Alvina ŠABANIENĖ, pasimatydamos Vilniuje. 1973, m. birželis.*

*Nuotr. dr. A. Šabanienės*



*Krt. dr. Alvina ŠABANIENĖ, ortopedinės chirurgijos ekstra ordinarinė profesorė Chicagos Rush medicinos mokykloje, su ekskursija buvo nuvykusi į Vilnių savo motinėlės aplankyti. Šia proga 1973 m. birželio 8 d. skaitė paskaitą Vilniaus u-to medicinos fakulteto studentams ir dėstytojams tema: „Totalinis kelio sąnario protezas“. Paskaitą pailustravo nusivežtomis skaidrėmis. Nuotrauka daryta Maskvos inturiste. Maskva, 1973 m. birželis*

## IŠ PERGYVENTOS PRAEITIES Į ATEITĮ

Pastaraisiais metais lietuviai evangelikai plačiau ir garsiau pradėjo reikštis viešumoje. "Mūsų Sparnų" žurnalo straipsniai vis dažniau patenka į kitos lietuvių spaudos puslapius ir jų keliamos mintys pradeda rasti atgarsį lietuvių visuomenėje. Pagaliau tapo praskleista tylos uždanga, kuria lietuviai evangelikai buvo atskirti nuo savo tautos.

Lietuviai evangelikai sudaro lietuvių tautos neatskiriamą dalį. Jie kartu pakėlė skaudžius smūgius ir nelaimes, kurios viena po kitos griuvo ant lietuvių tautos. Jų tėvai kovojo pirmose eilėse plunksna, darbu ir pasiaukojimu už tautos dvasinį atgimimą ir su ginklu rankose už Lietuvos nepriklausomybės atstatymą, vienok buvo neretai nepakenčiami, netoleruojami. Taip tai reiškėsi evangelikų išskirtinumas. Tai dėl to turi laužti apie save sudarytą tylos sieną. Nejaugi dar ir šią dieną su baime turi kelti naujas idėjas ar pažiūras į lietuvių tautos laisvės kovas ir ateitį?

Į tai dalinį atsakymą rasime neseniai atspausdintoje kun. St. Ylos knygoje "Vardai ir veidai". Jau "Aušros" gadynėje išryškėjo dvi priešingos srovės: katalikų ir tautiniai liberalių, nuo kurių vėliau atskilo socialistai. A. Smetona, pradžioje atstovaudamas Lietuvos demokratų idėjoms, galvojo įjungti visas sroves bendram lietuviškam darbui. Tam tikslui įsteigė žurnalą "Viltį", kuriame propagavo "vienybės pagrindą ir vieningos darbo plotmės" idėjas. Jis skelbė, kad "visi mūsų luomai, visų tikybų, gali rasti bendrą pamatą: jis yra tautybė" ("Viltis", 1913, Nr. 43). Į taip pastatytą klausimą atsakė kun. A. Dambrauskas-Jakštas, kuris anot kun. St. Ylos, po vyskupo Valančiaus buvo aukščiausias katalikybės autoritetas, šiais žodžiais: "Partijų katalikų politikoje, tiesa, gali būti daug, bet kiekviena partija neprivalo laikytis kitos politikos, kaip tik krikščioniškos. Be šito politika virstų nekrikščioniška, pagoniška, bedieviška, o už tokią politiką nėra nieko piktesnio. Krikščioniškos politikos idealas yra "kad visi būtų viena". Ėjimas prie to-tai mūsų pareiga" ("Draugija", 1913, Nr. 76). Toji mintis vėliau buvo trumpai suformuluota taip: "Kas nekatalikas, tas nelietuvis".

Įsidėmėtina, kad šį principą formulavo ne koks svetimtautis, kurių begalės per amžius prigužėjo Lietuvon, ne sulenkėjęs bajoras, bet tikras lietuvis. Kas svarbiausia, kaip toliau rašo kun. Yla, kad Jakšto nustatytas principas "tapo kelrodžiu katalikų veiklai neprikl. Lietuvoje", Atgavus nepriklausomybę Lietuvos evangelikai buvo pastatyti veidu prieš naujai iškilusią bei atsipalaidavusią nuo Rusijos ir Lenkijos priespaudos Lietuvos R. Katalikų Bažnyčią, kuri,



veikdama pagal principą "kad visi būtų viena", siekė eliminuoti likusius Lietuvos Reformacijos židinius.

Šito nesitikėjo lietuvių evangelikų veikėjai ir dvasiškiei. Pagauti "Aušros" ir "Varpo" romantinės dvasios, jie tikėjo, kad lietuvių katalikiška šviesuomenė ir kunigija, patyrusi ant savo nugaros kietą caristinį jungą, išžūly prolenkiškos hierarchijos persekiojimą dėl lietuviybės išlaikymo ir paveikta XIX a. demokratinė idealų, negriš prie kontrreformacijos taktikos. Išrinkus Steigiamąjį Seimą, kuriame katalikų partijos sudarė daugumą, greit išsisklaidė turėtos iliuzijos. Nors priimta konstitucija garantavo žodžio, spaudos, tikėjimo ir sąžinės laisvę, bet neatskyrus Bažnyčios nuo valstybės, neįvedus civilinės metrikacijos, visos teisės priklausė nuo valdančių katalikų partijų ir už jų nugaros stovinčios R.K. Bažnyčios malonės.

Per visą nepriklausomybės laikotarpį Lietuvos tarptautinė padėtis buvo labai įtempta, ypač sąryšy su Vilniaus ir Klaipėdos krašto padėtimi. Todėl, net kraštutiniai katalikų politiniai ir bažnytiniai veiksniai turėjo itin atsargiai veikti, kad nesukėlus krašte aštrios reakcijos, kurios priedangoje Lenkija ar Vokietija galėjo užimti visą ar dalį Lietuvos. Antra, katalikų vadovybė vedė kovą ne vien prieš evangelikus, bet ir prieš žydus, stačiatikius ir kitas religijas. Savo keliu katalikai vedė politinę ir idėjinę kovą ir prieš savo ideologinius priešus: valst. liaudininkus, tautininkus, socialdemokratus, jau nekalbant apie komunistus ir kitus radikalius sąjūdžius. Vėdama kovą visais frontais, katalikų vadovybė negalėjo sukcentruoti savų jėgų išimtinai prieš evangelikus, nes tas jėgas reikėjo panaudoti prieš daug stipresnius savo tikruosius ar įsivaizduojamus priešus. Dargi pačioje katalikų vadovybėje susidarydavo nuomonių skirtumai, iškildavo nauji katalikiški sąjūdžiai (pav. frontininkai), kurie priversdavo keisti kovos metodus ir strategiją. Viršminėti reiškiniai komplikudavo padėtį, neretai sudarydavo apgaulų vaizdą, bet visvienų paviršių išplaukdavo sena tikrovė, - esą evangelikai nėra patikimi Lietuvai, nes jie kenkia tikrajai Bažnyčiai ir ardo tautos vienybę. Jei jų negalima atversti į katalikų tikėjimą, tai tuomet juos reikia pašalinti iš tautos gyvenimo ir nutildyti. Tik visai nutildytus evangelikus tegalima įtraukti į bendrą lietuvių tautos darbą, bet aiškiai katalikų kontrolėje.

Su tokia problema susidūrė Didž. Lietuvos evangelikai nuo pat nepriklausomybės pradžios, o Mažosios - nuo Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos. Su šia problema evangelikams teko pergyventi okupacijas, tremtį ir susidurti išėivijoje. Ši problema evangelikus lydi visur, nuo jos negalima nei atsikratyti, nei užmiršti.

Lietuviška katalikybe, įsitvirtinusi valdžioje, pirmiausia perėjo į ofenzivą prieš evangelikus religinėje plotmėje. Carinės Rusijos valdymo laikais buvo nusistovėjęs paprotys, kad mišrioje šeimoje

berniukai buvo krikštijami ir auklėjami pagal tėvo tikėjimą, o mergaitės - pagal motinos. Atgavus nepriklausomybę R. K. Bažnyčia radikalčiai pakeitė savo nusistatymą mišrių šeimų atžvilgiu. Pareikalauta, kad sudarant mišrią šeimą, kurioje viena pusė yra katalikiška, turi būti sutvirtinta tik katalikų bažnyčioje, o evangeliškoji pusė turi pasirašyti raštišką pasižadėjimą, kad visi vaikai bus krikštijami ir auklėjami tik katalikų tikėjime. Jei mišrios tikybos yra sudaromos evangelikų bažnyčioje, tai katalikiškoji pusė yra automatiškai ekskomunikuojama ir laikoma gyvenanti paleistuvybėje. Buvo paliestos net ir tokios šeimos, kurios laimingai gyveno carinės Rusijos laikais, betgi nepriklausomybės laikotarpyje buvo katalikiško fanatizmo suardytos. Carų valdymo laikais mišriuose evangelikų ir katalikų kaimuose kai kur buvo išlaikomos bendros kapinaitės. Mirus evangelikui į šermenis sueidavo viso kaimo gyventojai, katalikai drauge su evangelikais giedodavo giesmes iš evangelikų giesmynų ir bendrai prisilaikydavo nustatytų evangelikų papročių. Lygiai tokios pat tvarkos prisilaikydavo evangelikai mirus katalikui. Per krikštynas, vestuves ir kitus religinius pobūvius laikytasi pilnos pagarbos vieni kitų tikėjimo atžvilgiu. Tuo laiku pasireiškė lietuvių tautos dvasinis taurumas, kuris buvo paveldėtas iš senosios lietuvių religijos. Reikalai iš pagrindų pasikeitė, kai valdžia pateko į katalikų partijų rankas. Bendros kaimo kapinaitės, katalikų Bažnyčios parėdymu, buvo perskirtos ar atskirai įkuriamos. Buvo griežtai draudžiama katalikams dalyvauti evangelikų pamaldose, įsijungti į bendrą evangelikų giedojimą, imti į rankas evangelikų išleista Šv. Raštą, jau nekalbant apie evangelikų raštiją ar spaudą. Bažnyčiose per pamokslus, per religijos pamokas imta skiepyti neapykantą evangelikams katalikų širdyse, kuri gyvenime kartais prasiverždavo įvairiais išsišokimais ir pravardžiavimais. Vėl iš sakyklų, spaudos puslapių pasipylė eretikų, kreivatikių, sektantų, atskalūnų ir kitokie epitetai, kurie skleidėsi per nepriklausomybės laikus, okupacijas, tremtį ir išėivijoje surado sau poilsio vietą Lietuvių Enciklopedijoje.

Tiesos vardan reikia pripažinti, kad iš katalikų dvasiškių (nors jiems buvo draudžiama bendrauti su kitų religijų dvasiškiais) ir svietiškių tarpo buvo išimčių, kurie ne tik nevykdė katalikų Bažnyčios priešiškos akcijos prieš evangelikus, bet atvirkščiai: pareikšdavo savo simpatijas ir kartais išdrįsdavo viešai iškelti evangelikų dorybes. Su tokiais katalikais evangelikai palaikydavo artimus ryšius, bet tai nepakeitė pačios katalikų Bažnyčios nusistatymo evangelikų link. Lietuvos R. K. Bažnyčia panašią akciją buvo nukreipusi ir prieš ortodoksus, žydus ir kitas religijas bei kairiąsias politines partijas ir sąjūdžius. Tokia padėtis sudarė evangelikams galimumus surasti atramą lietuvių tautoje ir dalinai apginti savo pozicijas.



*Iš k. į d.: istorikė Dalia PRONSKIETYTĖ, teisėjas Alfonsas WELLS, dantų gyd. Elena ŠABANAITĖ. Vilnius, 1973 m. birželis. Nuotr. dr. A. Šabanienės*

Lietuvos katalikų vadovybė nesiribojo vien religinio spaudimo priemonėmis. Akcija prieš evangelikus buvo perkelta į kultūrinę, socialinę, ekonominę ir net politinę plotmę. M. Yčas, kaip Dūmos atstovas, 1912 m. darė pastangas įkurti Biržuose lietuvių reformatų gimnaziją, bet dėl I Pas. karo nesuskubo įgyvendinti savo plano. Po karo reformatai tikėjosi, kad už savo didelius nuopelnus lietuvių tautai, M. Yčui padedant, gaus teisę turėti savo gimnaziją, išlaikomą valstybės lėšomis. Svajones greit išblaškė katalikų vyriausybė, kuri iškilnojo didžiumą reformatų mokytojų į tolimas Lietuvos vietas, tikslu išardyti jų kultūrinį židinį.

Kun. J. Šepetys išleido 1922 m. savo veikalo "Reformacijos istorija Lietuvoje" I dalį, kuri susilaukė iš katalikų pusės pasmerkimo. Jau vien paminėjimas teigiamų reformacijos įnašų į lietuvių tautos kultūrą, buvo laikoma katalikų Bažnyčios įžeidimu ir šmeižtu. Kai šis klausimas iškilo Sinode, tai kuratoriai ir kunigai priėjo išvados, kad reikia susilaikyti nuo tiesos skelbimo. Antroji veikalo dalis liko neatspausdinta, gal rankraštis dingo II Pas. karo metu. Reformatai neišdrįso išeiti į priešpuolį, bet apsisprendė užsidaryti savyje, nekelti nieko spaudoje ar raštijoje, kas mažiausiai erzintų katalikus. Taip tapo nutildytas Lietuvos Reformacijos balsas.

Ev. liuteronų padėtis buvo daug pinesnė. Prijungus Klaipėdos kraštą prie Lietuvos, ev. liuteronų skaičius pakilo iki 210,000 narių, bet į tą skaičių įėjo apie 50,000 vokiečių ir keli tūkstančiai latvių. Didž. Lietuvos vokiečiai, apsigyvenę nuo Gedimino ir vėlesnių laikų, išlaikę savo kalbą ir tautinius papročius, buvo lojalūs lietuvių tautai. Tuo tarpu Klaipėdos krašto vokiečiai aiškiai buvo nu-

sistatę prieš lietuvių tautą. Iš jų tarpo išsivystė Sasso ir Neumanno prohitleriški sąjūdžiai, kurie prisidėjo iš vidaus prie Klaipėdos krašto atplėšimo ir prijungimo prie Vokietijos. Klaipėdos krašto ev. liuteronų dvasiškai daugumoje buvo vokiečiai ar suvokietėję lietuvninkai, kurių įtakoje augo ir brendo per amžius mažlietuviai. Be abejo, mažlietuviai buvo giliai paveikti vokiečių kultūros, kaip panašiai didlietuviai slavų, ypač lenkų. Padėtį dar blogino įsigalėjusios Maž. Lietuvoje pietistinės nuotaikos, kurios pagimdė t. v. surinkimininkų sąjūdį, atitraukusį tikinčiuosius nuo visuomeninio ir tautinio gyvenimo.

Tokiai padėčiai esant, lietuvių ev. liuteronų veikėjai įsteigė 1923 m. lietuvių ev. liuteronų sąjungą "Pagalbą", kurios tikslas buvo: apjungti visus lietuvius ev. liuteronus, kelti jų tautinį ir valstybinį sąmoningumą, paruošti lietuvius kunigus ir veikėjus ir perimti vadovybę iš vokiečių rankų. Tuo keliu buvo manoma įjungti mažlietuvius į bendrą Lietuvos valstybinį ir tautinį gyvenimą, išlaikant evangelišką tikėjimą ir prūsų lietuvių savybes. "Pagalbos" skyriai buvo steigiami prie kiekvienos ev. liuteronų parapijos. Šis sąjūdis taip išsiplėtė, kad įstengė išrinkti į III Seimą savo atstovą Jakštą. Veikdami drauge su reformatais, prisidėjo prie įsteigimo Kauno universitete Ev. Teologijos Fakulteto.

Lietuvių ev. liuteronų veikla iššaukė griežtą pasipriešinimą iš Klaipėdos krašto vokiečių pusės, kas savaime sukėlė dideles vidujines kovas evangelikų tarpe. Atrodė, kad lietuviai ev. liuteronai turėjo susilaukti paramos iš Lietuvos vyriausybės pusės, bet čia buvo smarkiai nusivilta. Katalikiškų partijų Lietuvos vyriausybė turėjo kitą planą, - panaudoti įsisiūbavusias evangelikų vidujines kovas protestantizmo likvidavimui. Jį likvidavus, lietuvninkai pereis į katalikų tikėjimą ir tokiu būdu bus išspręstas mažlietuvių ir didlietuvių suvienijimas vienoje tautoje ir vienoje valstybėje. Vokiečiai, kaip ir kitos tautinės mažumos, būtų paliktos už tautinio gyvenimo ribų. Šį planą, po 17 gruodžio, perėmė tautininkai ir jį vykdė su tokiu pat uolumu.

Veikdama pagal savo planą Lietuvos vyriausybė atsisakė pripažinti Didž. Lietuvos ev. liuteronų Bažnyčiai savarankumo teises, kai tuo tarpu Klaipėdos krašto ev. liuteronų Bažnyčia naudojosi autonomijos teisėmis ir priklausė Karaliaučiaus konsistorijai. Valdžia taip toli nuėjo, kad pasinaudodama rusų įstatymais, ėmė skirti į konsistoriją savo numatytus asmenis, visai nesiskaitydama su Sinodų nutarimais. Tokia valdžios politika iššaukė kietą pasipriešinimą iš ev. liuteronų kunigų, veikėjų ir ypač "Pagalbos" pusės. Po užsitęsusių krizės, Lietuvos valdžia 1936 m. uždarė "Pagalbos" sąjungą su visais skyriais, uždraudė leisti jos organą "Srovę" ir konfiskavo visą sąjungos turtą. Tuo pačiu smūgiu buvo uždarytas Ev. Teologijos Fakultetas (Žiūrėk plačiau: M. Kavolis "Miko



*Prie Trakų pilies (iš k. į d.): advokatas Alfonsas GINEITIS, dr. A. ŠABANIENĖ ir prof. Elena GINEITIENĖ. 1973 m. birželis. Nuotr. dr. A. Šabanienės*

Preikšaičio gyvenimo turinys", "Svečias", 1973 m., Nr. 1, 2).

Tai buvo skaudus dvasinis smūgis visai Lietuvos reformacijai, tuo labiau, kad prūsų Lietuva per šimtmečius buvo lietuvių tautos tautinės kultūros ir raštijos lopšys. Jų pagalba į žlugdomą lietuvių tautą prabilo "Aušra", "Varpas", "Darbininkų balsas", "Tėvynės Sargas" ir tūkstančiai lietuviškų knygų ir maldaknygių. Tokio atpildo susilaukė mažlietuviai nuo didlietuvių.

Tatai, toli gražu, dar neduoda pilno vaizdo, kaip vyko Klaipėdos krašto "atlietuvinimas". Lietuvos R. K. Bažnyčia pasiuntė visą eilę paruoštų misionierių, kurie įpareigojo kiekvieną aktyvų kataliką įsijungti į didelį misijos darbą: atversti lietuvninkus į "tikrąjį tikėjimą!". Klaipėdos krašto lietuvninkai dabar pirmą sykį susidūrė su kontrreformacija. Lietuvos valdžia taipgi pavartojo savo dispozicijoje turimas priemones lietuvninkams "atlietuvinti". Vieton atleistų iš darbų vietinių, buvo skiriami iš Didž. Lietuvos.

Susidarė įtampa ne vien religinėje, bet ir ekonominėje, socialinėje plotmėje. Dr. M. Ansysas savo veikale "Kova dėl Klaipėdos" plačiai nagrinėja lietuvninkų ekonominę, socialinę ir politinę padėtį.

Tarp kitko jis duoda būdingą pasikalbėjimą su min. St. Lozoraičiu, kuris taip dėstė Lietuvos vyriausybės politiką: "Bet tamsta, be a-bejo, žinai centro vyriausybės tuo reikalu pagrindinį politinį dėsnį Klaipėdos miesto atžvilgiu. Tai yra taip vadinamoji infiltracija, ja mes infiltruojame mūsų žmones į Klaipėdos miestą, kad netolimoje ateityje galėtume turėti bent Klaipėdos miesto valdyboje daugumą, iš kurios galėtume valdyti visą kraštą. Kiekvienas į Klaipėdą atvažiavęs žemaitis atlieka tam tikrą misiją. Jų atvažiavimą reikia skatinti ir jokių būdu negalima leisti atvykimą suvaržyti arba net sustabdyti" ("Naujienos", 1973. III. 24).

Jei dar galėtume teisinti tokią Lietuvos valdžios politiką, kuri stengėsi stiprinti tautinį elementą Klaipėdos krašte, bet kuo pateisinti R. K. Bažnyčios inspiruotą ir valdžios palaikytą politiką prieš lietuvius evangelikus? Tokia politika pastūmėjo visą lietuvininkų masę į vokiečių ir vokietininkų glėbį. Jie nusisuko ne tik nuo lietuvių tautos, ką parodė Klaipėdos krašto seimelių rinkimai, bet ir nuo savų ankstyvesnių vadų, kurie juos vedė į susijungimą į vieną tautą ir vieną valstybę. Per kelis valdymo metus jie sugebėjo pasėti tarp mažlietuvių ir didlietuvių nesantaiką bei nepasitikėjimą.

Šią prarają žymiai pagilino tremties metai. Po II Pas. karo lietuviai tremtiniai ir pabėgėliai nuo komunizmo telkėsi išvietintųjų stovyklose. Jų tarpe surado prieglaudą tūkstančiai lietuvių evangelikų iš Didžiosios ir Mažosios Lietuvos. Visa pokarinė nuotaika buvo persunkta neapykanta prieš hitlerininkus ir jų kolaborantus. Dalis lietuvių evangelikų buvo pasinaudoję vokiečių-rusų sudaryta repatriacijos sutartimi ir drauge su Lietuvos vokiečiais pasitraukė į Vokietiją. Čia jiems teko pakelti sunkius vargus, nes jie liko ištikimi lietuvių tautai. Atsidūrus stovyklose ant jų galvų pasipylė kaltinimai, kad jie esą buvę hitlerininkai, esesininkai ir kaip nacių kolaborantai, žeminą lietuvių vardą amerikiečių ir anglų akyse. Panaši psichozė buvo sudaryta ir prieš klaipėdiečius. Nepadėjo daryti žygiai net vietiniuose lietuvių komitetuose, nei VLIKe, nei Lietuvių Bendruomenėje. Vieni pilotiškai nuplaudavo rankas, kiti nesivaržydami pasakydavo: "Jie ne mūsų žmonės". Vėl per stovyklas nuskambėjo aidas: "Kas nekatalikas, tas nelietuvis". Lietuviai evangelikai, tiek iš Mažosios, tiek iš Didžiosios Lietuvos, išgyveno didelį moralinį smūgį, nes turėjo apleisti stovyklas ne su užuojauta, bet su pravardžiavimais ir keiksmiais. Tiesa, kaip praeityje, taip dabar netrūko taurių lietuvių katalikų tarpe. Jie visa širdimi dėjo pastangas padėti evangelikams, bet jie tesudarė retas išimtis.

Pašalinus iš stovyklų apie 10, 000 liet. evangelikų, likusieji stovyklose nebuvo palikti ramybėje. Toliau buvo daromi vieši ir nevieši, tylūs ir atviri, moraliniai ir dvasiniai spaudimai į evangelikus, kad jie tautos vienybės labui atsisakytų nuo savo "klaidatikystės" ir taptų "pilnaverčiais lietuviais". Šioje akcijoje itin pagarsė-



*Prie Trakų pilies (iš k. į d.): Vilniaus u-to prof. Elena GINEITIENĖ, teisėjas Alfonsas WELLS ir adv. Alfonsas GINEITIS. 1973 m. birželis. Nuotr. dr. A. Šabanienės*

jo jėzuitas Bružikas, kuris išdrįsdavo vartoti moralinį terorą prieš evangelikus. Jei mišri šeima buvo sujungta evangelikų bažnyčioje, tai tuomet kun. Bružikas kviesdavo katalikišką pusę "nutraukti viešą paleistuvystę". Prieš abipusiai evangeliškas šeimas jis vartojo kitos rūšies moralinį terorą. Įžengęs į evangelikų apgyventą patalpą, puldavo ant kelių ir mušdamasis į krūtinę imdavo šaukti: "Čia velniai apsėdo gerus lietuvius"-jis atėjęs jų gelbėti. Niekas iš vadovaujančių lietuvių katalikiškų viršūnių nedrįso sulaikyti tokių Bružiko ir panašių tipų pikty išdaigų. Atvirksčiai, jis buvo laikomas didelėje pagarboje, nes siekė lietuvių "religinės ir tautinės vienybės". Lietuvių evangelikų kunigai, lankydami savo tikinčiuosius stovyklose, išgyvendavo begales nemalonumų, nors ir čia buvo išimčių. Įprastai, evangelikai turėdavo sau susirasti pamaldoms vietą pas latvius, estus, ar net pas vokiečius už stovyklos ribų.

Įsidėmėtina, kad šitokia akcija vyko tuo metu, kai Lietuvoje virė žūtibūtinė kova prieš rusų okupaciją ir komunistų primetamą vergiją. Iš kitos pusės, -UNRRA organizacijoje viešpatavo dar prezid. Roosevelto nustatyta prosovietinė politika, pagal kurią į "dypukus" buvo žiūrima, ypač pabaltiečius, kaip į pasislėpusius nacių kolaborantus. Jei tuo laiku evangelikų Sinodas būtų nutaręs įteikti Amerikos State Secretary skundą, išdėstydamas evangelikų padėtį, tai klausimas, ar tuo žygiu nebūtų buvęs suduotas mirtinas smūgis visai lietuvių tremčiai? Sinoduose buvo svarstoma evangelikų padėtis stovyklose, bet vadovybė kvietė visus vadovautis šaltu protu, nepasiduoti aistroms ir kantriai pakelti ir atlaikyti fanatizmo antpuolį. Amerikoje teko patirti iš išeivijoje įsikūrusių evangelikų

veikėjų, kad valdžios viršūnėse buvo svarstomas atidavimas visų lietuvių tremtinių į sovietų rankas. Kaip sakoma, visas reikalas buvo pakibęs ant siūlo. Tik dėka Amerikos lietuvių, tame skaičiuje ir evangelikų, didelių pastangų, lietuviai tremtiniai buvo išgelbėti. Ar šio pavojaus nepramatė tremtinių politiniai veiksniai? Pasirodo, kad ne, nes jie gyveno kitame pasaulyje, gyveno praeitimi.

Prel. M. Krupavičius, kaip vyriausias Lietuvos katalikų politinis ir ideologinis vadas, tuo metu būdamas VLIKo pirmininku, taip suprato pokarinę padėtį: "Didžiausias mums autoritetas - Šv. Sostas. Roma lokuta-causa finita (Roma pasakė-reikalas baigtas, V. K.). Jo žodis mums sprendžiamas, kad ir ne ex-cathedra tartas. Bendra popiežių mintis kalbamu klausimu-demokratija, yra tiek sveika ir tikra, kiek remiasi krikščionybe". . . (krikščionybe-suprask, kaip katalikybe, V. K.). "Gyvename tuos laikus, kada pasaulyje susigrūmė didžiausios jėgos-katalikybė ir raudonasis komunizmas. Visos kitos jėgos traukiasi iš kovos arenos ir nyksta. Vienas tų milžinų šioj žūtubūtinėj kovoj taip pat turės žūti. Kuris? Tai jau priklauso nuo mūsų-krikščionių demokratų-valios ir pasiryžimo". (M. Krupavičius, "Krikščioniškoji Demokratija", 1948 m. psl. 41).

M. Krupavičius buvo giliai įsitikinęs, kad III Pas. karas yra neišvengiamas, per kurį rusiškas komunizmas su visais savo talkininkais bus sutriuškintas ir Lietuva išsivaduos iš vergijos. Tos psichozės buvo pagauta veik visa katalikiška tremtinių ir pabėgėlių masė. Jie įtikėjo Krupavičiaus posakiui, kad "jau kitą pavasari sugrišime į savo laisvą tėvynę". Kai VLIKo įgaliotiniai per stovyklas skleidė šią viltį, amerikiečių kariuomenė paskubomis, palikę ginklus ir visus įrengimus, skubėjo namo. Tai pastebėjo evangelikai, bet vargas buvo tam, kas mėgino griauti tokius sapnus. Reikalas atrodė taip tikras, kad Lietuvos vyskupai paskubėjo išleisti Romoje 1952 m. "Lietuvos R. K. Episkopato direktyvas katalikams". Šiose direktyvose buvo patiekti nurodymai, kaip atstatyti Lietuvą pagal Franko Ispanijos modelį. Žymiausias katalikų filosofas A. Maceina įsileido į "Maskva ir Roma" dilemą, kurioje filosofiškai grindė jau anksčiau cituotas M. Krupavičiaus mintis. Nuo tų minčių neatsisakyta persikėlus daugumai tremtinių į JAV, Canada ir į kitus kraštus. Washingtone pastačius Šiluvos koplyčią, ji buvo dedikuota visos lietuvių tautos vardu tokiam tikslui: "Lietuviai katalikai žvelgia į Šiluvos Mariją, kaip į savo išgelbėtoją. Jie tiki, kad Marija išgelbėjo Lietuvą prieš 300 metų nuo protestantizmo, ji išgelbės ją ir dabar nuo ateistinio komunizmo" ("Šiluvos šv. Marijos Koplyčios dedikacija", 1966 m.). Tokiomis mintimis ir dvasia buvo, dalinai ir tebėra, persunkta katalikiška raštija, spauda ir veikla.

Jiems dar tebesivaidena viduramžių Europa, kuri per kokį tai stebuklą turi prisikelti XX a. visoje didybėje ir atnešti žmonijai išganymą, taiką bei gerbūvį. Šioje sąrangoje itin garbinga vieta tu-





*Garsioji Trakų pils 1973 m. vasarą.*

*Nuotr. dr. A. Šabanienės*

rėtų atitekti lietuvių tautai, nes ji per amžius buvo forpostu prieš pravoslaviją ir protestantizmą. Panašiais svaičiojimais po Didž. Lietuvos Kunigaikštijos žlugimo gyveno sulenkinta ir sukatalikinta bajorija. Ji taip pat save laikė "krikščionybės ir Vakarų Europos avangardu" ir savajojo apie atstatymą Rzeczpospolitos nuo jūros iki jūros. Bajorija nesuprato, kad jie tėra tik atgyventos feodalinės epochos prabočių šešėliai, kurių nei pralietas kraujas per 1831 ir 1863 metų sukilimus, nei teatralinė heroizmo bravūra, nei jų sukurta romantinė literatūra, nei pseudomokslinių istorikų veikalai, nei visos jų dėtos pastangos, - nesugebėjo istorijos sugražinti į senas vėžes.

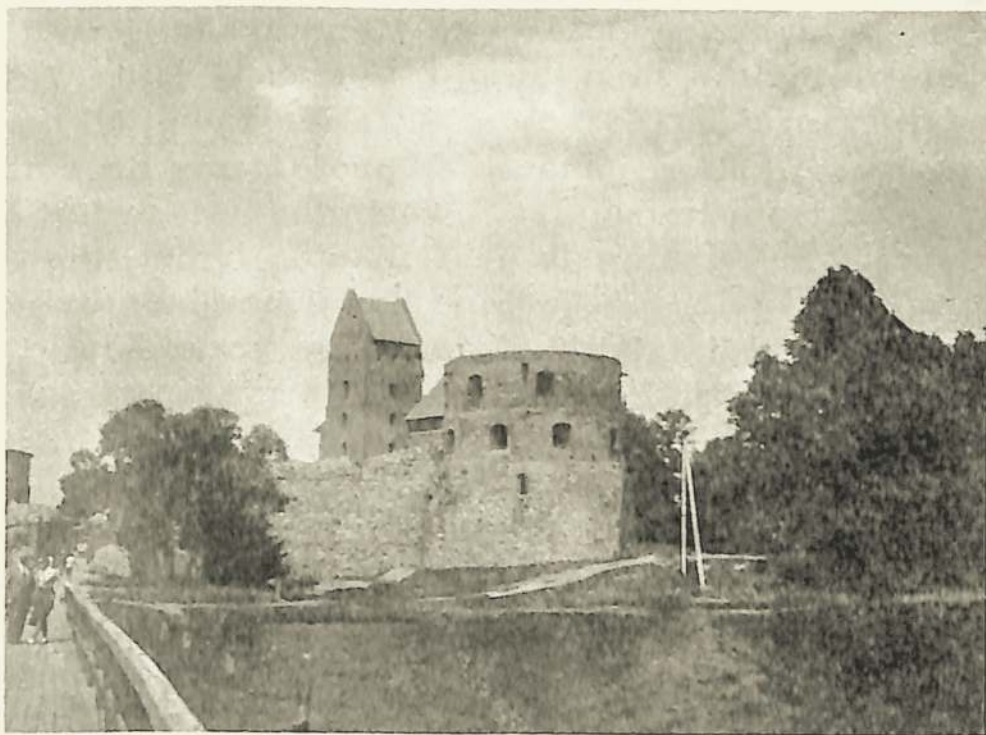
Tais pačiais pramintais dvasiniais keliais pasuko, iš katalikiškos liaudies kilusi, lietuvių dvasiškija ir inteligentija. Jie, kaip ir bajorai, nenori suprasti, kad XX amžiuje Lietuva negali egzistuoti visapusiškai paskendusį viduramžių ir senovės religijų bei tradicijų dvasioje. Istorija, kaip ir gamta, turi savo dėsningumą, kurio žmogus negali pakeisti, bet ją pažinęs privalo ja ir vadovautis. Viduramžių scholastikai, imtinai su Tomu Akviniečiu, nesuprato, kad istorija nestovi vietoje, kaip nestovi žemė. Jie neįsivaizdavo, kad galima sukurti naujas valstybinio, socialinio, ekonominio, kultūrinio ir net religinio gyvenimo formas. Jiems buvo sunku suprasti, kad už katalikiško pasaulio ribų gali būti sukurtos daug pranašesnės civilizacijos, kurios per karus ir varžybas nurungs katalikiškas tautas. Nors šis istorijos procesas vyko ir tebevyksta per visą naujųjų amžių periodą, ir tai pasauliniu mastu, bet lietuvių katalikams iki šiai dienai ši modernaus pasaulio tikrovė ir dėsnin-

gumas yra neaiškus ar nenorima suprasti.

Lietuviai evangelikai nepastatė savęs ir, tuo labiau, neatsidūrė už lietuvių tautos ribų, kaip to siekė minėti veiksniai. Ne katalikiškas, bet protestantiškas pasaulis yra mūsų amžiuje istorijos varmoji ir vedamoji jėga. Nuo protestantiško pasaulio laimėjimo ar pralaimėjimo priklausys ir lietuvių tautos likimas. Katalikiškas pasaulis, kaip tai po 20 metų pripažino ir pats M. Krupavičius "yra atsidūręs dideliame gete ir už modernaus pasaulio ribų" bei yra nepajėgus savo jėgomis ginti katalikų Bažnyčios pozicijų. Situacijos nepakeitė II Vatikano Susirinkimas, nes nevykusiais bandymais sueiti į koegzistenciją su komunistiniu pasauliu, nugramzdino R. K. Bažnyčią į pasimetimą. Todėl vedama katalikiškų veiksmų lietuvių tautos kova po Šiluvos Marijos vėliava, -nereali svajonė.

Realiau mąstąs dr.kun.F. Jucevičius savo veikale "Tauta tikrovės ir mito žaisme" su apgailėstavimu konstatuoja, kad per visą karų, okupacijų ir tremties laikmetį lietuvių politiniai veiksniai vadovavosi ne istorine tikrove, bet savo sukurtais mitais. Tautos vadas A. Smetona buvo užtikrinęs tautai saugumą, bet kai Maskva įteikė ultimatumą, tai neišdrįso pranešti tautai apie artėjančią sovietų okupaciją. Lietuvių Aktyvistų Frontas kvietė tautą sukilti, kad ... vieną okupantą pakeisti dar žiauresniu okupantu. VLIKas paskelbė, kad jo turimomis žiniomis Švedija, remiama Vakarų demokratijų, išsikels Pabaltijy ir užkirs kelią atžygiuojančiai raudonajai armijai. Atsidūrę tremtyje, visi politiniai veiksniai vienu balsu skelbė artėjančią III-jį Pas. karą ir lietuvių tautos išsilaisvinimą iš komunistinės vergijos. Padaręs tokią apžvalgą, kun. F. Jucevičius baigia savo išvadas tokiomis mintimis: "O tai reiškia, kad mes analizavome dalykus širdimi, o ne protu. Tuo nesistebėkime: mes esame lyrikai, o ne realistai. Mes žvelgiame į gyvenimą kaip literatai, o ne kaip politikai. Mes turime apsčiai jausmų, ašarų ir aimanavimų, o stokojame kritiško žvilgsnio, praktiško apskaičiavimo ir tikrovės pajautimo. Štai kodėl mes mieliau gyvename mitu, o ne tikrove. . . Gyventi, reiškia tautai surasti save pasaulyje"(psl. 101-102).

Siekimas atkurti perdėm katalikišką Lietuvą yra tokia pat utopija, kaip bajorų pastangos atkurti Lietuvos-Lenkijos valstybę. Prieš lietuvių tautą tebestovi uždavinys-ne išlaikyti garbingą, bet jau atgyvenusią praeitį, bet tapti modernia, kultūringa, demokrati-ne tauta. Tik turint ateities viziją tegalima laimėti kovą. Modernios istorijos mokslas moko, kad tik naujos ir pažangios idėjos yra istorijos varmoji jėga. Atgyventos idėjos, filosofinės ir religinės sistemos, kaip pasenę ginklai, tetinka tik istorijos pasmerktiesiems. Tą dėsnį patvirtina Lietuvos istorija. Kai XVI a. Vak. Europa ėmė atsipalaidoti iš jau atgyvenusio savo amžių feodalizmo, tai švie-saus proto Didž. Lietuvos Kunigaikštijos vadovai suprato, kad lie-



*Restauruotas Trakų pilies vaizdas 1973 m. vasarą.*

*Nuotr. dr. A. Šabanienės*

tuvių tautos ateitis priklauso nuo Lietuvos Reformacijos laimėjimo. Pralaimėjus Reformacijai, niekas neišgelbėjo Kunigaikštijos žlugimo. XIX a., prasidėjus lietuvių tautiniam atgimimui, lietuvių tautos istorijos varomoji jėga buvo ne romantizmas, konservatizmas, bet iškilę mūsų tautoje demokratiniai sąjūdžiai.

Mūsų tautos nelaimėi, katalikų partijų valdymo metai, vėliau sekęs 17 gruodžio perversmas, komunistinė ir nacių okupacijos, -išblaškė ir apnaikino lietuvių tautos demokratines pajėgas.

Dar didesnė nelaimė ištiko lietuvius evangelikus. Karaliaučiaus sritis, į kurią įeina didesnioji Maž. Lietuvos dalis, tapo rusų okupuota ir įjungta į Sov. Rusijos sąstatą, o visi vietos gyventojai nušalinti ir išblaškyti. Dalis lietuvininkų ieškojo išsigelbėjimo išvientintųjų stovyklose, bet čia nerado vietos dėl savo pilietinės padėties ir lietuvių katalikų nenoro. Jiems teliko vienintelis kelias-eiti pas vokiečius. Lietuvos evangelikai, ypač pasinaudoję repatriacijos teise, taip pat pateko į sunkią padėtį. Jie šaukėsi pagalbos į lietuvių politines ir visuomenines organizacijas, bet jų šauksmas retai buvo išklausomas. Kiekvienam lietuviui evangelikui dar kartą paaiškėjo, kad "kas nekatalikas, tas nelietuvis". Aišku, kad tokioms sampratoms ir nuotaikoms viešpataujant, net didžiausi evangelikų lietuviai patriotai palūžo ir pasimetė. Dar skaudžiau, kad nei Sino-dai, nei jų organai-Kolegija ir Konsistorija, nė vienas dvasiškių ar žymių veikėjų, ypač iš Maž. Lietuvos, nepaėmė plunksnos į rankas ir nestojo ginti savo žmonių teisių savoje tautoje. Pasitenkinta dėjavimais, pečių trūkčiojimu bei rankų skerečiojimu: "Ką mes galime padaryti!". Šioje vietoje reikia su pagarba prisiminti Jurgį

Jašinską, kuris būdamas reformatas, vieniui vienas savo ilgais straipsniais lietuvių spaudoje gynė lietuvių evangelikų teises būti pilnateisiais lietuviais savo tautoje.

Lietuviai evangelikai ieškojo išeities ir rado ją, kreipdamiesi į kitų tautų evangelikus ar pasaulines protestantų organizacijas. Čia buvo rasta užuojauta ir pagalba. Svetimtaučiai padėjo lietuviams evangelikams įsikurti Amerikoje, Canadoje ir net toje pačioje Vak. Vokietijoje. Jų pagalbos dėka, tapo įkurti nauji lietuvių evangelikų tikybiniai ir kultūriniai židiniai, įsteigtos organizacijos, leidžiama savo spauda ir knygos. Pamažu atsigauta dvasiniai, kai imta susipažinti su protestantiško pasaulio dvasiniais turtais.

Žvelgiant į Lietuvos ateitį, liet. evangelikai savo karčia patirtimi įsitikino, kad vargu ar visi begalėtų ir pageidautų gyventi katalikiškais pagrindais atkurtoje Lietuvoje, kaip jie nenori gyventi tarybinėje santvarkoje. Žmogaus dvasinė laisvė evangelikui yra aukščiausia vertybė, kuri tegali tarpti tik Vak. demokratinėje dvasioje.

Prie šios lietuvių tautos tragedijos tenka pridėti liūdną faktą, kad lietuviai evangelikai, kurie buvo pašaukti tautoje atstovauti naujųjų amžių idėjoms ir vadovautis protu ir realybe, buvo minėtų veiksmų, pavartojus dvasinį spaudimą, nutildyti. Evangelikai šią savo tragediją pergyvenę nepalūžo; jie įsisąmonino, kad jie yra protestantiškojo pasaulio dalimi, kuris yra mūsų amžiaus istorinė varomoji jėga, nuo kurios priklauso ir lietuvių tautos ateitis.



*Liūdnas pavasaris*

DAGYS

## DAR APIE LIETUVOS UNIVERSITETĄ

Su mano geru bičiuliu ir porą metų klasės draugu Biržų gimnazijoje Viktoru Karosu dažnokai tenka diskutuoti įvairius klausimus. Dažniausiai su jo nuomone sutinku. Tačiau, perskaičiusi "M. Sp." 34 nr. jo straipsnį "Lietuvos Universitetas", su kai kuriais jo teigimais negaliu sutikti. Čia nenoriu to straipsnio kritikuoti, o tik parašyti keletą pastabų.

Istorinėje straipsnio "Liet. Universitetas" dalyje V. Karosas, rašydamas apie jėzuitų mokyklų ydas, neatsižvelgė į tai, kad anais laikais tos ydos buvo charakteringos visoms mokykloms, tiek katalikų, tiek ir protestantų. Tiesa, A. Rukša visai nieko nemini apie Vilniaus jėzuitų akademijos negatyvią įtaką Didž. Liet. Kunigaikštijos piliečių galvosėnai ir pasaulėžiūrai. Reformacijos ir kontrreformacijos laikotarpiu Lietuvoje tyrinėtojai sutaria tvirtindami, kad Reformacijos plitimo metu Lietuvoje viešpatavo religinė tolerancija, daug didesnė, negu Lenkijoje. Tos tolerancijos dvasią sunaikino jėzuitai. Jie skiepijo savo mokiniams neapykantą, norą pašiepti ir pažeminti visa, kas nebuvo katalikiška. Paskui panaši neapykanta matoma ir protestantų tarpe, bet tai buvo iš jėzuitizmo dvasios išplaukęs reiškinys. Aišku, negalima paneigti ir teigiamo jėzuitų mokyklų įnašo-jos švietė žmones, kartais net lietuvių kalba. Istorikas Josef Lukaszewicz, miręs prieš šimtą metų (1873. II. 13), 1848 m. išleistame veikale "Historia szkol w Koronie i w Wielkim Księstwie Litewskiem" I-je knygoje 251-272 psl. kritikuoja anų laikų jėzuitų mokyklas, kaip tik dėl virš minėtų ypatybių-išdidumo, paniekos ir neapykantos kitiems, bet t. p. pabrėžia jėzuitų rūpinimąsi liaudies švietimu.

Toliau V. Karosas rašo: "Šioje kritinėje apžvalgoje sustojome ties pirmutiniu ir pačiu svarbiausiu "Lietuvos Universitetas" skyriumi-A. Rukšos "Lietuvos universitetų istorija", nes šioje studijoje atsiskleidė ne tik autorius, bet ir bendrai, atsivežtas iš Lietuvos mokslinis lygis"(40 psl.). A. Rukšos mokslinio lygio kritikuoti nesiimu, tuo labiau, kad apie jį teko girdėti labai teigiamų pasisakymų, bet apie "atsivežtą iš Lietuvos mokslinį lygį" noriu tarti keletą žodžių.

1929 m. įstojau į V. D. U. Humanitarinių mokslų fakultetą. Studijų pagrindan pasirinkau anglistiką, o šalutiniu dalyku-prancūzų literatūrą bei istoriją. Su mažomis išimtimis visų tuo laiku Humanitariniame f-te dėščių profesorių mokslinis lygis, anaiptol, nebuvo žemas, o kaikuriais atvejais ir labai aukštas. Dar dabar ryš-

kiai prisimenu profesorių: V. Dubo, J. Augustaičio, M. Biržiškos, V. Krėvės-Mickevičiaus ir L. Karsavino-pasaulinio masto anglų tautos istorijos žinovo-paskaitas. Daug mokslo žinių iš tų paskaitų pasisemta. Dvejus metus teko lankyti taip pat ir Teisių fakultetą. Čia, be kitų profesorių, klausiau A. Janulaičio, parašiusio daug vertingų knygų iš Lietuvos teisės istorijos, P. Leono ir M. Römerio-to aukštos kultūros, giliai išmokslinto dvasinio aristokrato-paskaitų. Kas gi galėtų paneigti jų mokslinį lygį?

1931 m. M. Yčo rūpesčiu, kartu su teisininke E. Stankevičiūte, atstovavau Liet. Ev. Reformatų Bažnyčią Pasaul. S-gos "Draugin-gumui per Bažnyčias skleisti" suruoštame jaunimo suvažiavime Hastings, Anglijoje. Tris savaites praleidome uždaros mergaičių mokyklos patalpose prie pat okeano. Kas rytą būdavo laikomos trumpos pamaldos, o po pietų poilsio iki vakarienės skaitomos paskaitos įvairiomis, ne vien religinėmis, temomis. Po kiekvienos paskaitos būdavo diskusijos, kurios vykdavo bendrai, arba paskiromis grupėmis. Kartais tekdavo ir smarkiai pasiginčyti. Nė viena Lietuvos delegačių nesijautė turinti žemesnį mokslinį lygį, negu kitų valstybių atstovai, daug senesnių universitetų studentai. Priešingai, teko net išgirsti, kad "jūsų mažytės šalies jaunas universitetas, matyt, stovi ant stipraus mokslinio pagrindo". O juk tai buvo neprąėjus nė dešimtmečiui nuo Liet. U-to įkūrimo!

"Atsivežto iš Lietuvos" mokslinio lygio jokių būdu negalima laikyti žemu, bent daugumoje atvejų. Didelis V. D. U. auklėtinių nuošimtis tremtyje, kaip Europoje taip ir Amerikoje, gavo profesūrą, arba dirba kitokiose mokslinėse institucijose. Pav. prof. dr. P. Jonikas, prof. dr. J. Puzinas, dr. V. Maciūnas, D. Krivickas, A. Plateris, išvertęs į lietuvių kalbą Lietuvos statutą, P. Čepėnas, -čia tik ilgos eilės maža dalelė. Didelis skaičius V. D. U. medicinos f-tą baigusių gydytojų praktikuoja Amerikoje, o kiek jų mūsų Chicagoje, įskaitant ir mūsų parapijos narius: dr. P. Tunkūną, dr. J. Vaitaitį, dr. V. Vileišį ir pragarsėjusią ortopedijos chirurgę prof. dr. A. Šabanienę.

Nepamirškime ir Ev. Teologijos fakulteto, kurio auklėtinis yra mūsų gerb. gener. superintendentas Stasys Neimanas, o t.p. 1971 m. miręs mums toks brangus kun. J. Pauperas ir šviesios atminties kun. A. Balčiauskas.

1973 m. lapkričio 4 d. teko dalyvauti V. D. U. 50 m. sukakties minėjime, suruoštame Carnegie International Center, New Yorke. Pa-grindinę paskaitą tema "V. D. U. vaidmuo lietuvių tautinei kultūrai", skaitė prof. dr. J. Puzinas. A. Nasvitytė-Augustinavičienė kalbėjo apie "Studento asmenybės ugdymą V. D. U.". Jos, gal kiek per daug romantiškos paskaitos beklausant, ne vienas dalyvių nubraukė ašarėlę. Po pertraukos buvo rodomos skaidrės iš V. D. U. veiklos, kurias aiškino rašytojas P. Jurkus ir dr. V. Paprockas. Minėjimą užbaigus "Gaudeamus", dalyviai buvo pakviesti pobūvin su kavute bei



*Iškonių km., Biržų vls. ir apsk., jaunimas 1926 m. Nuotraukos prišakyje: Emilija Krikščiūtė ir šaulys Mykolas Mikšys. I-je eilėje sėdi (iš d. į k.): seserys Valašimaitės, šaulys stud. Hermanas Pavidonis, Matilda Stružaitė atvykusi iš JAV ir kt.; II-je eilėje iš d. į k.: antras — Petras Januševičius, trečias — Julius Mizaras, ketvirtas — Ernestas Šileikis ir kt.*

skaniais užkandžiais.

Vykau į V. D. U. minėjimą pakilia nuotaika. Kaip džiugu buvo matyti tokių gausų būrių akademikų, mūsų lietuviškos Alma Mater auklėtinių, pasidalinti išpūdžiais su daugelį metų nematytais pažįstamais!

Deja, išėjau iš minėjimo su visai kitokia, sakyčiau, karčiai nemalonus skonio, nuotaika. Prelegentas prof. dr. J. Puzinas, išvardindamas ne tik V. D. U. buvusius fakultetus, bet ir kitas anksčiau ar vėliau įsteigtas mokslo institucijas, nė vienu žodeliu neužsiminė apie Evangelikų Teologijos f-tą. Tas faktas buvo itin nemalonus minėjime buvusiems evangelikams, o mane ypatingai palietė, nes Evangelikų Teologijos fakulteto dekanas buvo mano tėvas prof. dr. Povilas Jakubėnas. Čia norėčiau pabrėžti, kad Ev. Teologijos f-to įnašas Lietuvos tautinei kultūrai buvo nemažas. Jis išmokslino visą eilę jaunų kunigų, kurie ėjo į kaimus ir miestus, ne vien Dievo Žodžio skelbti, bet ir lietuviškumą ugdyti, sekdami pavyzdžiu savo auklėtojų: prof. dr. V. Gaigalaičio, prof. dr. P. Jakubėno, prof. dr. K. Kurnatausko, dr. adv. M. Yčo ir kitų.

Rodant įvairių V. D. U. rūmų nuotraukas ir aiškinant, kur kuris fakultetas tilpo, Ev. Teologijos f-tas taip pat nebuvo paminėtas.

## POETAS STANISLOVAS DAGILIS

### TRYS SUSITIKIMAI SU POETU

Atsiminimų žiupsnelis

(Tęsinys iš "M. Sp." Nr. 34)

Poetas ir rašytojas Mykolaitis-Putinas mūsų literatūroje yra ir pasiliks žymi figūra. Jo talentu niekas negali abejoti. Poetas Dagilis buvo daug kuklesnis savo poetiniuose polėkiuose; užtat yra gyvas reikalas tų dviejų kūrėjų A. Mickevičiaus "Konrado Valenrodo" vertimus į lietuvių kalbą palyginti. Čia tuoj pat iškyla du skirtingumai: poetas Dagilis tą A. Mickevičiaus kūrinį vertė praeito pabai goje ar šio šimtmečio pačioje pradžioje, kada mūsų kalba dar nebuvo nusistovėjusi, daugelis tos kalbos taisyklių ir prievolių joms nė žinote nežinota, o poetas-rašytojas Putinas savo parankėje jau turėjo nusistovėjusias, žinomas ir kiekvienam privalomas kalbines taisykles. Ar nepalyginamai didelį skirtumą rasime tarp Dagilio ir Putino vertimų? Ir kuris tų vertėjų stovi arčiau jų versto originalo? Gal čia, iš žemiau pateikiamų palyginimų, paaiškės tiesa:

Dagilis: Jau šimtas metų baigės, kaip kryžiokai  
Krajuos stabmeldžių braidydami truko;  
Po jungu kaklą nulenkė prūsokai,  
Ar, likę žemę, su gyvasčiu spruko,  
Kur'kojos nešė. Vokiečiai juos vijo,  
Vergė ir žudė smūgiais kalavijo...

Putinas: Jau šimtmetis baigė praeiti, kai kryžiuotis  
Pagoniško kraujo klampynėse braidė.  
Jau prūsui grandiniuos beliko kamuotis,  
Tad, žemę pametęs, miškuos išsisklaidė.  
O vokietis bėglį medžiojo ir piudė,  
Lig pat Lietuvos grobė, degino, žudė...

Dagilis: Marijburgo varpai suskambėjo,  
Trenkė kanuolės, būbnai sudundėjo,  
Išaušo rytas kryžiokams nemenkas.  
Visi komtūrai iš aplinkių renkas  
Į krikščionystės platintojų gardą,  
Kur pasimeldę išreikš savo mintį,  
Ant kieno kaklo kryžių užkabinti,  
Kieno duot rankon didžio mistro kardą...



Putinas: Marienburgo bokšte varpas gaudžia,  
Dundena būbnai ir patrankos griaudžia.  
Svarbi diena nūn ordinui prašvito.  
Į sostinę štai, komtūrai jau skuba,  
Kapituloj jie renkas nuo pat ryto  
Ir, Viešpaties pagarbinę ten vardą,  
Nutars, kurio papuoš didysis kryžius rūbą,  
Kuriam pavesti didijį reiks kardą. . .

Atkreipkime dėmesį į citatos paskutiniąsias dvi eilutes ir neabejodami pamatysime Dagilio vertimo didesnę artimumą originalui, negu Putino vertime: Mickevičius, kurdamas "K. Valenrodą", žinojo, kad kiekvienas kryžiuotis ant savo rūbų-apsiausto turėjo papuošalą-didelį kryžių, todėl negalėjo, kaip Putinas daro, sakyti: . . . "Nutars, kurio papuoš didysis kryžius rūbą", ir "Kuriam pavesti didijį reiks kardą". Dagilis daug tiksliau išreiškia autoriaus mintį:

Ant kieno kaklo kryžių užkabinti,  
Kieno duot rankon didžio mistro kardą. . .

O ši, paskutinė, citata dar aiškiau rodo Dagilio vertimo artumą originalui:

Dagilis: Yr pilyj Šventoragio ugnis amžinoji,  
Tą kursto veidelyčių kuopelė maldinga,  
Yr nesenkęs šaltinis Mindaugo dauboje,  
Jo užlaikymui sniego ir lietaus nestinga:  
Tik niekas nepapildo ašarėlių mano,  
Bet iš skausmų verpeto jos gausiai sriuvena. . .

Putinas: Nušviečia ugnis Šventaragio pakalnę, -  
Ji aukuro akmenis svilina kietus.  
Gyvoji versmė muša Mindaugo kalne, -  
Maitina ją vandeniū sniegas ir lietūs.  
Bet kas gi prisotina manąją raudą,  
Kad širdį ir sielą lig šiolei taip skauda? . . .

"Konrade Valenrode" savo, kaip vertėjo žodį Mykolaitis - Putinas taip baigia: "Koki sunkumai tenka nugalėti, verčiant į lietuvių kalbą eiliuotus veikalus, o ypatingai tokius, kaip "Konradas Valenrodas", žino tik tas, kas tai bandė". Tas tiesa, bet tie sunkumai pasisekė vertėjui nugalėti: jo vertimas sklandus ir patrauklus skaityti. Tuos pačius ir dar didesnius sunkumus, versdamas tą patį veikalą keliomis dešimtimis metų anksčiau, turėjo nugalėti ir St. Dagilis. Ir jis juos nugalėjo nemenkiau už vėliausiąjį vertėją. Ar tas nerodo, kokius stiprius kūrėjo-poeto polėkius ir talentą turėjo žymusis biržėnas?

"Antrąjį susitikimą" su poetu Dagiliu, buvusį prieš 50 metų, jam

paminklo atidengimo dieną, baikime kun. Tumo-Vaižganto išsitari-  
mu apie patį paminklą: "Ant gražaus juodo šlifuito granito (kau-  
niečio Mackevičiaus darbo) stovi monumentalės išvaizdos St. Da-  
gilio biustas (paryžietės Gronskienės darbo). Dagilis čia jaunas  
vyras, gražiais plaukais. Jis su neapsakomu ilgesiu įsižiūrėjęs to-  
lyn ir aukštyn, lyg įkvėpimo pagautas. Taip dailininkė įsivaizdavu-  
si lietuvių poetą. Biustas nebeatitinka paskutiniajai jau visai seno  
Dagilio fotografijai; tai nesvarbu; svarbu, kad paminklėlis yra idė-  
jingas, reikšmingas, suprantamas" (Vairas, 1923 m. I Nr.).

Kur dabar tas paminklas? Kuriais tai metais jis iš Baltosios  
Aptiekos aikštės buvo perkeltas į Biržų piliakalnį, o dabar, V. Bi-  
tinaitės ir E. Trečioko liudijimu (Biržai, Vilnius, 1971): "Perėję  
Agluonos tiltą, dešinėje Kęstučio gatvės pusėje greit pamatysime  
Kraštotyros muziejaus rūmus (buv. stačiatikių cerkvė). Muziejaus  
sodelyje stovi poeto Stanislovo Dagilio biustas (skulpt. N. Gron-  
skienė). Stanislovas Dagilis (1843-1915), kurio vardas kitur žinomas  
mažiau, Biržuose prisimenamas ne vien kaip žemietis. Jis nemaža  
nusipelnė lietuvių kultūrai bei literatūrai kaip poetas ir kaip poe-  
zijos vertėjas. Nemaža rašė lietuviškomis temomis tuolaikinėje  
periodikoje, domėjosi lietuvių raštijos, istorijos, poezijos teorijos  
klausimais.

... Tačiau bene labiausiai jis žinomas kaip eiliuoto jumoristi-  
nio kūrinio "Joninės Parovėjos karčiamoje" autorius. To kūrinio  
ir jo autoriaus populiarumą didino tai, kad rašyta apie tikrus, o ne  
prasimanytus žmones. Beklaidžiojant po kaimus, suminėtus tose  
eilėse, galima išgirsti pasakojimų apie aprašytuosius žmones, ku-  
riuos visi pažinojo ir kurie poemelėje "kaip gyvi".

\*\*0\*\*

Trečią ir paskutinį susitikimą su Poetu turėjau 1932 m. Kape-  
liškių kaime.

Nedidelis tas kaimas buvo: vienuolika mažažemių ūkininkų kie-  
mų, turėjusių po 7-9 ha žemės, ir bežemio amatininko-siuvėjo pir-  
kia, -viso dvylika šeimų. Religiniu pasiskirstymu buvo: 7 katalikų  
ir 5 reformatų tikėjimo. Šis skirtingų konfesijų išpažinimas to kai-  
mo gyventojams visai nekliudė darniai tarpusavy sugyventi. Ir ki-  
tose kasdieninės buities šakose kaimyniškai sutardavo.

Tas kaimas nuo Biržų buvo apie 4 km atstumo, į rytų pusę. Kai-  
myninių gyvenviečių tarpe jis užėmė savotišką vietą: vakarinės jo  
laukų sienos lietésu su Skratiškių kaimo žemėmis; pietvakarinės-  
su Kilučių kaimo laukais, o iš visų kitų pusių jis buvo "apžiotas"  
Obeliškių ir Šližių (vėliau pavadintu Varniūnais) dvarų žemių, tary-  
tum kokio liūto žiaunose. Gal būt, baudžiavos laikais tie abu dvarai  
naudojo to kaimo gyventojų darbo jėgą savoms žemėms apdirbti.

Tame kaime gyveno mano seneliai-mamos tėvai, Šidlos. Jie iš-  
augino tris mergaites ir tris berniukus, kurių penki (mergaitės iš-



*St. Dagilio (1843-1915) paminklo iškilmingas atidarymas Biržuose. Kalba kun. prof. ūr. P. Jakubėnas. Paminklo atidarymo iškilmėse dalyvavo Tumas-Vaižgantas, švietimo ministeris dr. L. Bistras, Petrulis, prof. J. Yėas, dr. M. Yėas ir daugelis kitų aukštų asmenų. Dagilio skulptūros autorius — dail. Gronskienė, paryžietė.*

eidamos į marteles, o vyrukai vesdamiesi) išsiskirstė po aplinkinius kaimus, o šeštajam atiteko tas kuklus senelių turėtas ūkelis.

Ūkelio paveldėtojas, vedęs susilaukė vienatūrio sūnaus, -Jono Šidlos. Jį tėvai išmokė ne tik ūkininkauti, bet davė progą ir mokslui gerokai praprusti.

I-jo Pas. karo metu, 1915 m., vokiečiams braunantis į tuomet Rusijos caro valdytas žemes, jų tarpe ir į Lietuvą, jaunuolis-mokslėivis Jonas Šidla su draugais pasitraukė į Rusijos gilumą. Iš ten jis grįžo karui pasibaigus ir ėmėsi ūkininkauti tėvo ūkelyje. Jam neblogai sekėsi: aptvarkė, sukultūrinė dirbamąją žemę, perstatė trobesius ir gražiai gyveno. Jis vedė Jokubiškių kaimo Marę Bružaitę. Augino dvi dukreles.

Prieš II-jį Pas. karą, kurį laiką, J. Šidla buvo Biržų modernios garinės pieninės vedėju. Kaime ūkelį vedė ir prižiūrėjo jo žmona, talkinama šeimininko, kuris, sutvarkęs pieninės reikalus, grįždavo į namus. Politika jis mažai domėjosi, kaip ir dauguma mūsų ūkininkų. Niekam tuo neprasikalsdamas. Tačiau ir jis bei jo šeima, kaip ir dešimtys tūkstančių Lietuvos ūkininkų, neišvengė dabartinio Lietuvos okupanto kumščio: jis su šeima 1947 m. buvo ištremtas į Sibirą ir ten vergavo 10 metų. Apie tai, grįžęs į gimtinę, jis

papasakojo: ". . . Gyvenu jau treti metai (rašyta 1960 m.) Lietuvoje. Kaip tas viskas praėjo, galima būtų parašyti storulę knygą, bet tas lai palieka sekančioms kartoms. . . Dabar gyvenu savo namuose. Man juos gražino, bet Jums aišku, kokie jie yra, jei dešimt metų šeiminkavo svetimi šeiminkai. Dabar jau apsitvarkiau, kad ir svetimam žmogui jau būtų nebesarmata parodyti.

Aš jau nekokią sveikatą turiu ir gaunu pensiją, kaip II-os grupės invalidas. Žmona ir duktė Irutė gyvena pas mane kartu. Žemės turime 60 arų, karvę, kiaulę ir keletą vištų. Tai ir visas turtas. Kaip jau žinote, iš tolimo atvažiavau su keliais maišeliais, . . . gyvename, kaip visikolūkiečiai. Kaip nusenę, dirbame kiek galėdami, nes reikia gyventi. Ilgai Jums nerašiau, nes kolėjo mano persitvarkymas, rašyti Jums buvo negalima. . . "

Dabar Jonas Šidla yra likęs vienas: žmona ir vyresnioji duktė Aldona yra mirusios, o jaunesnioji, neakivaizdiniai pasimokiusi Joniškėlio žemės ūkio technikumė, dirba kitur ir turi nuosavą šeimą.

Toks likimas žmogaus, pas kurį 1932 m. tretįjį kartą buvo susitikta su poetu Stanislovu Dagiliu. Tai buvo tų metų Joninės, kurios laisvoje Lietuvoje, Biržų apylinkėje būdavo švenčiamos labai iškilmingai. Tą dieną Biržuose būdavo iškilmingai atidaromas Reformatų Bažnyčios Sinodas. Suplūsdavo minios žmonių. Popiečiais Jonų namuose, mieste ar kaime, svečiuodavosi giminės, draugai, artimesni ir tolimesni kaimynai. Jie įteikdavo Jonams įvairių dovanų ir, vaišindamiesi, tardavo varduvininkams gražius linkėjimus bei smagiai padainuodavo.

Originaliausias linkėjimas, kokį teko išklaudyti pas pusbrolių J. Šidlą Kapeliškių kaime 1932 m., buvo vieno ūkininko, Martyno Burbulio iš Šimpeliškių km. (kur gimė ir augo Jonas ir Martynas Yčai, buvo keli gyventojai Burbulio pavardėmis. Ne visi jie buvo giminės. Jų tarpe tokie buvo kun. Kosto Burbulio ir jūrų kapitono, taip pat Kosto Burbulio, tėvai. Jie tebuvo artimi kaimynai).

Po kelių sveikintojų, atsistoję Martynas Burbulys ir pradėjo:

Valgo, geria, dega pypkas,	Taip vežimais iš Kilučių,
Rėkia, karčiama net plyšta,	Iš Spalviškių privažiavo,
Trenkia šokiai, ūžia skripkos,	Iš Užušilių, Klausučių
Kas įeina-nebegrižta.	Ir iš dvaro Naradavo.

Kaip bitis, taurė ratuota	Buvo čia visi Medeikiai,
Šauniai rieda aplink stalą;	Šimpeliškiai ir Stočkūnai,
Linksmos širdys, linksma puota,	Ir Melaišiai, ir Druseikiai,
Juokui, štukoms nėra galo.	Ir Nausėdžiai, ir Gajūnai;

Jaunuomenės surinkimas	Pulkas Juodžionių, Latvelių,
Jau "didžiojoj" galva eina,	Vienasėdžio gi kiekvieno,
Dieve gelbėk, jų trenkimas!	Arba mažesnių sodelių



Trenkia šokiai, užia skripkos

DAGYS

Į karionę šokius maino.

Žemė dreba, viesuls kelias  
Suka tirštą dulkių ratą,  
Žaibus meta-kibirktėlės  
Iš po kaustytų čebatų.

Ne stebuklas, kad taip daros:  
Dvylik' valsčių suvažiuo,  
Kožnas sodžius, kiemas, dvaras  
Siuntinius atleido savo.

Vien tik šimtmečiai seneliai  
Pasiliko saugot gryčių,  
Dar su jais maži vaikeliai  
Prie margųjų savo tyčių...

Nebesuskaityt per dieną.

Toks tokiam visi surinkti,  
Jauni zenkiai'), kaip gvaizdikai,  
Ir ant darbo nepralenkti,  
Ir nepeikiami šokikai...

O mergaitės-tai kaip rožės,  
Kaip ryšys žiedų jaunučių,  
Linksmos, meilios, pilnos grožės,  
Mielos,-poduksis'') mamučių,-

Pasidžiaugdamos iš savo  
Nekaltos jaunystės stono,  
Rodžios''') šoko ir dainavo,  
Troškiai''''laukė šventės Jono...

Kiek laiko užėmė Martyno Burbulio Jonui skirta "sveikinamoji kalba"-deklamacija, sunku būtų pasakyti. Ji turėjo būti keletą kartų ilgesnė, negu čia paduota Stanislovo Dagilio sukurto veikalo iš-  
' )Vaikinai, bernai; '' )paguoda; ''' )patenkintos, su noru; '''' )nekantriai.

trauka. Gal kokį gerą pusvalandį, bet toji "prakalba" niekam nepabodo ir neprailgo: vaizdžiai ir tikro poeto talentu sukurtas meninis vienetas, perpintas lengvu ir sultingu humoru, visus ten besisvečiuojančius kaimo gyventojus nuteikė tikra Joninių nuotaika, kuri Biržų apylinkėje tais laikais tokia linksma ir laisve spindinčia liepsna liepsnojo. Poetas St. Dagilis tą veikalą sukūrė praeito šimtmečio pabaigoje, o gal šio šimtmečio pradžioje, bet jis tebetinka ir šiems laikams įvairiuose pobūviuose, jeigu ten atsirastų tą eiliuotą veikalą mintinai mokąs deklamatorius, kokiu tada ten buvo ūkininkas M. Burbulys.

O čia apie poetą St. Dagilį rašantis, tuokart platoniškais bučiniiais, Joninių paryčiais, atsisveikinęs savo brolienės Šidlienės seserį Viliusę Bružaitę, kulniuodamas į gimtąjį kaimą planavo:

-Taurusis katalikas kanauninkas Tumas-Vaižgantas yra teisus, sakydamas, kad biržietis Stanislovas Dagilis buvo tikras ir talentingas anų laikų lietuvių poetas. Jis daugelio ignoruojamas. Parodykime, kad anie klysta. Gal ir aš prie tų parodytojų pritapsiu, nors tas po daugelio metų atliekama. . .

### LIETUVIŠKAS ŠIUPINYS

St. Dagilio surinktoji lietuvių tautosaka, jo proziniai rašiniai, atspausdinti rusiškuose ir lietuviškuose (pvz. "Aušroje", "Pasiuntinyje", "Mūsų Žodyje" ir kt.) laikraščiuose bei žurnaluose, jo atlikti įvairių pasaulio poetų eilėraščių vertimai ir jo paties originali poetinė kūryba sudarytų didelę knygą. Gal kada nors ir kas nors imsis šį darbą atlikti. O kol tai bus, norisi šiek tiek artėliau stabtelėti prie poeto Dagilio sumanytų, paruoštų ir jo pastangomis išleistų veikalėlių, vardu- "Lietuviškas Šiupinys, iš svetimų skanskonių brolių lietuvių naudai pataisytas".

Tas "Šiupinys" tai dvi verstinės ir originalios poeto kūrybos kuklios knygutės. Jos išleistos ne tuo pačiu laiku, o antroji savo pavadinime turi papildą - "Kn. 2". Iš to galima spręsti, kad autorius tokių "šiupinių" buvo užsimojęs paruošti ir išleisti daugiau. Galimas dalykas, kad jo sumanyme būta užuomojo. . . "brolių lietuvių naudai" sudaryti pigųjų knyginėlių, nes pirmosios tokio knyginėlio kregždėlės buvo pardavinėjamos: pirmoji po 15, o antroji po 20 kapekų. Be to, pirmosios dalies užpakaliniame viršelyje yra įrašyta: "Imant "L. Šiupinį" pas leidėją Biržuose (ne per pačtą) gaunama pigiau".

Dabar tų knygelių nebegalima niekur gauti pirkti. Jos, kaip senovinė retenybė, teuztinkamos tik vienoje kitoje bibliotekoje Lietuvoje ir, gal būt, dar pas pavienius lietuvius biržiečius. Abi knygutės paruoštos ir išleistos Rusijos caro lietuvių spaudos draudimo

laikotarpyje. Paduodamas tikras jų išleidimo datas, noriu atitaisyti dr. J. Mikelėno straipsnyje (Žiūr. "M. Sp.", 1953 m. Nr. 4) esantį netikslumą. Ten, skyriuje "Trumpai apie Dagilio raštus", teigiama: "1906 metais, t. y. tuojau po lietuviškos spaudos atgavimo, jis išleisdžia savo eilėraščių ir vertimų knygutę: "Lietuviškas Šiupinys", 1910-išleisdžia antrą knygutę: "Konradas Valenrodas", vertimas iš Adomo Mickevičiaus. Abi knygutės vėliau kiek papildytos buvo antrą kartą išleistos"...

Tai perdėm netikslus teigimas: ir "L. Šiupinio" pirmųjų laidų datose, ir antros knygutės-"Konradas Valenrodas" pavadinime. Dr. J. Mikelėno anksčiau paduotoji ištrauka pataisoma: pirmoji "Lietuviško Šiupinio" laida (tik 16 psl.) buvo išleista Tilžėje 1884 m. Toji laida antrą kartą pakartota Rygoje 1906 m. Ji, "...pataisyta ir padauginta", jau buvo 48 psl. Antroji "L. Š." dalis išleista 1891 m. O jos pakartotinas leidinys pasirodė Vilniuje, spausdintas Kuktos spaustuvėje, 1910 m. ir jos pilnas pavadinimas yra toks: "Lietuviškas Šiupinys", iš svetimų skanskonių brolių lietuvių naudai pataisytas. Kn. 2. Konradas Valenrodas, antrą kartą atspausdintas, šiek tiek pertaisytas ir užbaigtas".

Nebeatsimenu nei datos, nei poeto pavardės, nei jo sukurto eilėraščio pavadinimo. Tačiau faktas yra tikras: tas poetas buvo apdovanotas garsiąja visame pasaulyje Nobelio premija už vienui vieną jo sukurtą eilėraščių rinkinį. Kuriam galui čia tas minima? O gi tam: jeigu St. Dagilio gyvenimo laikotarpyje būtų buvusi Lietuvoje įsteigta ir kasmet lietuvių poezijos kūrėjams įteikiama premija, tai biržietis St. Dagilis tokią turėjo gauti už savo ketureilį:

"Nameliai mano brangūs!  
Man visur patogų,  
Bet niekur nėra tiek laimės,  
Kaip po jūsų stogu".

Šis eilėraščių, kaip motto, yra įdėtas abiejuose "L. Šiupiniuose". Be to, jis išliko populiarius visą nepriklausomos Lietuvos laikotarpį: pakartotinai būdavo spausdinamas mokykliniuose vadovėliuose, deklamuojamas mažamečių ir paaugusiųjų parengimuose, o ir plačiosios liaudies lūpose nuolat prisimenamas ir kartojamas. Tikras poetinis šedevras...

Ne vieną poetinį perliuką randame ir ilgokame St. Dagilio kūrinyje "Joninės Parovėjos karčiamoj", į kurias atsilankyti kviečiu visus...

(Bus daugiau)

## PATIKSLINIMAS

Gerb. J. Jašinsko straipsny ("Mūsų Sparnai" 1972 m. Nr. 33, psl. 36-40), paties autoriaus pavadintoj "liesos košės" daly, kurioj pradeda Stanislovo Dagilio paminėjimo ciklą, visiškai be reikalo yra įkrėstas gerokas šaukštas pašalinės košės pasakant, kad "poetas Julius Janonis yra buvęs St. Dagilio bendradarbis ruošiant naująjį ev. reformatų giesmyną". Tuo atplėšta St. Dagilio garbės vainiko dalis ir klaidingai atiduota Juliui Janoniui. Toks parašymas "Mūsų Sparnuos" klaidina ne tik reformatus, bet ir visus to žurnalo skaitytojus, o ateity ir literatūroj tokia klaida įsiveis. Poetas Julius Janonis nebuvo ir negalėjo būti St. Dagilio bendradarbiu prie giesmyno parengimo ir jo sueiliavimo, tą aiškiai parodo laiko datos:

1) Stanislovas Dagilis giesmyno rengimo darbą pradėjo 1900 m. Julius Janonis, kaip gimęs 1896 m., tada buvo 4-rių metų berniukas.

2) St. Dagilis giesmyną rašė-eiliavo 7-rius metus ir darbą baigė 1907 m.

J. Janonis 1907 m. buvo tiktai vienuolikos metų berniukas ir antrus metus lankė Biržų pradž. mokyklą, kurią pradėjo lankyti 1906 metais. Mokslas šioj mokykloj tada ėjo vien rusų kalba.

3) St. Dagilio parengtą giesmyną atitinkama Vilniaus sinodo komisija tikrino 1908 m.

Tais metais J. Janonis tebebuvo Biržų pradž. mokyklos mokinys.

4) Vilniaus sinodas 1909 m. giesmyną priėmė ir nutarė jį spausdinti.

J. Janonis 1909 m. pavasarij baigė pradžios mokyklą ir tų pačių metų rudenį įstojo į Biržų miesto keturklasę mokyklą.

5) Giesmynas buvo išspausdintas 1910 m.

J. Janonis tada buvo 2-ros klasės mokinys.

Čia tinka pridėti giesmyno išleidimo prakalbos ištrauka: "... Bet kadangi mūsų maldų knygos, o tarp jų labiausiai giesmynas, kaip dar reformacijos laikų palikimas, keletą jau kartų išspausdintas, pilnas buvo kalbos apsirikimų ir netaisykliškų išsitarimų, -kilo būtinas jo peržiūrėjimo, pamatinio perdirbimo reikalas. Atlikti toki sunkų darbą galėjo apsiimti tikrai mokąs lietuvišką kalbą ir priegtam poeta ir vargonų muzikos žinovas. Pono mokytojo Stanislovo Dagilio iš Biržų asmenyje atsirado toks vyras, kuris savo ilgametiniu triūsu įvykdino šitą uždavinį, perdirbęs beveik visus mūsų seno giesmyno psalmus ir giesmes ir pridėjęs iš kitų giesmynų taipog perdirbtų giesmių žiupsnelį. - Už tat priguli jam mūsų visų širdingiausia dėkingystė ir jausmingiausias pripažnimas!" Prakalbą autorizuoja: "Vilniaus Evangelikų Reformatų Sinodo Vyriausiasis Senjorius kun. Wilhelmas Mieszkowski ir lietuviškų surinkimų Dievo Žodžio tarnai. Biržuose, Velykų laike, 1910 metais".

Stasys PALŠIS



## PROF. POVILO JAKUBĖNO PRISIMINIMUI



*Prof. dr. kun. Povilas JAKUBĖNAS su anūku Julium SLAVĖNU, nūdien profesorium, prie Biržų klebonijos verandos 1935 m.*

Šiais, 1973 m. suėjo 20 metų nuo prof. dr. kun. Povilo Jakubėno mirties. Garbingo ir neužmirštamo profesoriaus prisiminimui pateikiame teis. Zigmo Guroso, buv. Vytauto Didžiojo kanceliarijos viršininko, atsiminimų ištrauką apie profesorių, kuri randama jo atspausdintuose atsiminimuose apie Lietuvos Universitetą ("Naujienos", 1973 m. Nr. 164): "Kai universiteto senatas nutarė mane pirmą kartą siųsti į užsienį susipažinti su kitų universitetų administracine tvarka, evangelikų teologijos fakulteto dekanas prof. dr. kun. Povilas Jakubėnas buvo tuoj užėjęs pas mane į darbo kambarį pasidžiaugti tokiu nutarimu ir suteikti man daug įdomių ir naudingų žinių orientacijai. Tarp kita ko jis pasisakė esąs didžiai susižavėjęs Šveicarijos gamta, ypač didingais jos kalnais, pareikšdamas, kad jie jam sukelia ypatingos, kaip ir religinės ekstazės jausmus - "Pabučiuok už mane tą gražią žemelę".

Züriche susipažinęs su universiteto ir aukštosios technikos mokyklos administracine tvarka, su žmona nuvažiavome į Luzerną pamatyti paminklą Wilhelmo Tellio, kurį panaudodamas Schilleris paskleidė tautoms laisvės kovų prieš pavergėjus idėjas. Vėliau perplaukėme Keturių Kantonų ežerą, mūsų Maironio įamžintą labai gražiu eilėraščiu, ir, pagaliau, dantuotu traukinėliu pakilus į Piloto kalną 2132 m aukščio ir pajutus dideliai praretėjusio oro neįprastai slegiantį veikimą, automatiškai teko slinkti žemyn ir atsisėsti. Ta proga pabučiavau pasitaikiusią retesnės išvaizdos kalno mažy-

tę atplaišėlę, kurią buvau net pasiėmęs atminimui su savim, tokiu būdu išpildydamas prof. Jakubėno širdingą norą.

Tikiu, kad tik dėl tos pačios Šveicarijos žemelės didelės meilės Jakubėnas, po 15 metų turėjęs, kaip ir kiti, palikti savo tėvynę Lietuvą, bėgant nuo komunistų, pasirinko tik Šveicariją savo antrąja tėvynė, kad tik ten numirtų ir būtų tik ten ir palaidotas. Kaip tik tai mirė 1953. V. 30 senelių prieglaudoje, Wessene, St. Gallen kantone, taigi Šveicarijoje...

Taip, Šveicarija yra tikros laisvės šalis. Jos žmonės taip ir elgiasi, kaip sako: "Tu tikėk, kaip tu nori, o aš tikėsiu, kaip aš noriu, bet viena sąlyga-būkime žmonės-broliai". Jokio spaudimo kitam, pavyzdin per darbovietę ar privačiame, ar visuomeniniame santykiavime.

Prof. Jakubėnas, užuot užsirašęs atliktinus reikalus, praktikavo nosinėj skarelėj mazgą padaryti. Tokiu būdu užėjęs, pav. ir pas mane su reikalu, išsiimdavo savo nosinę su daugeliu mazgų ir, čiupinėdamas mazgus, bandydavo prisiminti reikalą, garsiai galvodamas"...

\* \* \*

Kuratorei Onai Yčienei pageidaujant spausdinamas kun. Jakubėno 1946 m., Vokietijoje, jai rašytas laiškas: "Brangieji! Už Jūsų sveikinimus ir Jūsų atmintį nuoširdžiai dėkoju. Savo gyvenimo šventėje noromis-nenoromis žvelgi žmogus atgal į atliktąjį gyvenimo kelią. Kokia daugybė atsiminimų kyla! Su kokia džiugia nuotaika vykdavome į Švobiškį, o ypač į Papilį, šeimos galvų švenčių švęsti! Kiek linksmumų ir malonumų tekdavo tada išgyventi. Kokie patrauklūs būdavo mūsų Sinodai! Visa tai nuslinko į amžinybės gelmes. Visa tai buvo, bet ar dar bus? Ar mes, brangiosios tėvynės dukros ir sūnūs būsime surinkti mūsų bendros Motinos prieglobstyje? Iš atminties neišdyla ir tie, kurie, atlikę savo darbus, ilsisi po Motinos Žemės antklode. Dvasiškai mes jungiamės su jais ir esame jiems dėkingi už visa, kuo jie mums buvo gyvenime. Ar dar ilgai man teks taip bendrauti su Jumis, Viešpats nežino. Tačiau paskutinei kelionei reikia rengtis. Juk gyvenimo saulutė jau pusdienėliuose. Greitai ji visai nusileis. Jums visiems linkiu palaimintų švenčių. Būkite sveiki ir geros nuotaikos. Jūsų visų išsiilgęs P. Jakubėnas su šeima".

hd



Halina DILIENĖ

## KOMPOZITORIUS PIANISTAS VLADAS JAKUBĖNAS

(Jo kūrybinės veiklos 50 metų jubiliejus)

Kompozitorius Vladas Jonas Jakubėnas, kunigo Povilo Jakubėno ir Halinos Lipinskaitės-Jakubėnienės sūnus, gimė Biržų Reformatų klebonijoje 1904 m. gegužės 15 d.

Muzikos gabumus paveldėjo daugiau iš motinos, kilusios iš labai senos reformatų šeimos, prasidėjusios nuo pat Reformacijos pradžios, kurios visa šeima pasižymėjo nepaprastu muzikalumu. Tačiau ir jo tėvas mėgdavo lankyti koncertus ir klausytis rimtos klasinės muzikos, kas to laiko iš kaimo kilusių lietuvių inteligentų tarpe ne taip jau dažnai pasitaikydavo.

Iš mažens Vladas nerodė noro skambinti fortepijonu. Tarp dviejų klebonijų, senosios ir mūrinės, augančiuose didžiuliuose alyvų ir lazdynų krūmuose jis įsitaisė "vargonus". Atsisėdęs ant aukštesnės šakos, kojomis mindamas žemesnes, garsiai (ne į toną) "giedodavo". Po to sakydavo pamokslą.

Remontuojant "Meškauskynę", senojoje klebonijoje gyveno suprt. kun. V. Meškauskas. Kartą, išgirdęs mažojo Vlado "giedojimą", besijuokdamas pasakė jo tėvams: "Kaip gaila, kad tas vaikas neturi jokio muzikalumo, tikrai niekuomet negalės būti muzikantu". Kitaip galvojo jo duktė Stefanija Meškauskaitė, muzikali ir gera pianistė. Jos pradėtas mokytis 8 metų berniukas iš karto parodė žymių gabumų ne tik fortepijonu skambinti, bet ir pačiam kurti muziką. Vos porą mėnesių pasimokęs, jis sukūrė savo pirmą kompoziciją-valšą keturiom rankom motinos gimtadieniui.

Pradėjus mokytis skambinti fortepijonu, Vladui teko viešėti pas komp. K. Galkauską Vilniuje. Jis atydžiai stebėjo, kaip Galkauskas komponavo, kažką dainavo, skambino fortepijonu, o paskui rašė. "Ir aš taip mokėsiu", pagalvojo Vladas. Taigi, komp. Galkauskas netiesioginiai paskatino Vladą komponuoti.

Didžiojo karo įvykiai sutrukdė reguliarių muzikos mokslą. Karo metai praleisti Maskvos priemiestyje, o vėliau tykus Biržų užkampis 1918 m. grįžus į tėvynę, negalėjo duoti kontakto su rimtomis muzikos mokyklomis. Muzikalus berniukas, tačiau, brendo pats savime. Jau gana sklandžiai valdydamas fortepijoną, jis susipažino su Bethoveno sonatomis ir kitais klasiniais kūriniais. Dveji metai Kauno "Aušros" gimnazijoje davė Vladui progos įstoti į tuolaikinę muzikos mokyklą, kurioje ne tik pažengė kaip pianistas, bet susipažino su pirmais harmonijos pagrindais.

1923-24 m. žiemą Biržuose Vladas sukūrė dainą "Gėlės iš šieno" K. Binkio žodžiais. Ta daina vėliau plačiai išpopuliarėjo daini-

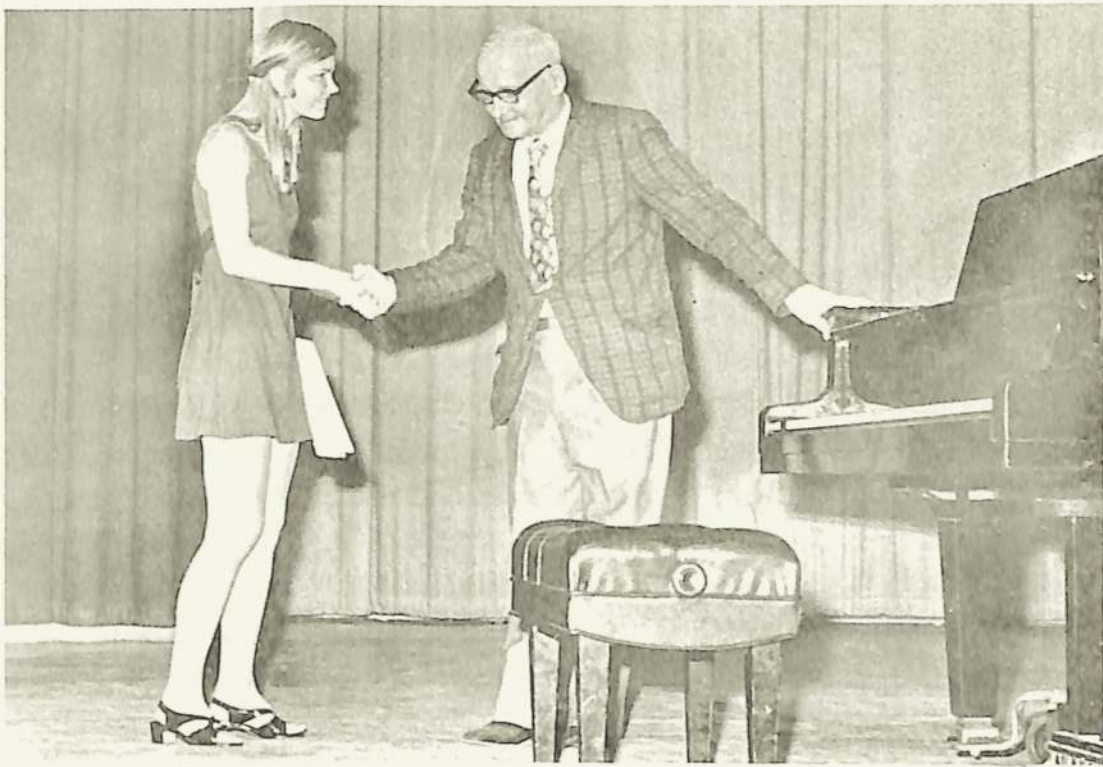


*Vlado JAKUBĖNO fortepijono studijos mokiniai su prof. V. JAKUBĖNU, išpildę rečitalį Jaunimo Centre 1973 birželio 8 d.*  
Nuotr. M. Nagio

ninkų tarpe. St. Dagilio paminklo pašventinimo proga M. Yčo į Biržus atkvieštas koncertuoti Kipras Petrauskas susipažino su šia daina. Jis pripažino jaunam kompozitoriui tikrą kūrybinį talentą ir ragino tobulintis užsienyje. Netrukus, M. Yčui prašant, mūsų didis dainininkas asmeniškai užėjo pas tuolaikinės krikščionių demokratų vyriausybės švietimo ministrą dr. L. Bistrą prašyti naujam kūrybiniam talentui stipendijos. Stipendija tada Vl. Jakubėnui nebuvo suteikta.

1924 m. Vladas įstojo į Rygos konservatoriją. 1928 m. baigė kompozicijos skyrių pas žinomą dar iš Petrapilio pedagoga latvių kompozitorių J. Vitolį. Mokėsi kartu su pagarsėjusiu pianistu V. Babinu ir V. Darziniu. Pastarieji vasaros atostogas kelis kartus praleido Biržuose.

1928 m. birželio mėn. Kaune įvyko Vl. Jakubėno kūrybinių koncertas, kuriame dalyvavo solistė E. Kardelienė, smuikininkas Vl. Motekaitis ir pats autorius, kaip akompaniatorius ir solo pianistas. Koncertas atkreipė visos muzikinės visuomenės dėmesį. Tautininkų vyriausybės švietimo ministras inž. K. Šakenis lengvai sutiko duoti stipendiją. Tą patį rudenį Vl. Jakubėnas išvyko į Berlyną, kur po sunkių konkursinių egzaminų, buvo priimtas į "Meisterių klasę" kompozicijos fakultete Berlyno Aukštojoje Muzikos Akademijoje pas prof. Franz Schreker, tada plačiai išgarsėjusį kompozitorių. Berlyne Vl. Jakubėnui teko susidurti su sunkiais reikalavimais. Užtenka paminėti, kad į Berlyno Akademiją tuo laiku (dar prieš Hitlerio įsigalėjimą) suvažiuodavo pasitobulinti muzikai iš visos Europos, o t. p. iš JAV bei Canados. Visi stambieji Vl. Jakubėno veikalai buvo atlikti pačios mokyklos iškilminguose koncertuose. Berlyno didžiuosiuose dienraščiuose tilpo palankios recenzijos.



*Prof. Vladas JAKUBĖNAS ir Jūratė LAUCIUS Jaunimo Centre išpildė R. Schumanno piano koncerto in A-Minor I-mą dalį. Chicago, 1973. VI.8 Nuotr. M. Nagio*

Paskutinis darbas, Simfonija, buvo atliktas Berlyno radiofone pačiam profesoriui diriguojant. Transliacija gana gerai buvo girdima ir Kaune.

1932 m. Vl. Jakubėnas grįžo į Kauną ir pradėjo mokytojauti Kauno Konservatorijoje. Pradinė kuklesnė pozicija paskatino jį imtis žurnalistinio darbo. Tapęs officiozinio "Lietuvos Aido" recenzentu, o kartu ir kitokių kultūrinių žurnalų bendradarbiu, Vl. Jakubėnas nebenutraukė ryšių su šia sritim per okupacijų ir stovyklų laikotarpį iki dabarties Amerikoje.

Stovyklose ir vėliau Amerikoje Vl. Jakubėnui didelę praktišką paramą suteikė jo sugebėjimai kaip pirmaeilio koncertinio akompanijatoriaus, o t. p. ir fortepijono pedagogo. Šioje paskutinėje srityje jis išdirbo metodus, įgalinančius jį net ir laisvalaikio studentus mėgėjus privesti prie sugebėjimo skambinti koncertinius dalykus.

Nepavykus įsikurti Chicagos muzikos mokyklose ir nepanorėjus priimti pasiūlymų vykti toli nuo lietuvių, mūsų kompozitoriui teko verstis fortepijono dėstymu, dainininkų repertuaro apmokymu ir vargonininkavimu. 1949-1967 m. tarpe Vl. Jakubėnas išbuvo reguliariu vargonininku ev. liuteronų Ziono parapijoje, protarpiais pagalbėdamas ir kitose parapijose.

Atrodė, kad kūrybai laiko nebeliks, tačiau taip neįvyko. Pagal savo gabumą maštą Vl. Jakubėnas nesukūrė tiek, kiek būtų galėjęs, bet vis dėlto ir pragyvenimui darbo naštos apkrautas jis sugebėjo sukompnuoti stambių kūrinių. Orkestro siuita "Miško Šventė" bu-

vo atlikta 1954 m. Chicagos Grant parko koncertuose žinomam dirigentui N. Malko diriguojant. Amerikiečių dienraščiuose tilpo palankūs atsiliepimai.

Antroje Dainų šventėje didelio išpūdžio paliko Vl. Jakubėno "Tremtinių ir išvežtųjų giesmė" (B. Brazdžionio žodžiais-"Mylėsi Lietuvą iš tolo"). 1959 m. per Pasaulio Lietuvių Kongresą New Yorke, Carnegie Hall, buvo suruoštas stambus koncertas. Tarpe kitų veikalų jungtinis choras, A. Mikulskiui diriguojant, atliko Vl. Jakubėno "Mano Pasaulis",-poemą mišriam chorui, dalyvaujant solistų kvartetui ir orkestrui. Putino gražaus eilėraščio žodžiais "Mano Pasaulis" buvo numatomas išleisti amerikiečių leidykloje. Tai nepasisekė dėl per ilgai užtrukusio angliško vertimo.

Kitas stambus Vl. Jakubėno veikalas chorui yra "De Profundis", B. Brazdžionio žodžiais, pirmą kartą atliktas "Tėviškės" parapijos choro J. Lampsacio vadovybėje. Šiam chorui Vl. Jakubėnas yra subalsavęs išplėstiniu būdu visą eilę liaudies bažnytinių giesmių. Be to, sukūrė dvi kantatas, kurių žymiausia yra "Pranaše Didis".

Šalia šių stambių darbų, buvo sukurta nemažai solo dainų, dažnai atliekamų mūsų dainininkų. Vl. Jakubėno muzikos stilius, nors ir yra paliestas neišvengiamų naujesnių tendencijų, vis tiek yra suprantamas ir be ypatingo muzikinio išsilavinimo rimtą muziką mėgstantiems klausytojams.

Šiais metais (1973) dviejų chorų- "Dainavos" ir "Tėviškės" parapijos iniciatyva buvo sumanytas Vl. Jakubėno kūrybinių koncertas. Sumanymas išaugo į stambų įvykį: koncertas įtrauktas į Antrojo Mokslo ir Kūrybos Simpoziumo rėmus. Buvo pasamdytas pilnas simfoninio orkestro sąstatas, o į jungtinį chorą įsijungus dar "Ziono" parapijos choro nariams, jis pasiekė beveik 100 dalyvių.

Koncertas įvyko 1973m. lapkričio 23 d. Marijos mokyklos salėje. Šalia keleto orkestrinių dalykų (jų tarpe jau minėta "Miško Šventė") buvo atlikti du stambūs choriniai veikalai: "De Profundis" ir "Mano Pasaulis", dalyvaujant mūsų žymiesiems solistams: D. Stankaitytei, St. Barui, R. Mastienei ir St. Vazneliui. Koncertą dirigavo jaunas, pasižymėjęs muzikas Alvydas Vasaitis, anksčiau buvęs vienas gambiausių Vl. Jakubėno mokinių.

Šis koncertas buvo surištas su 50 m. Vl. Jakubėno kūrybinės veiklos jubiliejum, jei laikyti jo pradžią pirmo reikšmingo veikalo "Gėlės iš šieno" sukūrimu. Kartu tai buvo pagerbimas prie 70 metų sukakties artėjančio mūsų kultūrininko, kuris per savo gyvenimo kelią padarė nemažą įnašą į lietuvių kultūros lobyną ne vien savo muzikine kūryba, bet ir publicistine veikla. Rengiant dainų ar šokių šventes, ar muzikos leidinius, Vl. Jakubėnas būdavo dažnas dalyvis ar pagalbininkas. Pagaliau, Vl. Jakubėnas suteikė muzikos supratimo pradų nemažam skaičiui savo mokinių tiek Lietuvoje, tiek ir Amerikoje.

## ELZĖ JANKŪTĖ

1973 m. liepos 16 d. gausus būrelis artimų draugų susirinko atšvęsti Elzės Jankūtės 79 metų gimimo sukaktį. Jau praėjo 20 metų su viršum kai po paskutinio karo audrų, iš nualintos ir sudras-kytos Vokietijos, Jankų šeima atvažiavo į Šiaur. Amerikos konti- nentą. Elzė su broliu Kristupu ir seserimi Ede sustojo Toronte, o sesuo Urtė pasirinko Chicagą, JAV.

Elzė Jankūtė yra retos sielos žmogus. Jos visas gyvenimas bu-vo pašvęstas kitiems. Motinai mirus, jau 1913 m. ant Elzės jaunų 19 metų pečių krito visi šeiminkės rūpesčiai. Ji buvo savo žy- maus tėvo padėjėja, rūpestinga sesuo ir visokeriopas ramstis sa-vo aklam broliui Kristupui.

Po I Pas. karo prasidėjo audringasis periodas Martyno Jankaus gyvenime: kova už Klaipėdos krašto gražinimą Lietuvai. Po laimė- jimo 1923 m. ir Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos, Marty- nas Jankus sulaukė daug pagarbos lietuvių tautoje. Jis visados liks Lietuvos istorijoje, kaip Mažosios Lietuvos patriarchas. Sukaktu- vių dienomis, per Joninės arba kitomis progomis ekskursantai, ar- ba atskiri garbintojai, masiniai lankė Bitėnus.

Dr. M. Anysas savo sveikinimo žodyje paminėjo, kad jis 1938 m. vasarą lydėjo gubernatorių Kubilių pasveikinti patriarchą gimimo diena ir ta proga įteikti jam II klasės Gedimino ordiną už nuopel- nus tėvynei. Kai patriarchas gubernatorių ir kitus svečius vedė Rambyno kalno apžiūrėti, Elzė darbavosi virtuvėje. Kai svečiai, ap-



*Prie pirmojo stalo sėdi (iš d. į k.): Elzė Jankutė, kun. Placidus, Žilinskienė, kun. Žilinskas. Prie mikrofono — Šernaitė-Meiklejohn. Toronto, 1973. VII.16*



*Prie priekinio stalo sėdi (iš d. į k.): Elzė Jankūtė (taut. rūb.), Žilinskienė, kun. Žilinskas, Šernaitė-Meiklejohn, Garbačiauskienė-Skipitytė. Toronto, 1973.VII.16*

žiūrėję kalną ir jo išžymybes sugrįžo, rado stalą paruoštą ir miela, ir visuomet linksma šeimininkė nuoširdžiai visus vaišino. Šį kartą, kaip ir kitais atsitikimais, reikėjo stebėtis, iš kur viskas atsirasdavo, kad galėdavo priimti, kaip ir šį kartą, net nelauktus svečius. Atrodė, kad Elzė turėjo pakalnėje pasakišką staliuką: "Tischlein deck dich". Daug laiko praėjo nuo šių laimingų dienų.

Bet ir čia Canadoje, svetimoje žemėje, Elzė iš pat pirmųjų dienų įsijungė į lietuvių visuomeninį gyvenimą. Nežiūrint į nuolatinį darbą dėl kasdieninės duonos sau ir mylimam broliui Kristupui, ji visuomet turėjo laiko lietuviškiems reikalams. Ji nepraleisdavo nė vieno svarbesnio minėjimo, kaip sausio 15, vasario 16, birželio 15 ir kt. Visokiuose parengimuose ir pagerbimuose ji dažnai dalyvaudavo kaip rengėja-šeimininkė. Ji buvo pirmininkė Evangelikių Moterų Dr-jos ir vėliau jos garbės pirmininkė, šaulių būrelio garbės narė ir Maž. Lietuvos Moterų Dr-jos steigėja ir ilgametė jos pirmininkė.

Jos iniciatyva buvo atgaivintas Maž. Lietuvos tradicinis šiupinys. Visiems Toronto mažlietuviams pritariant, ši idėja buvo įgyvendinta. Nuo to laiko šiupinys Toronte ir jo apylinkėje tapo tradicija. Visų gerbiama ir mylima Elzė Jankūtė, gražiai pasipuošusi tautiniais drabužiais ir malonia šypsena, tapo mažlietuvių šeimininkės simboliu.

Šie pobūviai neturi komercinių tikslų. Rūpinamės šiltoje kultūringoje ir šeimyniškoje atmosferoje išlaikyti senus Maž. Lietuvos papročius. Tos dienos pobūviui Elzė ilgai ruošėsi. Jos buvo apgal-



vota iki smulkmenų visa vakaro programa. Ji mokėjo pritraukti meniškas jėgas ir supažindinti svečius su jaunais talentais. Literatūrinės ištraukos buvo skaitomos iš mūsų didžiojo poeto ir dainiaus Donelaičio "Metai" ir kitų. Ypatingai reikia paminėti p. Merkelytę, šiandien aktorę Londono teatruose. Pas mus, turbūt, pirmą kartą viešai pasirodė Žviegzdaitė su savo eilėraščiais. Muzikės Rautinš ir Viskontienė supažindino publiką su sutartinėmis, - senoviškomis lietuviškomis dainomis ir iššaukė didelį publikos susidomėjimą. Vėliau šios dainos buvo įrekorduotos ir patalpintos muziejuje Toronte.

Kartą turėjome aukšto lygio koncertą, skambino Yčaitė-Beresnevičienė. Ne kartą publika gėrėjosi jūrų skautų grupės šokiais, vedamais Bičkevičienės. Ir jaunutė Silvija Šarkutė atkreipė į save dėmesį gražia deklamacija ir išvaizda. 1972 m. ji buvo išrinkta Vilniaus karalaite karnivalo varžytinėse. Metai po metų parengimų pranešėja būdavo elegantiška Šernaitė-Meiklejohn. Mūsų nuolatiniai draugai ir rėmėjai rengimuose būdavo dailininkai-Halina Zmuidzinienė ir skulptorius Jokūbas Dagys. Juodu visuomet dovanodavo vertingus kūrinius, kurie ir būdavo kulminaciniai punktai loterijose.

Iš mūsų kuklaus pelno rėmėme žurnalą "Pajūris", rašanti Maž. Lietuvos temomis ir Baltijos pajūrio reikalais, kuris, deja, jau ilgesnį laiką nebeišeina. Nuolat skyrėme pašalpą Vasario 16 gimnazijai, skautams, Tautos fondui ir Lietuvių Namų palaikymui.

Elzei Jankūtei linkime tolesnės ištvermės lietuviškoje veikloje, geros sveikatos ir laimingų tolimesnių metų.



*Bičkevičienės (stovi gilumoj iš deš.) vedama šoka jūrų skautų tautinių šokių grupė. Akordeonu groja M. Yčas*

## XXVI TREMTIES SINODAS

Pagirtina, kai gražios ir vertingos praeities tradicijos, idėjos tęsiamos, puoselėjamos. Nepažinę praeities, negalime žvelgti į ateitį. Jei pavartysi Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodų protokolus rasi, kad jie surašyti vardu: "In Nomine Sacro Sanctae Trinitatis". Tokiu vardu pirmąjį mūsų Bažnyčios Sinodo protokolą-memorialus ir kanonus surašė superintendentas kun. Simonas Zacius, susirinkus 1555 m. birželio 24 d. pirmam Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodui ir direktoriaujant pačiam kunigaikščiui Mikalojui Radvilai Juodajam.

Iš tėvynės ištremtas Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodas pilname sąstate nepalūžtamai puoselėja Naujame Pasaulyje savo švenčiausią lobį-tėvų palikimą: tradicijas, savo tikybą tiesoje, dvasioje ir laisvėje vildamasis, kad ateis laikas, kada laisvoje tėvynėje galės sesėms ir broliams perduoti savo veiklos apyskaitą.

XXVI Tremties Sinodas įvyko lietuvių ev. reformatų bažnyčioje 5230 So. Artesian Ave, Chicago, Ill., 1973 m. birželio 23-24 d. Šis sinodas, kaip rinkiminis, pasižymėjo atstovų gausumu iš tolimesnių vietovių. Iš Californijos dalyvavo kuratoriai-dr. Mykolas Devenis ir teis. Jonas Kutra; iš Canados kurt. -ekon. Petras Šernas ir inž. Gytis Šernas; iš Cincinnati-kurt. dr. Danutė Kregždienė; iš



*XXVI Tremties Sinodo dalyviai po iškilmingų pamaldų prie nuosavos bažnyčios. Nuotr. M. Nagio*



XXVI Tremties Sinodo dalyvių dalis pamaldų metu.

Nuotr. M. Nagio

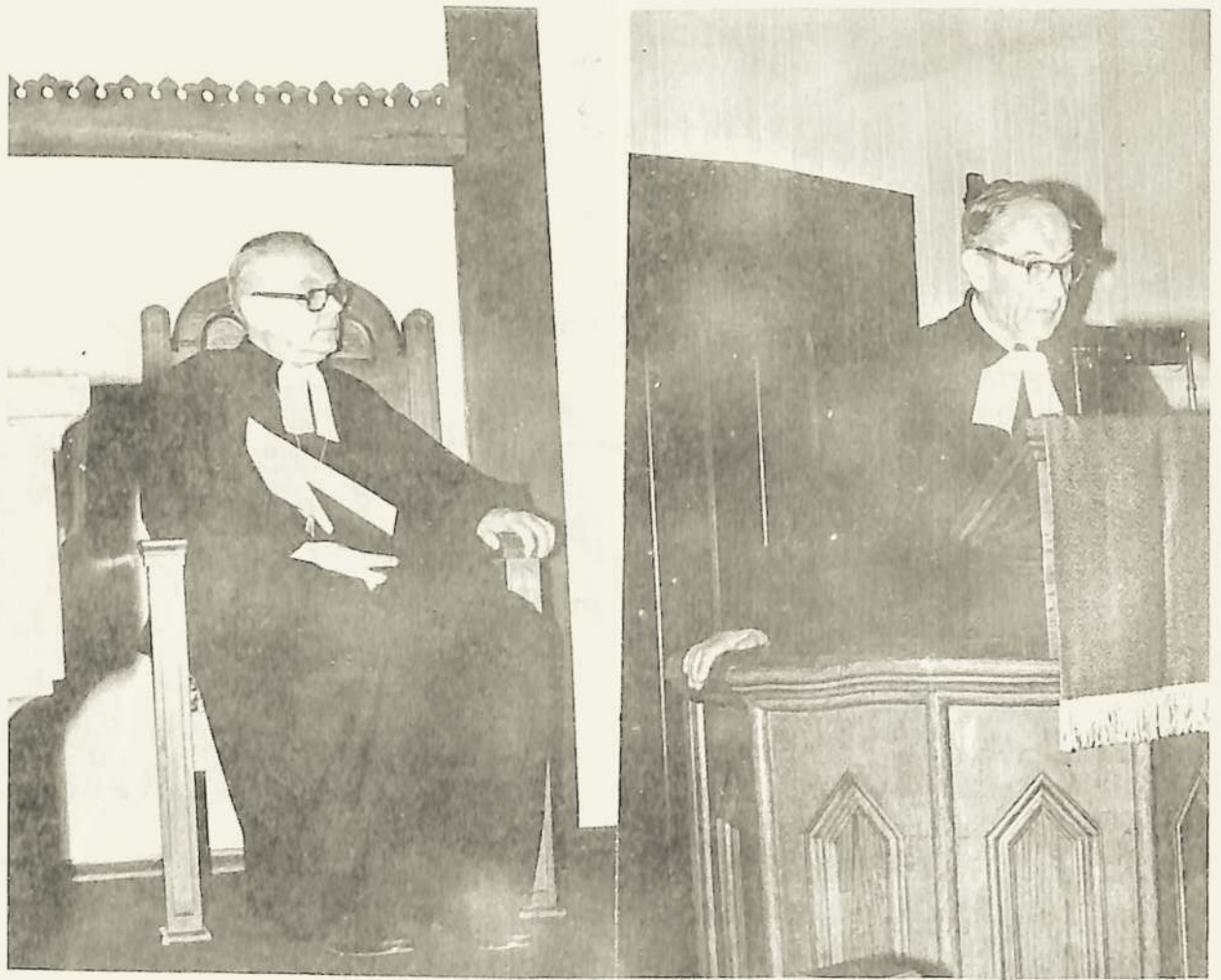
Rockfordo-kurt. Ona Dubraitė.

Sinodas pradėtas pamaldomis. Suprnt. kun. P. Diliui tarus įvadinį žodį, genr. suprnt. kun. St. Neimanas atidarė malda XXVI Tr. Sinodą. Sinodo direktorium, slaptu balsavimu, buvo išrinktas kurt. Jonas Kutra, kuriam buv. XXV Tr. Sinodo direktorius kurt. Halina Dilienė perdavė iki tol turėtas pareigas, palinkėdama sėkmės. Sinodo cenzorium išrinktas suprnt. kun. P. Dilys; į sekretoriata-kuratoriai: P. Bružas ir V. Karosas; į mandatų ir rezoliucijų komisiją -kuratoriai: P. Variakojis, H. Pavilonis ir P. Šernas.

Kaip visuomet, giliu susikaupimu ir malda buvo pagerbti ir prisiminti metų bėgyje mirę mūsų Bažnyčios nariai iševijoje ir tėvynėje: kurt. Adomas Šernas, kurt. mkt. Jonas Dilys, kurt. inž. Jokūbas Trečiokas (Oakville), Ročeslovas Mažeika, Petras Punys, stud. Viktoras Dagys, kurt. Zuzana Šernienė (suprnt. kun. Ad. Šerno žmona), teis. Mykolas Jašinskas ir kt. Taipgi buvo pareikšta gili užuojauta visiems, kurie tebevargsta ištrėmime.

Sinodą žodžiu sveikino su gražiais linkėjimais bei sumanymais: kun. K. Burbūlys Lietuvių Ev. Tarybos ir savo vardu; senj. kun. A. Trakis Liet. Ev. Liuteronų "Tėviškės" p-jos ir savo vardu; teis. M. Nagys "Ziono" liuteronų p-jos ir kun. J. Juozupaičio vardu; Dalia Bobelienė perdavė BALFo sveikinimą; kurt. dr. D. Kregždienė perdavė sveikinimą kurt. Onos Yčienės ir jos šeimos.

Iš sveikinimų raštu paminėtini: dr. kun. Edm. Perret, Pasaulio Reformuotų Bažnyčių S-gos gnr. sekr. ir dr. kun. M. Pradervand



*XXVI Tremties Sinodo iškilmingas pamaldas pravedė kunigai superintendentai —  
P. DILYS ir S. NEIMANAS. Nuotr. M. Puodžiūno*

mūsų Bažnyčios garbės kurt., -Geneva, Šveicarija; dr. J. J. McCord, JAV Ref. Bažnyčių S-gos gnr. sekr. ir Princetono teol. seminarijos prezidentas; Juzė Daužvardienė, Lietuvos genr. konsulas, Chicago; kun. Fr. Barnelis su Ponia, senj. kun. A. Keleris Liet. Ev. Liuteronų Vyr. Tarybos vardu, kurt. Fel. Mažuikienė, Alisa Neimanaitė, - V. Vokietija; dr. kun. M. Kavolis, Dubuque, Ill.; Lenkų Ev. Reformatų Bažnyčia Didž. Britanijoje; kurt. Al. Devenienė, kurt. H. Petkus su Vyru, kun. M. Preikšaitis, Liet. Protestantų S-ga, -California; kurt. dail. J. Dagys, Canada; kurt. P. Ramutėnas, New Zeland; kurt. M. Tamulėnas su Ponia, kurt. L. Knopfmileris su Ponia, -Florida; kurt. Em. Railienė, Baltimore; Jurgis Jašinskas ir Julius Bernšteinas, -Boston; kurt. J. Dagys, Rockford ir kt.

Visiems žodžiu ir raštu sveikinusiems ir už prisiųstas aukas Sinodui ir "M. Sp.", Sinodas pareiškė nuoširdžią padėką.

Suprnt. kun. P. Dilys savo paskaitoje "Mūsų Bažnyčios ganytojiškas veikimas" nurodė, kad pagal Evangelijas visa krikščionija sudaro vieną bendrą Bažnyčią, kuri yra pasidalinusi į daugelį šakų. Šių dienų krikščioniškas pasaulis ieško kelių didesniam susiglaudimui. Moderniame pasaulyje krikščionių Bažnyčios stvėrėsi

sprešti ekonominius, socialinius, rasinius ir net karo bei taikos klausimus, užmiršusios žmogaus sielą. Didžiausi mokslo ir technikos laimėjimai vienok neišsprendžia žmogaus gyvenimo problemų. Be Kristaus negali būti žmonijai išganymo. Naujoji karta yra pertraukusi ryšius su praeitimi. Turime jaunąją kartą įtraukti į aktyvų mūsų Bažnyčios gyvenimą ir padėti jiems rasti Kristų, kuris yra gyvenimo tiesa ir šviesa.

Sinodo dalyviai giliu susirūpinimu diskutavo jaunimo atšalimo nuo Bažnyčios klausimą ir prašė visus dėti pastangas rasti jaunuolius teologijos studijoms.

Toliau sekė Kolegijos ir kitų organų pranešimas iš prabėgusių metų veiklos. Iš Kolegijos prezidento kurt. M. Tamulėno, jr. pranešimo paaiškėjo, kad Kolegija nemažai dirbo ir nuveikė daugiau, negu buvo pramatyta. Pareiškė padėką kurt. dr. A. Šabanienei už jos stambią auką, kuri įgalino padaryti būtinus ir neatidėliotinus stambius bažnyčios vidaus patalpų remonto ir pagerinimo darbus. Padaręs Kolegijos 3-jų metų veiklos apžvalgą konstatavo, kad Kolegijos posėdžiai vyko darnioje nuotaikoje ir buvo sprendžiami vidaus bei išorės reikalai. Mūsų Bažnyčia palaiko kontaktus su Š. Amerikos Bažnyčių centru ir Pasaul. Bažnyčių S-ga. Padėkojo visiems už sklandų bendradarbiavimą, už aukas ir už atliktus darbus.

Kolegijos kasininkas kurt. J. Dagys patiekė 1972 m. ir 1973 m. ligi šio Sinodo padarytą kasos apyvartą ir 1973 Sinodo metams są-



*Kuratoriai XXVI Tremties Sinodo pamaldose (iš k. į d.): inž. Gytis Šernas, ekonom. Petras Šernas, Sinodo direktorius teis. Jonas Kutra, už jo — Petras Variakojis ir inž. Hermanas Pavilionis.*

*Nuotr. M. Puodžiūno*



*Kuratoriai XXVI Tremties Sinodo pamaldosė (iš d. į k.): Kolegijos prezidentas Motiejus Tamulėnas, Viktoras Karosas, dr. Mykolas Devenis, inž. Vilius Variakojis ir kt.*

*Nuotr. M. Puodžiūno*

matą. Sinodas priėmė Kolegijos pasiūlymą: Sinodo apyŝkaitinius metus pradėti ir baigti birželio 1 d., pradedant ŝuo 1973 m. birželio 1 d.

Reikalų vedėja kurt. Erika Dilytė-Hollenderienė pranešė, kad Kolegija per praeitus sinodinius metus turėjo 4 posėdžius ir kad 100-sis Kolegijos posėdis buvo atitinkamai atžymėtas.

Apie Chicagos reformatų parapijos veiklą pranešimą padarė jos pirmininkas kurt. inž. H. Pavidonis, nusiskųsdamas narių pasyvumu ir pasidžiaugdamas kurt. dr. A. Šabanienės gražiu gestu, -leidžiant mūsų parapijiečiams nemokamai praleisti atostogas jos vasarvietėje Michigan valstijoje.

Apie Toronto reformatus, perduodamas kurt. dr. Jono Yčo sveikinimus, padarė "Išganytojo" p-jos valdybos pirm. kurt. inž. Gytis Šernas. Skaitlinga p-ja, kuri yra mišri kalbų ir tautybių atžvilgiu, aptarnaujama kun. A. Žilinsko.

Apie Los Angeles Liet. Protestantų S-gą pranešimą padarė kurt. dr. M. Devenis ir jį papildė kurt. J. Kutra. Šią S-gą atgaivino Los Angeles mieste kurt. dr. M. Devenis. Parapijiečius aptarnauja kun. M. Preikšaitis. Leidžia biuletenį, rengia piknikus, organizuoja paskaitas ir minėjimus.

"M. Sp." žurnalo vadovybės vardu pranešimą padarė redaktorius kurt. J. Kregždė. Žurnalas esąs mūsų veiklos atspindys. Žurnale, be tiesos, skelbiamos ir naujos idėjos. Žurnalas plačiai pa-

pliteš lietuvių evangelikų tarpe ir pradeda rasti atgarsį lietuvių spaudoje. Kvietė jaunimą plačiau pasireikšti ir daugiau visiems bendradarbiauti. Pareiškė padėką visiems bendradarbiams, rėmėjams ir mieliems skaitytojams.

Liet. Ev. Tarybos sekretorius kurt. V. Karosas pranešė apie pagyvėjusią Tarybos veiklą. Mirus kun. J. Pauperui, į Tarybą įėjo kun. J. Juozupaitis. Taryba baigianti rengti statutą. Tarybos atstovas senj. kun. A. Trakis dalyvavo Pabaltijo protestantų konferencijoje Toronte. Dedamos pastangos įsteigti Pabaltijo Evangelikų Tarybą. Sąryšy su Taikos konferencija Taryba pasiuntė raštą prezidentui Nixonui. Taryba taipgi pasiuntė protesto laišką Liet. Bendruomenės vadovybei, kuri L. B-nės seimo dalyviams buvo numačiusi pamaldas Šiluvos koplyčioje Washington, D. C. Sinodas pritarė Liet. Ev. Tarybos veiklai ir pavedė Kolegijai jos statutą, jei būtų reikalas, taisyti, tvirtinti ir daryti reikiamus nutarimus.

Apie pagyvėjusią Moterų D-jos veiklą pranešimą padarė jos pirmininkė kurt. K. Neimanienė. Moterų D-jos veikla remiasi jos narių pasiaukojimu dirbti Bažnyčios darbą. Jos prižiūri švarą bažnyčios patalpose, paruošia pobūviams užkandą, suruošia metinius parapijos piknikus.

Revizijos K-jos aktą, kuri revizavo Kolegijos ir žurnalo kasas, perskaitė kurt. inž. J. Variakojis. Abi kasos vedamos gerai, dokumentai randasi bylose, atskaitomybė tvarkinga ir pinigai laikomi bankuose.

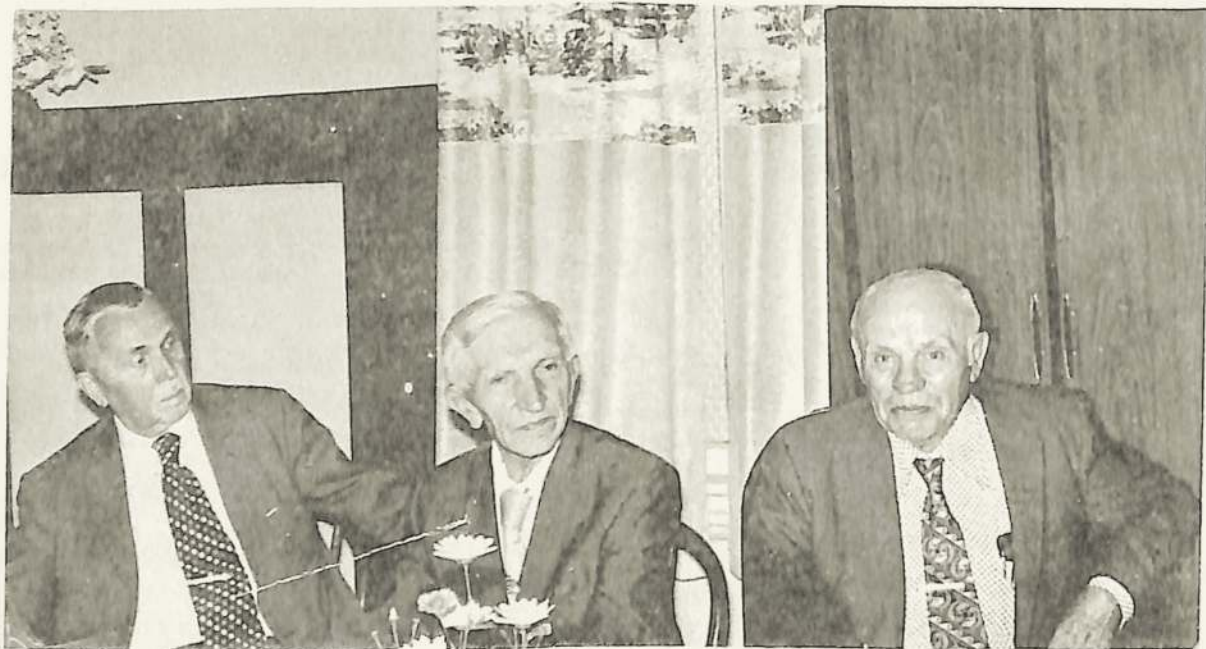
Sinodas, patvirtinęs Kolegijos ir kitų organų veiklą, priėmė Kolegijos patiektą 1973 Sinodo metams sąmatą ir leido ja naudotis. Už veiklą ir atliktus darbus Kolegijai ir kitiems organams pareiškė padėką.

Atlikusi visus anksčiau suminėtus formalumus, buvusi Kolegija užbaigė savo trijų metų kadenciją. Į naujos Kolegijos sudėtį ateinančiam trimečiui (1973-76) Sinodas, slaptu balsavimu, išrinko: Kolegijos prezidentu-kurt. Motiejų Tamulėną, jr., gyv. Racine, WI; Generaliniu superintendentu-kun. Stasių Neimaną ir į Kolegijos narius: kun. Fr. Barnelį, suprnt. kun. P. Dilį ir kuratorius -J. Dagį (Chicago), J. Variakojį, J. Kregždę ir P. Bružą. Kandidatais - Viktorą Karosą ir Haliną Dilienę.

Į Revizijos Komisiją, trijų metų kadencijai, išrinko šiuos kuratorius: P. Variakojį, St. Dagį ir Ad. Uznienę, kandidatu - J. Pelanį.

Po šių darbų Sinodas svarstė Rezoliucijų komisijos patiektas rezoliucijas ir sumanymus ateičiai. Sinodas pavedė Kolegijai:

- a) Ištirti galimumus padėti mūsų bažnyčioms tėvynėje.
- b) Ieškoti būdų ir kelių sudominti mūsų konfirmuotą ir mokslus baigusį jaunimą mūsų Bažnyčios veikla ir darbu.
- c) Kreiptis į mūsų kuratorius profesionalus ir biznierių, kad jie prisidėtų prie mūsų Bažnyčios ekonominio ir spaudos darbo



*XXVI Tremties Sinode dalyvavę ev. ref. Bažn. kuratoriai veteranai (iš k. į d.): dr. Mykolas DEVENIS, Petras VARIAKOJIS ir Petras ŠERNAS. Nuotr. M. Puodžiūno*

rémimo.

d) Prisidėti prie ruošiamo kurt. prof. Vlodo Jakubėno muzikinės veiklos 50 metų minėjimo.

e) Surengti gener. superintendente kun. Stasio Neimano 75 metų sukakties paminėjimą.

Sinodas kvietė visus mūsų Bažnyčios narius aukoti knygas turimai bibliotekai plėsti.

Sinodas pareiškė užuojautą ir palinkėjo stiprybės sunegaivavusiems kuratoriams: Kazimierai Variakojienei, Jokūbui Trečiokui, Jurgiui Jakuboniui, taipgi ir kurt. M. Tamulėno žmonai-Karolinai Tamulėnienei.

Sinodas pareiškė padėką už bažnyčios vidaus patalpų gražų sutvarkymą kuratoriams-J. Kregždei ir P. Bružui, o taip pat dėkojo kurt. dr. A. Šabanienei ir dr. P. Vaitaitienei įgalinusioms šiuos darbus įvykdyti.

Sekančią dieną, sekmadienį, per Jonines, buvo atlaikytos sinodinės pamaldos su Šv. Vakariene. Pamaldose dalyvavo Sinodo atstovai, svečiai ir parapijiečiai. Pamokslą pasakė genr. suprnt. kun. St. Neimanas, palygindamas žydų ir lietuvių tautų nueitą istorinį kelią. Šiame kelyje ne kartą atsiskleidė Dievo valia, kada pačioms tautoms rodėsi beviltiškumas ir artėjanti pražūtis. Neturime prarasti vilties ir tikėjimo. Liturginę dalį atliko suprnt. kun. P. Dilys. Pamaldas pajvairino solistės: Br. Variakojienė ir Ida Tamulėnienė. Vargonavo ir solistėms akomponavo muzikas A. Kalvaitis.

Po pamaldų visi Sinodo dalyviai ir svečiai buvo pakviesti pietums į bažnyčios salę. Stalus padengė Moterų D-jos narės, pietus pagamino kurt. E. Bružienė. Sinodo direktorius kurt. J. Kutra pietų





*XXTremties Sinodo direktorius kurt. teis. Jonas KUTRA sinodo pietų metu pristato svečius iš tolimesnių vietovių atvykusius atstovus. Nuotr. M. Puodžiūno*

metu pristatė iš toliau atvykusius kuratorius ir pasveikino pietuose dalyvavusius svečius. Kolegijos prezidentas pasveikino visus Jonus, Petrus, Povilus ir Vladus vardinių proga.

Sinodo vardu direktorius Kutra išreiškė padėką: mūsų kunigams už dvasinį patarnavimą, solistėms už solo giedojimą pamaldų metu, muzikui už grojimą vargonais, Moterų D-jai ir Chicagos reformatų p-jai už Sinodo globojimą, "M. Sp." redaktoriui ir redakcinei komisijai už žurnalo tvarkymą, Kolegijai už mūsų Bažnyčios visų reikalų tvarkymą, fotografams už uolų nuotraukų darymą. Taipgi Sinodo direktorius pareiškė gilią padėką visiems už prisiūstas aukas Sinodo išlaikymui.

XXVI-sis Tr. Sinodas uždarytas malda. Sinodas pasižymėjo darbščia ir rimta nuotaika. Nesijuto nusiminimo nei nusiskundimų. Pasitikėta ateitimi ir neprarasta viltis.

## LIETUVIŲ EVANGELIKŲ TARYBA

1973 m. Lietuvių Evangelikų Taryba (LET) užmezgė artimesnius ryšius su broliškais latvių ir estų ev. liuteronų Bažnyčiomis ir nutarė sudaryti bendrą Pabaltijo Evangelikų Tarybą (PET). Visų pabaltiečių evang. Bažnyčių vardu buvo paruoštas ir pasiųstas raštas Pasaulio Bažnyčių Tarybos centriniam komitetui, kuriame buvo išdėstyta religinė padėtis Pabaltijo kraštuose ir prašoma ginti pažeidžiamus Sovietų valdžios tikėjimo ir sąžinės laisvės principus. Tame pačiame rašte taipgi buvo pasisakyta dėl Helsinkyje sušauktos Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos, prašant paveikti Vak. demokratijų vyriausybes, kad neįteisintų Pabaltijo valstybių inkorporavimo į Sov. Rusijos sąstatą.

Be to, LET pasiuntė prezidentui R. Nixonui šį raštą"

The Honorable R. M. Nixon  
President of the United States  
The White House  
Washington, D. C.

Dear Mr. President,

We the members of the Lithuanian Protestant Council, as American citizens, are keenly interested in your activities and undertakings. As stated in I Timothy 2:2 we pray, "For kings (Presidents) and all who are in authority".

The forthcoming European Security and Co-Operation Conference in Helsinki is especially of great concern to us. In fact, the continued enslavement of our native Lithuania, and other Baltic States is at stake. We have a foreboding that the forthcoming conference will touch Lithuania, Latvia and Estonia directly or indirectly.

We felt that no substantial effort has been made to express public concern over repression of Christians in Lithuania and in the other Baltic States. We seek your support for their freedom of assemblage and worship without fear, the education of their children and youth in the Christian Faith, and the printing press.

It is widely known, that these religious and political freedoms are written into the Soviet Unions' Constitution and guaranteed by law. This is a theoretical fact. But Mr. President, you are more aware of the fact that these freedoms exist only on paper but are not permitted in practice.

Thus, we sincerely request that you implore the Soviet leaders



*Lietuvių Evangelikų Tarybą sudaro (iš k. į d.): kurt. Viktoras Karosas, tarybos sekr., ev. reformatų Bažnyčios atstovas; dr. teis. Valdemaras Bylaitis, ev. liuteronų Bažn. (Missouri Sinodo) atst.; kun. Jonas Juozupaitis, ev. liut. Ziono Bažn. (Missouri Sinodo) atst.; kun. Algimantas Žilinskas, liet. ev. Išganytojo Bažn. (Canada) atst.; pedagogas Martynas Nauburas, baptistų Bažn. atst.; kun. Kostas Burbulys, tarybos pirm., metodistų Bažn. atst.; senj. kun. Anas Trakis, ev. liut. Tėviškės Bažn. (L.W.F.) atst.; gener. suprt. kun. Stasys Neimanas, ev. refor. Bažn. atst.*

*Trūksta: kurt. Petro Variakojo, tarybos kasininko, ev. ref. Bažn. atst.; dr. kun. Algirdo Jurėno, baptistų Bažn. atst.; dr. Algimanto Kelerto, ev. liut. Bažn. atstovo.*  
*Chicago, 1973. VI.4* *Nuotr. V. Noreikos*

to allow freedom of religion in Baltic States-to serve God without fear and discrimination.

May we at this time express full confidence and support to you and your staff in these critical times.

For the Lithuanian Protestant Council: The Lithuanian Baptist Church: Mr. Martin E. Nauburas; The Lithuanian Evangelical Lutheran Church (LWF): The Rev. Anas Trakis; The Lithuanian Evangelical Lutheran Church (Missouri Synod): The Rev. John W. Juozupaitis; The Lithuanian Methodist Church: The Rev. Kostas Burbulys; The Lithuanian Evangelical Reformed Church: The Rev. Stasys Neimanas, General Superintendent, (Chicago, 1973 m. birželio 4 d.)

\* \* \*

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimo programoje buvo numatytos visiems lietuviams bendros pamaldos Šiluvos koplyčioje Washingtone. Taryba, apsvarsčiusi reikalą, pasiuntė PLB pirmininkui St. Barzdukui tokį raštą:

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės  
Pirmininkui Stasiui Barzdukui

Gerbiamas Tamsta,

Sąryšyje su šaukiamu Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimu Washingtone, yra paskelbtos bendros pamaldos visiems atstovams ir svečiams Šiluvos koplyčioje.

Kadangi Šiluvos koplyčia buvo sąmoningai parinkta Lietuvos Reformacijos sužlugdymui atžymėti, Lietuvių Evangelikų Taryba, visų lietuvių protestantų vardu, padarė viešą pareiškimą, atspausdintą lietuvių spaudoje, kuriame pareikšta: "Primename broliams lietuviams evangelikams, kad statoma Šiluvos Marijos Washingtone koplyčia siekiama mūsų religinių vertybių nužeminimo, ir todėl negalime nieko bendro turėti nei su statoma koplyčia, nei su rengiamu lietuvių katalikų religiniu kongresu" ("Naujienos", 1966. IX. 2).

Lietuvos Reformacija siekė įgyvendinti lietuvių tautoje laisvo žmogaus ir tautos laisvės principus. Šie idealai yra padėti Vakarų demokratijų pagrindu ir jie privalomi lietuvių tautai, jei kovojame už demokratinės Lietuvos atstatymą.

Būdami ištikimi laisvo žmogaus principams, pareiškiame protestą prieš diskriminaciją gerbiančių šiuos principus.

Prašome šį klausimą iškelti PLB seime ir priimti sprendimą, prisilaikant Vakarų demokratijų nustatyto principo".

(Reiškiame pagarbą: pasirašė: pirm. kun. K. Burbulys, sekret. V. Karosas. Chicago, 1973. VI. 7).

Į raštą tiesioginis atsakymas nebuvo gautas. Senj. kun. A. Traikiui buvo pranešta, kad Seimo rengimo komitetas nutarė atšaukti numatytas programoje pamaldas Šiluvos koplyčioje ir jų vieton numatytos bendros-katalikams ir evangelikams-pamaldos Šv. Mato katedroje. Kas ir buvo pravesta. Tačiau LET-os prašymas-įnešti į Seimo dienotvarkę religinį klausimą ir sulyginti visų tikėjimų ir nepriklausančių jokiai Bažnyčiai lietuvių teises, Seime nebuvo nei iškeltas, nei svarstytas.

LET-ba pasidžiaugė, kad okup. Lietuvoje buvo išleistas bendromis lietuvių evangelikų ir katalikų pastangomis Naujasis Testamentas. Iš teksto aiškėja, kad buvo panaudotas dr. kun. A. Jurėno ir kitų evangelikų kunigų N. Testamento vertimas, išleistas 1961 m. Londone, tik kalba daugiau pritaikyta šių dienų vartosenai. Lietuvių evangelikų įdėtas milžiniškas darbas davė gerus vaisius. Apgailėstauta, kad naujai išleistame N. Testamente yra įdėti R. K. Bažnyčios komentarai, kurie nuvertina Šv. Rašto autentiškumą.

V. K.

## NAUJAS VEIKALAS APIE LIETUVOS REFORMACIJĄ IR KONTRREFORMACIJĄ

Paskutiniais laikais Lenkijoje, kaip ir Lietuvoje, pagyvėjo, ypačiai tarp jaunesniųjų istorikų, susidomėjimas Lietuvos istorija. Atrodo, kad iki šiol neužtenkamai ištirtas Lietuvos reformacijos ir kontrreformacijos laikotarpis atkreipia specialų dėmesį. Pasirodo nemažai straipsnių apie tą laikotarpį metraštyje "Odrodzenie i Reformacja w Polsce" (Renesansas ir Reformacija Lenkijoje). Paskutiniuose dviejuose tomuose (16 ir 17, 1971-1972) randame, pav.: M. Kosman-Badania nad reformacją w Wielkim Księstwie Litewskim, 1919-1939 (16-me tome); M. Zachara, T. Majewska-Lancholc-Instrukcja Krzysztofa II Radziwilla dla syna Janusza (16-me tome); M. Kosman, Z. Ivinskis-Die entwicklung der Reformation in Litauen bis zum Erscheinen der Jesuiten (1569)-leidinyje-Forschungen zur Osteuropäischen Geschichte, -t. 12, 1967 (Recenzija); M. Kosman-Litewskie kazania pogrzebowe z pierwszej połowy XVII wieku (17-me tome); J. Dyr-Akcja ratowania zborów kalwinskiich na Litwie-(17-me tome); S. Tworek-Z zagadnień liczebności zborów kalwinskiich na Litwie-(17-me tome); Henryk Barycz, žinomas reformacijos laikotarpio tyrinėtojas iš Krokuvos, parašė ilgesnę studiją apie A. Kulvietį (Roczniki Biblioteczne, t. 14, 1971). Be to, spausdinami protestantų sinodų protokolai (Lenkijos ir Lietuvos). Tas veikalas vadinasi "Akta synodów różnowierczych". Išėjo 2 tomai, 1966-1972.

1973 m. literatūra apie Lietuvos reformaciją dar padidėjo Marcel Kosmano veikalu "Reformacja i kontrreformacja w Wielkim Księstwie Litewskim w świetle propagandy wyznaniowej" (Didž. Liet. Kunig-jos reformacija ir kontrreformacija tikybinės propagandos šviesoje). 1971 m. daktarų ir habilitacinių darbų sąrašė, tas veikalas figuruoja, kaip Kosmano habilitacinis darbas (Nr. 98).

Knyga parašyta moksliskai. Tvirtinimai paremti citatomis. Išnašų yra pora šimtų, jeigu ne daugiau. Kosman nesivadovauja religiniais arba tautiniais jausmais; jis neturi jokio dogmatinio subjektyvumo, ko, pav., negalima pasakyti apie literatūrą išleistą Lenkijoje tarp pasaulinių karų. Autorius neturi tikslo rašyti Lietuvos reformacijos ir kontrreformacijos istorijos, kas, pagal Kosmaną, šiandien yra neįmanomas dalykas. Dar nėra pakankamai veikalų

apie evangelikų parapijas; didelė archyvinė medžiaga guli Vilniuje nesutvarkyta. Vatikanas iki šiol neleidžia pasinaudoti iš Romos į Lietuvą jėzuitams rašytais laiškais. Nėra galimybės pažiūrėti į buv. Karaliaučiaus archyvą. Todėl autorius užsibrėžė-nušviesti tą Lietuvai lemiantį laikotarpį, remiantis protestantų ir katalikų propagandine literatūra. Atrodo, kad jis savo tikslą pasiekė. Cituodamas keletą šimtų darbų, darbelių, pamfletų, pamokslų, atsišaukimų, užfiksuotų diskusijų tarp evangelikų ir katalikų, Kosman duoda aiškų vaizdą apie religinius santykius Lietuvoje 16-me ir 17-me amžiuje. Jis naudoja lietuvių literatūrą išėjusią ir išėivijoje, kaip, pav., Z. Ivinskio straipsnį "Die Entwicklung der Reformation in Litauen bis zum Erscheinen der Jesuiten". Jis tą straipsnį kritikuoja. Nežiūrint į tai, kad Ivinskis yra panaudojęs daug literatūros, praleido nemažai laiko Vatikano archyvuose, jis, pagal Kosmaną, ne visiškai teisingai įvertino katalikų padėtį Lietuvoje, kada prasidėjo reformacija. Jis nuvertino kultūrinį gyvenimą kng. Radvilos Juodojo dvare Vilniuje; jis gerokai sumažino reformacijos stiprumą tuo metu, kada jėzuitai pradėjo veikti Vilniuje. Kosman daro iš Ivinskio veikale aprašyto laikotarpio ekančias išvadas:

1. Tuo laiku Lietuvoje viešpatavo didesnė religinė tolerancija negu Lenkijoje.

2. Katalikų Bažnyčia reformacijos pradžioje buvo gana silpna Lietuvoje.

3. Katalikų ir evangelikų šansai reformacijos metu Lietuvoje buvo beveik lygūs.

4. Reformacija Lietuvoje buvo galingesnė negu Lenkijoje todėl, kad lietuvių magnatai tą sąjūdį rėmė.

5. Lietuvoje evangelikų Bažnyčia buvo juridinis asmuo; ji galėjo savo teises ginti teisme.

6. Lietuvos katalikų Bažnyčia suprato, kad be pagalbos iš užsienio ji negalės nugalėti reformacijos.

7. Dogmatiniai barniai tarp evangelikų, ypač tarp arijonų ir ev. liuteronų bei ev. reformatų, daug padėjo kontrreformacijai Lietuvoje.

8. Arijonų skelbiamieji naujos socialinės tvarkos pagrindai buvo išnaudojami kontrreformacijos.

Jeigu ir negalima vispusiškai sutikti su autoriaus kai kuriais tvirtinimais, vienok tas veikalas duoda daug naujo dabartiniams reformacijos ir kontrreformacijos tyrinėtojams. Veikale yra ir mažų nesklandumų. Pav., jis kai kuriose vietose "Unitas Lithuanica" vadina "Jednota kalwinska", be to, dažniau vartoja žodį "kalvinas", vieton "ev. reformatas".

Reikia dėliaugtis, kad toks bešališkas veikalas apie Didž. Liet. Kunigaikštijos reformaciją ir kontrreformaciją pasirodė.

## IŠKELIAVUSIEJI AMŽINYBĖN

### JULIUS STANAİTIS



*Kunigas Julius STANAİTIS*  
*Gaisriai, 1903.XII.2 - V. Vokietija, 1973.VIII.4.*

Tarnybinėje kelionėje 1973 m. rugpiūčio 4 d. staiga mirė ev. liuteronų kun. Julius Stanaitis. Mirė pakeliui traukiniu iš Backnango į Salzgitter-Lebenstedtą, kur sekmadienį, rugpiūčio 5 d., norėjo laikyti pamaldas apylinkės lietuviams. Kreienseno stotyje turėjo persėsti į kitą traukinį, kuris būtų jį į ten nuvežęs. Kreienseno stotyje ištiko jį smegenų paralyžius. Sanitarinė mašina tuojau nuvežė į Gandersheimo ligoninę, kur netrukus ir mirė. Tai skaudus ir netikėtas įvykis lietuvių ev. liuteronų Bažnyčiai išeivijoje.

Julius Stanaitis gimė 1903 m. gruodžio 2 d. Gaisrių kaime, Sasnavos vls., Marijampolės aps. Tėvai buvo ūkininkai. Julius lankė vietos pradžios mokyklą. 1925 m. baigė Marijampolės valstybinę Rygiškių Jono gimnaziją. 1926-27 m. studijavo du semestrus evang. teologiją Marburgo a. d. Lahn univ-te, Vokietijoje. 1927, 1928, 1933 ir 1936 m. studijavo ev. teologiją Lietuvos Vytauto Didž. univ-te Kaune. Dėl ev. liuteronų kunigų trūkumo Lietuvoje, dar nebaigęs studijų, 1928 m. buvo ordinuotas diakonu Kretingos par-je, kur dirbo iki 1931 m. Vėliau darbavosi Žvyrių, Jurbarko ir Sudargo par-se. 1937 m., išlaikius visus teologinius egzaminus, Lietuvos Ev. Liuteronų Konsistorija jam suteikė pilnas kunigo teises. Nuo 1937 m. iki 1941 m. vėl kunigavo Jurbarke.

1941 m. kovo mėn. repatrijavo Vokietijon ir dirbo Brandenburgo konsistorijos žinioje. Karo metu pateko į vokiečių kariuomenę, kur jam teko išgyventi visas karo baisenybes.

Pasibaigus II Pas. karui, nuo 1945 iki 1948 m. dirbo įvairiose vokiečių par-se Rytų Vokietijoje. 1948 m. gegužės mėn. persikėlė į Vakarų Vokietiją ir su šeima apsigyveno Hanau lietuvių stovykloje. Čia jis tuojau įsijungė į misijonierių eiles tarp lietuvių ev. liuteronų, važinėdamas pamaldų laikyti ir dvasiškai aprūpinti žmones ne tik stovyklose, bet ir privačiai gyvenančius. Vėliau persikėlė į Memmingeną. Nuo 1960 m. gyveno Backnange. Nuo 1948 m. iki mirties aptarnavo lietuvius ev. liuteronus ne tik Bavarijoje ir Baden-Württemberge, bet važinėjo ir į kitas parapijas. Sulaukęs pensininko amžiaus (1968 m. gruodžio 2 d.) jis savo darbo nenutraukė, nors buvo silpnos sveikatos, nes V. Vokietijoje lietuvių ev. kunigų labai trūksta.

1929 m. kun. Stanaitis vedė Emą Krygerytę. Augino du sūnus ir tris dukteris. Nelaimingu būdu abu sūnūs paskendo. Vilius 16 m. paskendo viename tvenkinyje Hanau mieste 1948 m., o Adolfas 19 m. paskendo Dunojuje prie Neuburgo 1950 m. Vyresnioji duktė Rūta ištekėjo už esto Ants Koolman ir gyvena Švedijoje; augina du berniukus. Angelika Stanaitytė - netekėjusi, mokytojauja Los Angeles mieste, JAV. Jaunesnioji duktė Kristina ištekėjo už vokiečių kilmės amerikiečio Hilt ir augina sūnų ir dukrelę; gyvena netoli Los Angeles miesto.

1954 m. mirus žmonai Emai, kun. Stanaitis vedė antrą kartą Anę Milerytę Backnange 1959 m. Velionis paliko žmoną, tris dukteris, žmonos artimuosius, brolius: prof. dr. Otoną Stanaitį, Northfield, MN, JAV ir dr. Emilį Stanaitį Chicagoje; seseris: Martą Stanaitytę Racine, WI, JAV, Emą Gorskienę (Stanaitytę) Australijoje ir Olgą Stanaitytę okup. Lietuvoje ir kitus giminaičius.

Iškilmingos laidotuvės įvyko rugpiūčio 9 d. Backnango miesto kapinėse. Iš artimųjų giminių dalyvavo: žmona, duktė Rūta su vyru iš Švedijos, pusbrolis dr. Albertas su vaikais, gyven. netoli Bazelio, Württembergo krašte, Milerių šeima ir apie du šimtus žmonių iš Stuttgarto, Aaleno, Horb, Hirsau, Ludwigsburg ir Backnango apylinkės. Vargonams grojant giesmę - "Pasauly aš ateivis"... , buvo įneštas karstas į koplyčią. Vietinis dekanas Wittmann pasimeldė ir trumpai nušvietė kunigo Stanaičio gyvenimą ir tarnybą Viešpaties vynuogyne.

Liet. Ev. Liuteronų Bažnyčios Vyr. Tarybos pirm. senj. kun. A. Keleris pasakė pamokslą lietuvių kalba. Jis kalbėjo apie ištikimybę Dievui ir meilę, kurią skleidė kun. Stanaitis savo parapijiečiams Trumpai nupasakojo jo gyvenimą ir jo ištikimybę čia (V. Vokietijoje) lietuviams ev. liuteronams. Vyko visur, kur tik buvo paprašytas, nepaisydamas savo silpnos sveikatos. Eidamas tarnybą Viešpačiui





*Iš k. į d.: kun. J. Stanaičio duktė Rūta ir jos vyras Ants Koolman iš Švedijos, našlė Anė Stanaitienė ir pusbrolis Stanaitis iš Bazelio. Nuotr. Fr. Skėrio*

ir mire. Kun. Stanaičiui daugiau rūpėjo dvasiniai reikalai, bet žmonės to neįvertino. Jis stengėsi visur ir visuomet dėkoti Viešpačiui už visą gerą, ką Jis mums yra davęs. Kun. Stanaitis norėjo išleisti literatūrine lietuvių kalba naują katekizmą, naują liturgiją ir tikybos knygą vaikams. Mirtis jo gerus norus ir užsimojimus staiga nutraukė. Po sugiedotos giesmės, vargonams grojant, karstas buvo išneštas iš koplyčios ir nuvežtas į amžino poilsio vietą. Dekanas Wittmann pašventino duobę ir atliko laidojimo apeigas.

Prie duobės atsisveikindami su velioniu kalbėjo: vietinis kun. Klotz iš Backnango; Liuteronų Pasaul. Sąjungos (LWF) vokiečių vyriausio komiteto įgaliotinis bažnyčių tarėjas dr. kun. Ernst Eberhard iš Stuttgarto, kuris jau 12 metų rūpinasi liuteronų Bažnyčiomis išeivijoje (V. Vokietijoje); vicesenj. kun. Juozas Urdze iš Bad Godesbergo atsisveikino su savo kolega ir bendradarbiu tremtyje; Vokietijos lietuvių bendruomenės Stuttgarto miesto ir apylinkės lietuvių katalikų vardu kapelionas kun. K. Senkus iš Stuttgarto; mkt. Fr. Skėrys su kun. Stanaičiu atsisveikino lietuvių Vasario 16 gimnazijos dir. Natkevičiaus, mokytojų, mokinių, Ev. Jaunimo Ratelio ir studijų savaičių rengėjų vardu. Jis priminė, kad pereinamais metais prieš Kalėdų šventes velionis buvo paskutinį kartą Vasario 16 gimnazijoje ir evangelikams mokiniams atlaikė pamaldas. Kartu su visais dar atšventė dešimtąją advento šventę. Atsidėkodamas už malonų ir nuoširdų bendradarbiavimą religinėje srityje, kalbėtojas padėjo puikų vainiką su įrašais Ev. Jaunimo Ratelio vardu.

Kun. Stanaičio kapą papuošė virš 20 vainikų, sudėtų iš įvairiausių vietovių, institucijų, draugų ir giminių. Vainikus padėjo Back-

nango dekanato vardu dekanas Wittmann, Backnango par-jos vardu kun. Klotz, LWF vardu kun. dr. E. Eberhard, Bremeno lietuvių ev. liuteronų vardu senj. kun. A. Keleris, Salzgitter-Lebenstedt lietuvių ev. liuteronų vardu, Stuttgarto lietuvių bendruomenės vardu kun. K. Senkus ir kt.

Fr. SKĖRYS

## AUGUSTĖ SKĖRIENĖ



*Prie A. Skėrienės kapo (iš k. į d.): sūnus, Vasario 16 gimn. mkt., Fricas Skėrys; duktė akušerė Ona Skėrytė - Kruk iš Londono; anūkė mkt. Janina Skėrytė - Heil; mkt. Fricas Heil; mkt. Fr. Skėrio uošvis Lorenz Kallen (90 metų); marti sekr. Anelyza Kallen - Skėrienė; mkt. Skėrio žmonos brolyvaikis Lorenz Kallen, jun.; Lieselotte Kuszik. Mannheim - Friedrichsfeld kapinėse, 1973. VII.5. Nuotr. Fr. Skėrio*

Augustė Marija Plokštytė-Skėrienė, Vasario 16 gimnazijos mokytojo Fr. Skėrio miela mamytė, mirė 1973 m. liepos 2 d. Mannheime. Velionė buvo gimusi 1893 m. rugsėjo 5 d. Meišlaukių km., Šilutės aps. Gyveno Kalėnų km., Lauksargių vls., Pagėgių aps., Klaipėdos krašte. Per I Pas. karą, rusams įsiveržus į Rytprūsius, buvo išvežta į Sibirą.

Liepos 5 d. buvo palaidota Mannheim-Friedrichsfeldo kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo, be artimų giminių ir pažįstamų, Vasario 16 gimn. dir. V. Natkevičius su mokytojų ir mokinių delegacija. Ant kapo buvo padėtas gimnazijos vardu didelis gyvų gėlių vainikas.

Liko liūdėti sūnus mkt. Fr. Skėrys ir duktė Anna Skėrytė-Kruk.

"Mūsų Sparnų" bendradarbiui mkt. Fricui Skėriui, Anna Skėrytei-Kruk ir giminėms reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

"M. Sp." Redakcija

# ARKIVYSKUPAS GUSTAVS TURS

1890-1973

1973 m. kovo 16 d. Latvijoje mirė buvęs Latvijos Ev. Liuteronų Bažnyčios arkivyskupas dr. Gustavs Turs, gimęs 1890 m. kovo 24 d. latvių ūkininkų šeimoje. Jo motina buvo latvių stačiatikių kilmės, o dėdė, iš motinos pusės, buvo net stačiatikių Bažnyčios dvasininkas. Baigęs Aleksos gimnaziją Peterburge, Turs įstojo į Tartu u-to ev. teologijos fakultetą. Kunigu buvo iššventintas 1920 m. Kunigavo ir mokytojavo, kaip tikybos mokytojas, įvairiose Latvijos vietovėse. 1946-1948 m. ėjo Latvijos Ev. Liuteronų Bažnyčios arkivyskupo pareigas, o vėliau per 20 metų (1948-1968) vadovavo Bažnyčiai, kaip arkivyskupas. Mes žinome kokiame sunkiame Bažnyčios gyvenimo laikotarpyje jam teko dirbti. Jo tėvynė yra Sovietų okupuota, valdžia -ateistinė ir bendrai nusistačiusi prieš kiekvieną Bažnyčią. Nežiūrint to, Turs nemažai prisidėjo prie religinio gyvenimo atskirose parapijose pagyvinimo. Jis rūpinosi religinės literatūros išleidimu ir taip pat organizavo Rygoje teologinius kursus būsimiems kunigams, kurie veikia ir dabar. Arkiv. Turs glaudžiai bendradarbiavo su Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia, ne kartą atvyko į Biržus, kur mūsų bažnyčioje kartu su reformatų ir liuteronų kunigais atlaikydavo pamaldas. Jo ekumeninės pastangos nesiribojo bendradarbiavimu su evangelikais Latvijoje, Lietuvoje ir Estijoje, bet bendravo ir su stačiatikiiais. Pokariniu laiku Turs dažnai susitikdavo su stačiatikių Bažnyčios reprezentantais, kurie net jam dovanojo auksinį kryžių. Kartu su kitomis Bažnyčiomis Sov. Sąjungoje, Turs aktyviai dalyvavo taip vad. "taikos sąjūdyje", kuris ypatingai pasireiškė prieš 15-20 metų. Tada "taikos" suvažiavimuose jis reprezentavo ir mūsų Bažnyčią okup. Lietuvoje.

Arkiv. Gustavs Turs buvo iškilmingai palaidotas 1973 m. kovo 24 d. latvių Miškų kapinėse Rygoje. Gedulingos pamaldos prie kars-to buvo atlaikytos ev. liuteronų Šv. Jono katedroje Rygoje. Pamaldoms vadovavo dabartinis latvių arkiv. Janis Matulis. Jam asistavo daugelis liuteronų kunigų iš Latvijos, Lietuvos ir Estijos. Atsi-sveikinimo žodį tarė taip pat reprezentantai iš kitų krikščionių ti-kybų: stačiatikiai, R. katalikai, sentikiai ir baptistai. Beveik visi pa-brėžė ekumeninį mirusio arkiv. Turs nusistatymą. Velionis dirbo savo Bažnyčios labui kaip ir kiek galėjo, -kiek jam buvo leista. Ti-kėkime, kad Viešpats priėmė Jo sielą į savo karalystę.

PD

## ALFONSAS DOCIUS

"Mūsų Sparnų" skaitytojams dailininkas Alfonsas Docius žinomas, jei ne iš kitos spaudos, tai iš Brazdžionio "Poezijos Pilnatis" apipavydalinimo bei iliustracijų ir iš "Mūsų Sparnų" viršelio, kurį 1966 m. 20 nr. jis sukūrė (Broliai dvasioje). Būtų padaręs "M. Sp." ir vėl kokį viršelį, jei jam būtų priminta, nes jis niekada neatsisakė, tik vis mėgdavo atidėlioti, -ar tai neapsilankius įkvėpimui, ar dėl kitų darbų, kuriais jis visada būdavo užsiėmęs, ar šiaip stokojant tam reikalingo veržlumo.

Dail. A. Docius buvo kėdainietis, o jo žmona skulptorė-biržietė E. Šidlaitė iš Suosto miestelio, N. Radviliškio vls. Nors abu buvo katalikai, bet kaip augę vietovėse, kur daugiau ar mažiau buvo evangelikų, laikė juos sau lygiais žmonėmis. Atsimenu, kartą Toronte visi trys nuėjome į lietuvių evangelikų pamaldas, kurias laikė kun. P. Dagys. Po pamaldų Alfonsas tarė: "Matai, kaip gražiai jie susirinkę meldžiasi". . .

Man atvykus į Torontą ir 1952 m. susipažinus su jais, tarp mūsų užsimezgė labai artimi ir šviesūs draugystės ryšiai ir niekada neaptemo, nes jis buvo ramus, kuklus ir netuščias žmogus, tuo labiau apsiskaitęs dailininkas. Jis man daug padėjo savo profesiniais patarimais berengiant spaudai savąją knygą "Dagys". Jos viršelis ir pirmasis puslapis jo komponuoti ir jo parinktos raidės.

Velionis Alf. Docius už mane buvo 11 m. jaunesnis. Jis ne tik meniškąją veiklą, bet ir visas kitas mano savybes gerai žinojo. Ne kartą pagalvodavau sau vienas:-jis bus tas žmogus, kuris savo patarimais padės apdoroti mano pomirtinį meniškąjį palikimą ir gal net mano darbų knygos (pomirtinės) sutvarkymą. Vienok buvo kitaip lemta. . . Ne jis rašė mano nekrologą, bet netikėtai aš jo ("Tėviškės Žiburiai", 1973 m. 23 nr. ), nes 1973 m. gegužės 29 d. jo širdis nurimo, pavarginusi jį kokias 6-7 valandas. Prieš tai jis priepuolių, bent išgąsdinančių, neturėjo ir savo sveikatos stoviu niekada nesiskundė, nors nebuvo tvirto sudėjimo. Matydamas mane sunkiai ir kartais energingai dirbant, prasitarė: "Tu esi stipriai subudavotas". . .

Su dailininku Alfonsu dažnokai susitikdavome. Vasaromis jie ne kartą lankėsi mano žmonos Lois viloje, kartais net ten atostogaudavo. Per mūsų pokalbius, ar bežiūrinėjant mano darbus, ar beskaitant mano straipsnelius, sugebėjo be ižeidimų juos aptarti, pastebėti teigiamąsias jų pozicijas ir su lengva šypsena išsireikšti: "Smart Dagys". . . Jis turėjo įgimtą savybę pastebėti nors ir menkas, bet originalesnes savybes kitų meno darbuose ir tatau keliais žodžiais, daugiausia su jumoru, pareikšti. Taip gaudavosi gal todėl, kad nebuvo pavydus, neieškojo kaip kiti tik blogybių, o suradę ne-



*Dailininkas Alfonsas DOCIUS*

*Lietuva, 1916 - Canada, 1973 Nuotr. V. Maželio*

patinkamą krislą, pilna gerkle šaukdavo: "Jis ne dailininkas... Jis dievdirbio nevertas... Jis tik kaip mugėj!..." Tai pavyduolių šauksmai!

Dail. Alf. Docius pastabiomis akimis, gilesnėmis mintimis žiūrėjo ir vertino ne tik žmones bei jų darbus, bet aplinkinę gamtą ir net pačią plačiąją visumą. Kartą, bevaikštinėjant paežerėje ir besižvalgant po plačiąsias erdves, jis išsireiškė: "Kaip galėtų būti kosmose tokia tvarka, jei nebūtų jos tvarkytojo"...

Jis buvo studijavęs skulptūrą (gyvenime reiškėsi kaip grafikas ir tapytojas), todėl su gilesniu užvalgumu galėdavo apibūdinti ir manusius darbus. Taip pat jis sugebėdavo išsireikšti raštu ir retkarčiais parašydavo įvertinimus vykstančių parodų bei naujai pasirodančių meno leidinių. Todėl mes vis surasdavome bendrų, netuščių kalbų. Jis buvo tapęs mano artimiausiu ir maloniausiu bičiuliu, kurių aš daugiau nebeturiu. Jo mirtis, jo žmonos išgyvenami skausmai ir man paliko didelę ir nebeužpildomą tuštumą. Jaučiu, lyg išvirto vienas stulpas iš mano gyvenimo tilto...

Žodyje prie karsto, jo gyvenimą palyginau su uostu, į kurį laivai atplaukia ir išplaukia. Vieni ten pabuvoja ilgiau, kiti trumpiau. Vieni jų atvyksta su daugiau ir didesnėmis vertybėmis, kiti su mažesnėmis. Mums būna skaudu ir liūdna, jei jie turi per greit iš uosto išplaukti, nesuspėję ten palikti visų savo turimų vertybių. Kada jie su mumis yra, mes džiaugiamės jais ir jų mums teikiamu gėriu ir liūdimė jiems išvykus, kurie su mumis niekuo nebesidalina, bet tik palieka savo šviesų atminimą. Panašiomis mintimis palydėjome jį amžinybėn.

Dail. DAGYS



*Povilo PAVILONIO, Iškonų km., Biržų vls. ir apskr., šeima 1908 m. (iš k. į d.): duktė Lukrecija, žmona Marė Mizaraitė - Pavidonienė, duktė Magdusė - Krikščiūnienė ir sūnus Hermanas.*

*Povilas Pavilonis kartu su kun. P. Jakubėnu lankė Mintaujos gimn. ir buvo mokslo draugais. P. Pavilonis buvo žymus apylinkės reformatas, savo namuose laikydavo „poterius“ ir grojo fisharmonija. Patarnaudavo visiems rašydamas prašymus bei kitokius raštus rusų vyriausybės įstaigoms ir teikdavo žmonėms reikalingus patarimus. Laisvai vartojo rusų, vokiečių ir latvių kalbas. Buvo reformatų parapijos seniūnas ir valsčiaus teismo narys.*

*Nuotr. Mikelsono*

### KONSTANTINAS NORKUS

Laikraščio "Argentinos Lietuvių Balsas" ilgametis redaktorius, plačių pažiūrų žurnalistas, tolerantas, Konstantinas Norkus mirė Buenos Aires mieste, Argentinoje, 1973 m. rugsėjo 18 d. Jo trumpa gyvenimo ir veiklos biografija atspausdinta LE XX t., 415-416 psl.

Redaguodamas savaitraštį, kruopščiai surankiodavo Lietuvą ir lietuvius liečiančias žinias iš viso pasaulio. K. Norkus taipgi buvo nepamainomas Buenos Aires lietuvių judintojas, organizuotojas ir vienas didžiausių bendravimų palaikytojas. Jis paliko didelį įnašą lietuvių spaudai.

K. Norkus pats "surado" "Mūsų Sparnus", siuntinėjo žurnalo redakcijai "Argentinos Lietuvių Balsą" ir kartu platino "M. Sp." argentiniečių liet. evangelikų tarpe. Tai buvo pirmas toks tolerantiškas lietuvių spaudoje bendradarbiavimo pasireiškimas, o gal ir paskutinis.

Jo šviesią asmenybę gerbdami ir su dėkingumu minėdami, linkime buvusiam ištvėringam Redaktoriui Konstantinui Norkui ramaus poilsio Argentinos žemelėje.

J. Kr.

## MARTYNAS NAUBURAS



*Martynas Emilis NAUBURAS*  
*Laugaliai, 1898.II.5 - Chicago, 1973.VIII.17*

Martynas Nauburas-pedagogas, istorikas, visuomenininkas, "Mūsų Sparnų" bendradarbis mirė Chicagoje 1973 m. rugpiučio 17 d. po sunkios tądieną auto katastrofos, įvykusios prie 127 ir So. Cicero gatvių sankryžos, vykstant į Union Pier vasarvietę. Jo trumpa biografija išspausdinta LE XX t. 43 psl. ir paminėtas "Mūsų Sparnų" 24 nr. 72-73 psl.

Martyno Nauburo staigi mirtis paliko didelę spragą ne tik lietuvių evangelikų, bet ir visų lietuvių tarpe.

Sunkiai sužeistai auto katastrofoje žmonelei Marijai, broliui Brunonui V. Vokietijoje, švoGERiams, artimiesiems ir visiems lietuviams liuteronams, -giliai nuoširdi užuojauta. Aukščiausiojo Kūrėjo gailestingumas testiprina skaudžiai paliestuosius.

"Mūsų Sparnų" Redakcija

\* \* \*

Kurt. V. Karoso tartas atsisveikinimo žodis

Lietuvių Evangelikų Tarybos vardu tenka garbė tarti atsisveikinimo žodį tragiškai mirusiam Martynui Nauburai, šios institucijos

vienam iš kūrėjų ir buvusiam nariui.

Sakoma, kad žmogus mirties valandą, viena akimirka peržvelgia visą savo gyvenimą ir pamato savo gyvenimo prasmingumą. Tokią tai paslaugą turime atiduoti velioniui. Taipgi sakoma, kad žmogus savo mirtimi paliudija dėl ko gyventa ir dėl ko kovota. Martynas Nauburas savo tragiška mirtimi paliudijo, kad buvo sūnus tos žemės, kurios didžiausia tragedija jį atlydėjo į šį kraštą ne liūdesiui, bet tolimesnei kovai.

Martynas Nauburas, kaip istorikas, suprato, kad lietuvių tauta nuo pat savo istorinių pradmenų buvo suskaldyta į dvi dalis: Prūsų Lietuvą, vėliau pramintą Mažąją, išaugusią ir subrendusią protestantiškos ir vokiškos kultūros įtakoje, ir Didžiąją-augusią katalikybės ir slaviškų kultūrų poveikyje.

Prijungus Klaipėdos kraštą prie Lietuvos, kai buvo sulietos bent dalinai Mažoji ir Didžioji vienoje valstybėje, iškilo paviršiuon visi priešingumai, kurie per amžius skyrė abi tautos dalis. Martynas Nauburas gyveno ir veikė iškilusių aistrų, priešingumų ir net kovų verpete, bet niekuomet neprarado istorinės perspektyvos. Jam, kaip istorikui, buvo aišku, kad Mažoji ir Didžioji Lietuva, jei nori išlikti laisvųjų tautų tarpe, turi surasti bendrą kalbą ir sutarimą.

Su tokiomis mintimis ir tokia dvasia Martynas Nauburas atėjo į Lietuvių Evangelikų Tarybą ir dirbo joje iki pat paskutinės savo gyvenimo valandos. Jo tvirtu įsitikinimu Mažosios ir Didžiosios Lietuvos evangelikai turi tapti tiltu, jungtimi ir supratimu tarp abiejų lietuvių tautos dalių.

Martynas Nauburas suprato lietuviams evangelikams lemtą paskirtį lietuvių tautos laisvės kovoje. Tą dvasia jis gyveno ir veikė. Jo mintys įaugo į Lietuvių Evangelikų Tarybos kūną. Su jo mirtimi mes nelydime į kapą nei jo dvasios, nei minčių, nes jos lieka gyvos mumyse ir visoje mūsų veikloje. Atsisveikdami, mes palydime draugbrolių su gilia pagarba savo širdyse ir liūdėdami perleidžiame jo kūną amžinam poilsiui laisvai Amerikos žemei.

\* \* \*

Budynėse, rugpiūčio 21 d., suprnt. kun. P. Dilys atsisveikino Lietuvos Ev. Reformatų Kolegijos, "Mūsų Sparnų" žurnalo ir visų reformatų vardu, pareikšdamas visiems gilią užuojautą ir linkėdamas stiprybės.





## KURATORIUS ADOMAS ŠERNAS



*Kurt. Adomas ir Edita ŠERNAI laisvoje Lietuvoje — A. Panemunėje prie Nemuno ir prie Trakų pilies*

Skaisčią birželio 19 dieną Rockfordo miesto gatvėmis, kada dar žmonės tebevažiavo į darbą, ilga palydovų vilkstinė slinko iš "Julius Poorman" koplyčios, kur išvakarėse buvo atlaikytos gedulingos pamaldos, "Greenwood" kapinių link. Kapinės - tai artimųjų susitikimo, kartu ir atsisveikinimo, vieta. Į ten nulydėtas Dievo pašauktasis, po savo atliktų darbų, turi stoti prieš Dievo veidą.

Taip Rockfordo lietuviai, kartu su iš Chicagos ir tolimos Californijos atvykusiais kuratoriais, draugais, atsisveikino su nuoširdžiu, darbščiu ir pamiltu tautiečiu, kuratoriumi Adomu Šernu.

Tokią valandą gal ne vienas pagalvoja, kas bus sekantis, kuris čia pasiliks. Taip mąstant kapinės pavirstų baimės ir šiuropo vietovė. Todėl tokia proga skelbiamas Dievo gyvybės žodis, kuris turi mirties baimę pakeisti nauja viltimi ir sugrąžinti ramybę pažeistųjų tarpan, kad mirusiųjų poilsio vieta virstų Dievo dirva, kur užmišusieji sėjami didžiai prisikėlimo piūčiai. Jiems pastatyti antkapiai nėra jų buvusios didybės ar garbės paminklai, bet ženklai, kad jų vardai yra įrašyti į gyvųjų knygą.

Adomas Šernas gimė 1906 m. kovo 2 d. Jasiškių km., Nem. Radviliškio vls., Biržų aps. Augo kaip antrasis skaitlingos reformatų ūkin. Jono ir Marijos Šernaitės Šernų šeimos sūnus, kurie užaugino penkis sūnus ir keturias dukras. Skaitlingą šeimą auginti ir į mokslus leisti padėjo dėdė - superintendentas kun. Adomas Šernas su žmona, pas kurių sūnėnas Adomas praleido daugiausia savo jaunys-

tės dienų, lankydama Papilio pradž. mokyklą, vėliau Nem. Radviliškio progimnaziją, kurią baigęs išvyko į Kauną tęsti toliau mokslą. Vėliau Kaune lankė karo mokyklą; buvo užsiregistravęs laisvu klausytoju Vytauto Didž. universiteto Ev. Teologijos fakultete. Baigęs buhalterijos kursus, dirbo Kauno įstaigose buhalteriu. 1937 m. gruodžio 31 d. vedė Editą Nausneraitę. Užaugino sūnų Povilą-Alfredą. 1950 m. Liet. Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodo buvo išrinktas kuratorium. Amerikoje išgyveno 24 metus. Pradžioje dirbo Chicagoje, vėliau įsikūrė Rockforde ir dirbo Kraisler Co. įmonėj kartu su broliais Petru ir Jonu. Pasistatė mieste gražų, erdvų namą. Išėjęs pensijon, pardavė turėtą namą ir, būdamas nagingas, sumanė pasistatyti kitą namą užmiestyje, tarp žalių pušų. Nors buvo gydytojų perspėtas tausoti savo pašlijusią sveikatą, vienok dirbo iki paskutinės valandos. Birželio 15 dieną, išlydėjęs žmoną į darbą, paėmęs kastuvą nuėjo lyginti žemės. Staiga sunegalavo ir bevežant ligoninėn mirė nuo širdies smūgio, sulaukęs 67 metų amžiaus.

Paskutinėse gyvenimo savaitėse buvo prislėgtas, nes sužinojo, kad Lietuvoje mirė dėdina, kuri jį vaikystėje globojo. Pradėjo rinkti žinias apie josios saulėlydį, norėdamas apie tai parašyti į "Mūsų Sparnus". Džiaugėsi ir ruošėsi birželio 29 d. atšvęsti savo sūnaus-studento 20 metų gimtadienį. Birželio 10 d., atvykęs į Chicago sūnaus parsivežti, dalyvavo Kolegijos posėdyje, kaip Kolegijos narys-kandidatas. Žadėjo birželio 24 d., per Jonines, atvykti į Sinodą. Kvietė jį aplankyti naujuose, baigiamuose statyti, namuose ir nubraižė kelio planą, kaip jį surasti. Kelrodis, deja, pasikeitė. Apaštalas Povilas sako: "Mes žinome, kad mūsų žemiškam šio gyvenimo namui suirus, mes gauname rūmą iš Dievo, namus ne rankų darbo, amžinus danguje" II Kor. 5, 1. Tuo mums primena laikinuos, kuriuose gyvenam, ir amžinus, kur turėsime pasilikti. Čia žemėje turime rūpintis, statyti, gražinti, tobulinti gyvenimą, nes šis pasaulis mums, žmonėms, Dievo patikėtas. Kiekvienas koku nors būdu prisideda prie šio pasaulio statybos, kuri tinka šiam laikui, bet ne amžinybei, atsižvelgiant į ateinančias generacijas. Tokių pažiūrų ir palinkimų pažinome ir humanų Adomą. Apaštalas sako, kad mūsų žemiškas namas, kas reiškia, mūsų kūnas paduotas pranikimui, bet kartu stiprina ir viltį, kad iširus mūsų žemiškai šėtraigzistencijai, ją pakeis kitas, amžinai nepaliaujamas būvis.

Iš kapinių, liūdinčios našlės pakviesti į lietuvių klubą, surengtuose pietuose dalyvavo gausus palydėjusių skaičius. Išsiskirstant biržiečiai apsilankėm į gražią, rūpestingai tvarkytą velionio sodybą. Žemėje tebegulėjo šalia pusiau pripilto vežimėlio kastuvas, kuris bylojo: "Čia mūsų mielas draugbrolis nebegalėjo dirbti ir veikti, ir savo ranką turėjo atitraukti nuo savo darbų, kuriuos darė pagal Dievo valią, bet jo darbai nebus užmiršti jam mirus, nes jie seka paskui jį".

Kun. St. NEIMANAS

## KURATORIUS KRISIUS BRUŽAS



*Krisius BRUŽAS*  
*Klausučiai, 1878 - 1973*

"Viešpats yra mano šviesa ir mano išgelbėjimas: ko aš bijosiu? Viešpats yra mano gyvenimo tvirtovė: prieš ką aš drebėsiu? Kai piktadariai artėjo į mane mano kūno esti-mano prispaudėjai ir mano priešai, -jie susvyravo ir krito". Ps. 27: 1, 2.

Tokį savo gyvenimo būdą ir pergyvenimų paliudijimą paliko mums 96 metų amžiaus kuratorius Krisius Bružas. Iki mirties išlaikęs sveiką sąmonę ir nuovoką, nesusvyravo, nesuabejojo gyvenimo kelyje, kur ir kame glūdi tikroji šviesa ir išganymas.

1973 m. lapkričio 6 d. Klausučių km. prie Biržų mirė Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios amžiumi vyriausias kuratorius, beveik vieno šimtmečio liudininkas, kuris galėjo mums atpasakoti apie tą didelę kaimo gyvenimo evoliuciją, kartu su žmonių tame laikotarpyje dvasiniu išgyvenimu.

Krisius Bružas gimė Klausučių km., ūkininko šeimoje, 1878 m. kovo 3 d. Ten augo ir subrendo. Vedė Katrę Dagitę iš Kuginių km. Papilio parapijos. Užaugino du sūnus: Joną-ūkininką ir Petrą-mokytoją, kuratorių, ilgametį Kolegijos reikalų vedėją ir dukrą Marę Briedienę. Per visą nepriklausomybės laikotarpį išbuvo Biržų aps. ir vls. tarybos nariu, kartu eidamas ir didelės savo apimtimi Klausučių seniūnijos seniūno pareigas. Ev. reformatų bažnytiniame gyvenime buvo uolus savo Bažnyčios reikalų rėmėjas, gynėjas, nepabūgdamas ir draudimo laiku leisti savo namuose tikintiems rinktis pamaldoms.



*Kuratoriaus Krisiaus BRUŽO šeima (iš k. į d.); sūnus Petras, žmona Katrė, duktė Marija, sūnus Jonas. Biržai, 1926 m.*

Žmonai 1952 m. mirus, liko gyventi su vyresniu sūnumi, o vėliau su jo šeima. Tačiau senyvam tėvui teko ir savo vyresnį sūnų Joną (65 m.) pergyventi, palaidojus jį Klausučių šeimos kapinėse. Likęs vienas su marčia ir anūke, ilgėjosi savųjų: iškeliavusio užjūrin sūnaus, anūko tarnaujančio tolimuose rytuose ir jau amžinybėn patekusių. Taip, kasdieninių rūpesčių ir skaudžių pergyvenimų lydymas ir slegiamas, nesustodamas vystės ir slinko kaimo gyvenimas nuo pat jo jaunų dienų iki senatvės. Nors silpnokai gal būdavo apšviestos žemdirbių ūkininkų seklyčios, bet tuo skaisčiau žėrėjo jų širdyse šviesos viltis sulaukti lengvesnio tautai ir valstybei gyvenimo.

Baimė gyvenime mus lydi ir būtumėme neatviri, jei prie to neprisipažintumėme. Pats Jėzus savo mokinius ramino sakydamas: "Jūs mažatikiai, kodėl jūs taip bijot", kada audra grėsė jų laivelį paskandinti. Kiek baimės, susirūpinimo turėjo pergyventi mūsų kuratorius ir jo bendrakeleiviai, kuomet keitėsi valdžios, režimai, o kartu su jais ir apčiuopiamos vertybės bei jų įvertinimas. Naujam režimui išsigalėjus, savajai tautai visą amžių tarnavęs, užsipelnė "Liaudies priešo" vardą. Buvo apkaltintas ir nubaustas pinigine 18,000 rublių bauda. Trėmimo metu, kuomet kaimynai, marti su mažais vaikais išvežti Sibiran, jis buvo nuo jų atskirtas ir paliktas

namuose. Bet ar tai buvo pasigailėjimas, ar malonė? Anaiptol, -buvo perspėtas pasiruošti ištrėmimo kelionei. Susidėjęs kelionei į nežinią būtiniausių daiktus, baimės varginamas ir persekiojamas, laukė dienas, mėnesius, metus, savyje pergyvendamas tą didelį sielos skausmą neteisėtu apkaltinimu. Neabejodamas ir ieškodamas Viešpatyje prieglaudos, tvirtybės ir teisybės, ryžosi save išteisinti teisme. Užvedė bylą dėl neteisingos ir neteisėtos pabaudos ir apkaltinimo. Tvirtas, kartu ir pavojingas, pasiryžimas bylinėtis su valdžia buvo apvainikuotas laimėjimu. Teismas pripažino Krisių Bružą nekaltu ir sugrąžino jam piniginę baudą. Ar neišsipildė amžinos tiesos žodis? - "Kai piktadariai artėjo į mane mano kūno esti -mano prispaudėjai ir mano priešai, -jie susvyravo ir krito".

Kuratorius Krisius Bružas parodė nepalaužiamą pasitikėjimą Viešpačiu, jausdamas, kad yra Dievo globoje. Nepabijojo jokių pavojų, pasekmių, įsitikinęs, kad nugalės savo engėjus.

Gimęs, užaugęs ir veikęs Klausučių apylinkėje, atlikęs savo žemišką misiją, dabar ilsis savo pamiltoje žemėje kartu su savaisiais Klausučių kapinėse, kur žemiški rūpesčiai ir kovos jo nebe palies. Tačiau likusių gyvųjų širdyse niūri tikrovė, -vergija tebeslopina degančią viltį išsivaduoti gyviems tebesant. Šiandie nors ir elektra apšviesti, vienok tamsi yra ištikimų lietuvių būklė savoje žemėje po svetimu jungu.

Užmigusiojo gyvenimas atitinka giesmės žodžiams: "Žinau, ką įtikėjau, kas amžiais tvirta liks ir kas tarp žemės vėjų, kaip dulkė neišnyks; kas jau mirimo baimėj mane stipriai paguos ir dangiškąja laime mane apvainikuos".  
Kun. S. Neimanas



*Laimės ieškojimas*

DAGYS

## EUGENIJA DILYTĖ-STASKEVIČIENĖ- GLAZIENĖ



*Eugenija DILYTĖ-STASKEVIČIENĖ-GLAZIENĖ*  
1903 - 1973

Iš Lenkijos gauta liūdna žinia, kad Gdanske (Dancige) 1973 m. spalio 28 d., po ilgos ir sunkios ligos, mirė suprnt. kun. Povilo Dilio sesuo Eugeniya Dilytė-Staškevičienė-Glaziene, sulaukusi 70 m. amžiaus. Per savo gyvenimą buvo ištikima ev. reformatų tikėjimui. Ji aktyviai dirbo ev. reformatų ir ev. liuteronų parapijose Vilniuje tarp pasaulinių karų (1921-1939), o po karo buvo viena iš ev. reformatų filijų Poznane ir Gdanske organizatorė. Vilniuje, kartu su savo tėvu Juozapu Diliu, per 15 metų tvarkė Ev. Reformatų Bažnyčios biblioteką. Vokiečių okupacijos metu Eugeniya, kiek išgalėjo, slap- tai globojo ir maitino žydus. Po II Pas. karo persikėlė su vyru Vladu ir su tėvais į Poznane, o vėliau apsigyveno Gdanske. Ev. Reformatų Kolegija Varšuvoje pavedė jai surasti ev. reformatus apsigyvenusius tuose miestuose. Sunkiose pokarinėse sąlygose Eugeniya asmeniškai lankė reformatus, ragindama juos organizuotis į bažnytinių vienetą. Po kelių metų Kolegija Varšuvoje jau galėjo paskirti jauną kun. Bohdaną Trandą į Gdanską, kur Eugeniya jau buvo paruošusi dirvą normaliam bažnytiniam gyvenimui. Kunigai-Tranda, o vėliau A. Paschalis, atvažiavę į Gdanską, visuomet sustodavo pas Staškevičius. Deja, jie turėjo tik vieną kambarį, kurį ir užleisdavo kunigams, patys išeidami nakvoti pas pažįstamus. Tuo laiku nebu-

vo įmanoma rasti kambarį viešbutyje. Jos vyras, nors ir buvo katalikas, remdavo žmonos bažnytinį veikimą ir padėdavo jai. Kai ev. reformatų parapija Gdanske, dėl mažo narių skaičiaus susijungė su ev. liuteronais, Eugenija ir jos sesuo Edita bendroje bažnytinėje taryboje atstovavo reformatus ir buvo veiklios Moterų D-jos narės.

Iki išėjimo į pensiją, velionė dirbo Lenkų Mokslų Akademijos bibliotekoje, Gdansk skyriuje. Tas jai davė galimybę sekti lenkų leidinius apie Reformaciją Lietuvoje ir Lenkijoje. Ji apie tai greit informuodavo ir savo brolių Povilą Chicagoje.

Kun. Povilas Dilys, aplankydamas 1966 ir 1970 m. savo gimines Lenkijoje, sužinojo iš Gdansko evangelikų veikėjų, o ypač iš ev. liuteronų klebono kun. E. Dietz, apie jo seserų didelį pasiaukimą parapijiniam darbui. Broliui Povilui Eugenija tada pareiškė, kad daro ką gali ir ką Dievas Kristuje jai liepia daryti. Gdanske Eugenija rado nemažai atsidavusių Bažnyčiai žmonių, bet vis tiek jos mylimiausias darbas buvo Vilniuje. "Vilniaus ev. reformatų ir ev. liuteronų parapijose palikau savo širdį", - mėgdavo sakyti velionė. Staškevičiai gyveno vienu du, šeimos neturėjo.

Tebūnie mielai Eugenijai lengva Gdansko kapų žemelė. Mums gi, lietuviams reformatams, reikia dėkoti Dievui, kad Lietuvos žemės dukra galėjo atlikti tokį vaisingą darbą. PD

## JIEVA MIZARAITĖ - STAKĖNIENĖ



*Jieva MIZARAITĖ-STAKĖNIENĖ su dukters vaiku Ričardu Čeponiū*



*Iš k. į d.: Petras (trys metai, kaip miręs) ir Ona MATULIONIAI su anūkais — dukters vaikais Gėriu ir Vildute ir Jieva MIZARAITE-STAKĖNIENE su sūnaus berniuku Leonardu. Langdon, Canada, 1959 m.*

"Mūsų Sparnų" skaitytoja Ona Matulionienė iš Calgary (Alberta, Canada) pranešė, kad 1973 m gegužės 18 d. mirė jos artima draugė reformatė Ieva Mizaraitė-Stakėnienė, sulaukus 87 m. ir palaidota Calgary katalikų kapinėse šalia jos vyro. Liko sūnus su jo šeima Calgary ir duktė su šeima Luther mieste, Michigan, JAV.

Velionė gimė ir augo Iškonių km., Biržų vls. 1910 m. emigravo į JAV. Philadelphijoje išgyvenusi trejus metus ištekėjo už Petro Stakėno, kilusio iš Skratiškių km., esančio netoli nuo Biržų miesto. Ieva Mizaraitė ir Petras Stakėnas prieš susituokiant buvo susitarę, kad būsiami jų vaikai: berniukai (pagal tėvą) bus katalikai, o mergaitės (pagal motiną) bus reformatės. Po vestuvių apsigyveno Chicagoje, kur jiems gimė sūnus ir duktė.

Prie Chicagos gyvenimo jie neprigijo. Jų jausmai traukė juos prie žemės ūkio. 1921 m. visa šeima išvyko į Canada, į Albertos provinciją. Būdami fiziniai stiprūs, ten, Didsbury distrikte, dar ne-kultivuotoje miško žemėje pradėjo kurti žemės ūkį. Kirto medžius, rové ir degino kelmus, statėsi reikalingus ūkiui trobesius. Dirbo gana sunkiai ir sumaniai, tokiu būdu Stakėnai savo žemės ūkį išplėtė ligi 330 ha. Viskas sekėsi gerai. Pasidarė turtingi. Nusipirko namus Calgary mieste. Po visų vargų, norėdami kiek lengviau pagyventi, ūkį išnuomojo ir patys 1945 m. apsigyveno savo namuose Calgary. Neilgai jiems teko džiaugtis laisvesniu gyvenimu. 1952 m. Petras Stakėnas mirė po nenusisekusios operacijos. Nors jų sūnus ūkininkauti nemėgo, bet vistiek jam tėvas užrašė 160 ha ir pusę



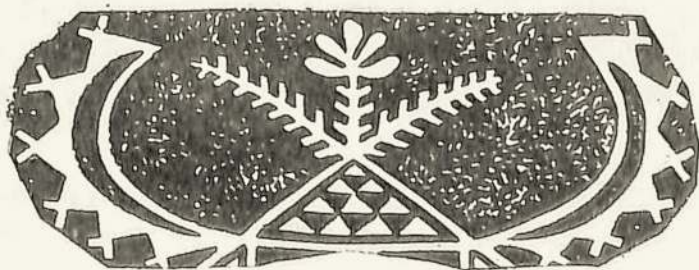
namo Calgary. Visas kitas turtas buvo paliktas žmonai Ievai.

Stakėnai, kaip turtingi žmonės, turėjo brangų automobilį. Mėgo laiks nuo laiko nuvažiuoti pas pažįstamus savo tautiečius arba aplankyti gimines, kilusius iš Biržų krašto. Kartą visa šeima atvažiavo aplankyti Ievos giminaičio Tunkūno, kilusio iš Štakirių km., kuris gyveno Luther priemiesty, Mich., JAV. Čia Tunkūnas supiršo Stakėnų dukterį Onutę su gražiu jaunuoliu Čeponiu, gyv. Luther mieste. Kadangi tas jaunuolis buvo neturtingas, tai Stakėnas nenorėjo jo už žentą turėti. Tačiau vis tiek Stakėnų Onutė už Čeponio ištekėjo. Čeponių šeima buvo praktikuoją katalikai, tai jaunoji Onutė prieš pat šliubą turėjo pereiti į katalikų tikėjimą.

Našlę Ievą Stakėnienę jos duktė ir žentas prikalbėjo, kad negyventų viena Calgary, bet apsigyventų pas juos Luther mieste. Motina paklausė. Apsigyveno dukters-žento šeimoje ir atidavė jiems visą savo turtą, kuri paveldėjo po vyro mirties. Ieva Stakėnienė savo gyvenimu pas žentą pasijuto apvilta. Ypač žento motina negalėjo pergyventi, kad jų namuose gyvena ne katalikė. Prikalbinėjo ją ir verste vertė, kad apsikrikštytų katalike. Kadangi Ieva to padaryti nesutiko, tai pradėjo jos neapkęsti, lyg kokios raupsuotos. Tokiai padėčiai esant, duktė savo motiną apgyvendino už miesto pas našlę protestantę, kilusią iš Švedijos. Maždaug po 2-jų metų Ieva Stakėnienė iš ten grįžo į Calgary ir apsigyveno išsinuomotam kambary. Ji siūvinėjo įvairius kilimėlius ir tuo užsidirbo sau pragyvenimą. Sulaukusi 80 metų dirbinėti nebepajėgė ir buvo patalpinta Beverly Nursing Home, kur išbuvo ligi mirties.

Velionė Ieva Stakėnienė buvo duosni su pagalba kitiems žmonėms, patekusiems į vargą. Ji priklausė prie Calgary lietuvių draugijos. Per visą savo gyvenimą neužmiršo iš tėvų paveldėtos ev. reformatų tikybos. Koplyčioje jos laidojimo pamaldas atlaikė liuteronų kunigas, o kapuos prie duobės atlydėjo katalikų kunigas.

Stasys PALŠIS





## VASARIO 16 GIMNAZIJA

### ROMUVOS EVANGELIKŲ IŠKYLA

Vasario 16 gimnazijos tikybos dėstytojas mkt. Fr. Skėrys prieš metus duotą pažadą įvykdė. 1973 m. gegužės 27 d. suruošė tradicinę Ev. Jaunimo Ratelio iškylą. Per visas 10 su viršum valandų trukusią kelionę į Schwarzwaldą, joks debesėlis nepasirodė padangėje. Keliavo 34 moksleiviai, tarp jų skaučių ir skautų atstovai - Aldona Šaduikytė (VIII kl.) ir Linas Lipčius (VI kl.), ir ateitininkų atstovas Algis Kušlikis (VII kl.), ir 6 vyresnieji.

Kelionei buvo pasirinktas daug įvairesnis ir įdomesnis Bergstrases kelias. Važiuojant per Heidelbergą, Wieslochą, Bruchsalį, bematant buvo pasiektas Bretten. Šio miesto kapinės prieš 27-rius metus priglaudė žymaus Maž. Lietuvos veikėjo ir patrioto prof. dr. Viliaus Gaigalaičio palaikus. Ant rūpestingai prižiūrimo kapo ekskursijos vadovas Fr. Skėrys padėjo dubenį su gėlėmis ir supažindino iškylautojus su velionio gyvenimu bei veikla. Prieš I Pas. ka-



*Vasario 16 gimn. Ev. Jaunimo Ratelio ekskursijos dalyviai Schwarzwaldo miške prie Nagoldo upės.*

*Nuotr. mkt. Fr. Skėrio*



*Vasario 16 gimn. Ev. Jaunimo Ratelio ekskursijoje dalyvavo (iš d. į k.): Eksk. vadovas, organizatorius mkt. Fr. Skėrys, Kaciucevičienė, Kaciucevičius (dabartinis berniukų bendrabučio vedėjas, prieš dvejus metus atvykęs iš Klaipėdos krašto), Bartusevičienė — gimnazijos vyr. virėja, Perkumas (prieš pusmetį atvykęs iš Klaipėdos miesto ir į Vasario 16 gimn. tuoj atsiuntęs dukrą Eriką į 5 klasę ir Alfredą į 3 kl.), Vokietijos Liet. Bendruomenės Krašto Valdybos reikalų vedėjas ir „Informacijų“ vyr. redaktorius teis. Justinas Lukošius.*

*Nuotr. mkt. Fr. Skėrio*

lą Gaigalaitis buvo atstovu Prūsijos Landtage. Neprikl. Lietuvoje buvo liet. ev. liuteronų konsistorijos pirmininkas, Vytauto Didžiojo universiteto teologijos profesorius ir t. t. Malda ir susikaupimu atsišveikinome su didžiuoju lietuviu ir jo gyvenimo palydove Marija, palaidota tame pačiame kape 20 metų vėliau (1965).

Stabtelėjome moderniškame auksakalių mieste Pforzheime pa-  
imti dar vieno keleivio. Čia gyvena ir dirba nemažas būrelis lietuvių. Kai kurie jų gražiai išsikūrę, -išsigiję nedideles puošmenų dirbtuvėles ar įsitaisę geroje tarnybose. Vakar čia įvyko tautiečių pobūvis, kuriame nutarta įsteigti Vokietijos LB apylinkę.

Per "Schwarzwaldo vartus" įvažiuavome į Schwarzwaldą. Kelias vingiavo pagal sraunų kalnų upelį Nagoldą. Pirmą kartą matą, nustemba Schwarzwaldo grožiu. Tamsios spygliuočių medžių spalvos maišosi su neseniai išsprogusių lapuočių šviesiu žalumu ir žydinčiais sodais.

Po keleto posūkių vingiuotu keliu pasiekėme Hirsau. Zinaida ir Jonas Glemžos gyvena tokioje uždaroje gatvelėje, kad norėdami juos aplankyti, turėjome pėsti į kalnin kopti. Namuose radome tik vieną šeiminką. Šeiminkė buvo išvykusi visuomeniniais reikalais ir ją pavadavo drauginga kaimynė. Visi buvome pavaišinti saldumynais, vaisiais ir gaiva. Pro langą ir nuo balkono matėsi gražiausi vaizdai: apačioje nusitiesęs Nagoldas, o už jo tankus miškas. Užpakaly namo, prie terasos, šliejasi nedidelis darželis ir pievutė,

už kurios miškas su takeliais pasivaikščioti. Malonu patirti, kad J. Glemža, nors pernai atšventė 85-jį gimtadienį, bet tebėra žvalus ir nepaliauja sielotis lietuvių reikalais. Jis pirmininkauja "Labdaros" draugijai, parėmusiai visą eilę Vasario 16 gimnazijos moksleivių ir studentų, rūpinasi įvairiais leidiniais ir t. t.

Aplankėme senutę bažnytėlę (XI šimtm.) ir ne jaunesnį vienuolyną bei medžioklės pilį. Bažnytėlė atremontuota ir joje vyksta pamaldos, o iš vienuolyno ir pilies telikę griuvėsiai po atviru dangumi. Vidury pilies auga stora ir aukšta vinkšna, savo viršūnę iškėlusį virš pilies sienų.

Vidudienį kalnų keliais pasiekėme Bad Herrenalb ir čia užtrukome valandą. Per tą laiką mokiniai atsigavino maudykloj, o vyresnieji-kavinėj.

Garsusis Baden-Badenas-paskutinis mūsų kelionės tikslas. Nors tai labai švarus ir erdvus kurortinis miestas, bet nusileidus nuo Schwarzwaldo kalnų, pajutome vėlyvos popietės tvanką. Daugumas apžiūri parką, pilną įvairiomis spalvomis žydinčių krūmokšnių, kurie čia išaugę beveik į medžius. Į kurorto kiemą įeiti reikalingas bilietas, -ten vyksta sekmadieninis styginio orkestro koncertas, bet jį išklaudyti mums stinga laiko. Neturime progos apžiūrėti nė garsiausios ruletės, kurią rusų rašytojas Dostojevskis yra aprašęs savo romanuose.

Kai grįžome namo, mus pasitiko iš valgyklos po vakarienės į kiemą besiveržią mokiniai.

Iškylautojas



*Prof. dr. kun. Viliaus GAIGALAIČIO (1870.IX.27 - 1945.XI.30) ir jo žmonos Marijos (1876.IX.24 - 1965.VIII.2) kapas Bretten kapinėse. Paminkle iškalti lietuvių kalba šie žodžiai: „Dar vienas poilsis skirtas Dievo žmonėms. Ebr. 4,9. Jis dirbo, vargo ir kovojo, kad patarnautų žmonėms ir žemiškai tėvynei ir kartu įsigytų dangiškąją“. Tai vienintelis lietuvių kapas Bretten kapinėse, netoli Schwarzwaldo miško.*

*Nuotr. mkt. Fr. Skėrio*

## KONFIRMACIJOS

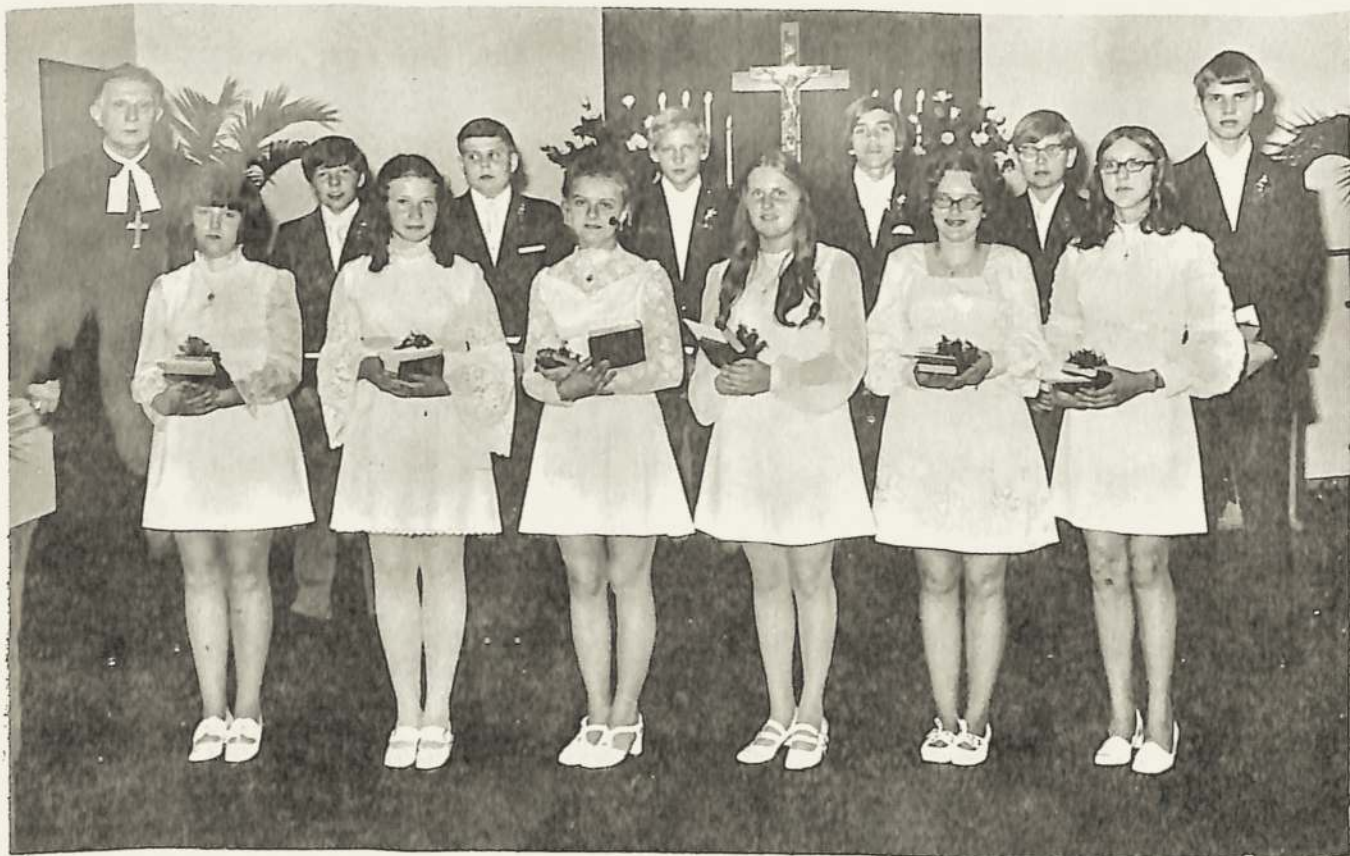


*Konfirmantai su suprt. kun. Povilu JAŠINSKU ev. reformatų bažnyčioje. Biržai, 1972.VII.16*



*Ziono ev. liuteronų p-jos konfirmantai su kun. J. JUOZUPAIČIU.  
Chicago, 1973.VI.3*

*Nuotr. M. Nagio*



*Lietuvių ev. liuteronų Tėviškės p-jos konfirmantai su senj. kun. A. TRAKIU.  
Chicago, 1973.V.27*

*Nuotr. M. Nagio*



*Konfirmantai prie Biržų ev. reformatų bažnyčios. Priekyje (iš k. į d.): diakonas Petras  
ČEPAS, suprt. kun. Povilas JAŠINSKAS ir vargonininkas Vytautas SPRINDYS, 1973.VII.15*

## AKADEMINIS JAUNIMAS



*Laima GERULYTĖ University of Ill. - Chicago Circle baigė 1972 m. pavasarį, įsigydama gimtosios istorijos mokytojos diplomą. Baigusi „Sears“ b-vės manadžmento kursus ten ir dirba kaip užpirkėja ir yra produkcijos patarėja Junior Achievement organizacijoje.*

*1972 ir 73 m. dainavo Chicagos Lietuvių Operos chore „Jūratės ir Kastyčio“ bei „Carmen“ operų spektakliuose. Nuo 1972 m. šoka lietuvių tautinių šokių „Vyčių“ ansamblyje. „M. Sp.“ žurnalo viršelių piešimo bendradarbė*



*Galinda Regina JURĖNAITĖ, g. 1954 m. Chicagoje. Georgess Valley H.S., Thomaston, Maine, baigė 1972 m. Sophomore U-te of Maine Portland - Gorham studijuoja biologiją*



*Astra Renata JURĖNAITĖ, g. 1956.VII.26, Chicagoje. Georges Valley H.S. baigė 1973 m. University of Maine, Portland - Gorham studijuoja žurnalistiką*



*Verneris ČESNA, g. 1950. XII.5. V. Vokiétijoje. Luther H.S. baigė 1968 m. Piano mokėsi 8 metus ir vargonauja 4 m. Ziono ev. parapijoje. Lanko Concordia mokytojų College. Studijuoja muziką ir kalbas. Priklauso m-los orkestrui.*



*Anita E. ČESNA, g. 1956. I.25. Luther H.S. baigė 1973. VI.10. Studijuoja Augustana College, Rock Island, Ill. Užsiima plaukymo sportu, groja piano ir 2-jus metus vargonavo Ziono ev. liuteronų bažnyčioje*



*Broliai Feliksas (kairėje) ir Alfonsas (dešinėje) PAULAUSKAI. Feliksas Leonardas, chemijos inžinierius, g. 1949. XI.6, Maracay, Venecuela. Maracaibo Liceo Baralt gimn. baigė 1967 m., o u-tą 1971 m. Tėnisininkas, beisbolistas. Kaip buvęs gabus studentas, buvo priimtas į u-tą profesoriauti. 1972. V. išvyko į Stuttgart, V. Vokietiją, doktorato studijoms.*

*Alfonsas Ričardas, mechanikos inžinierius, g. 1946. I.29, Celle, Vokietijoje. Maracaibo Liceo, Baralt gim-ją baigė 1963 m., o u-tą 1967 m. Tėnisininkas, buriuotojas. Porą metų dirbo naftos kompanijoje, vėliau — IBM. Šiuo laiku dirba savo įsteigtoje kontoroje „Analisis ir Sistems SRL“*





*Daina Jūratė ŽIOBRYTĖ, g. 1952.XI.27, Chicagoje. Luther H.S.N. baigė 1970 m. Priklausė German Club, Thespians, National Honor Society. Redagavo mokyklos metraščių. Studijuoja anglų kalbą, kūrybinę rašybą ir meną Occidental College, Los Angeles, Ca.*



*Donaldas Eugenijus ŽIOBRYŠ, g. 1954.I.13, Chicagoje. Luther H.S.N. baigė 1971 m. Priklausė metraščių vadovybei, Key Club, Track. National Honor Society buvo pirmininku. Studijuoja Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Mass., civilinę inžineriją — Water Resources*



*Rūta, Laima KLEINAITYTĖ, g. 1955.VII.8, Vokietijoje. Kelly H.S. Chicagoje baigė 1973 m. Kelly H.S. lietuvių klubo steigėja ir jo pirmininkė 1971 m., mergaičių atletikos klubo narė, būsimų mokytojų klubo sekretorė. Tėviškės ev. liut. p-jos sekmadieninės m-los mokytoja, jaunimo ratelio narė, choristė. Dvejus metus mokytojauja Kr. Donelaičio m-loje, kurią baigė 1971 m. Jaunimo Centro choro valdybos vicepirm. šoka „Žilvičio“ tautinių šokių grupėje. Lanko I. Motekaitienės balso studiją ir 10 metų lankė piano studiją. Studijuoja St. Xavier u-te. Dainavo keletą kartų solo TV ir lietuvių parengimuose*



*Adelė HERMANAITĖ, Gage Parko H. S. baigė 1973 m. Priklausė National Honor Society, mokytojų pagalbiniam klubui ir buvo Amerikos būsimųjų mokytojų klubo pirmininkė. Priklauso Ziono ev. p-jos chorui, jaunimo rateliui ir mokytojauja sekmadieninėje m-loje. Studijoms Concordia mokytojų kolegijoje gavo stipendiją po 500 dol. iš Marquette National banko ir Chicagos Liet. Moterų Klubu.*



*Linda UZNYTĖ, g. 1955.VIII.21, Chicagoje. Hubbard H.S. baigė 1973 m. Buvo m-los metraščio redaktorė, Quill and Scroll National Club pirmininkė. Priklausė Aero-Space Club ir mergaičių Athletic Ass. Northern Ill. U-tte De Kalb studijuoja biologijos mokslus*



*Lilian Alisa PILMONAITĖ, g. 1952.XII.4, Chicagoje. Luther H.S.S. baigė 1970 m. Tėviškės ev. liuteronų p-jos sekmadieninės m-los mokytoja. Priklauso chorui ir jaunimo rateliui. Southern Ill. U-te, Carbondale, antrus metus studijuoja antropologiją ir archeologiją.*



*Jonas K. BERTULIS, g. 1948 m. Augsburgėje, Vokietijoje. Baigęs Luther H.S.S., įstojo į Illinois U-tą ir 1973 m. liepos 1 d. baigė įgydamas iš farmacijos Bachelor of Science laipsnį ir diplomą. Liepos 27 d. išlaikė Illinois valstijos valstybinius egzaminus. Dirba Michael Reese ligoninėje, Chicagoje, kur studijų metu praktikavosi*



*Rūta, Alysa GRABAZS, g. 1953.VI.14, Rochester, N.Y. Roosevelt H.S. Chicagoje baigė 1971 m. Priklausė Trinity Club, mergaičių atletikos Ass. ir plaukikų grupei. Buvo vokiečių klubo pirmininkė. Trečius metus lanko National College of Education, Evanston. Priklauso mišriam ansambliui ir koncertų chorui*



*Remigijus Vytenis JURĖNAS, g. 1951.VII.11, Chicagoje. Georges Valley H. S., Thomaston, Maine, baigė 1969.VI. Maine College, Orono, politinius mokslus baigė 1973 m. laipsniu B.A. Pavasario semestrą praleido Washingtono kaip internas pas senatorių Ed. S. Muskie. Dirba kaip research associate Maine State Government*

#### SCENOS PRIEAUGLIS

Povilas Pranas Manomaitis, gimęs 1948 m. spalio 10 d. Bostone, baigė Boston English High ir Newton Jr. College su Assoc. Degree in Arts. Tuo laikotarpiu grojo smuiku ir buvo Boston High Schools Senior Symphony orkestro concert master.

Įstojęs į Northeastern u-tą pasiryžo studijuoti dramą. Studijų metu dalyvavo scenos pasirodymuose: "Suddenly Last Summer; Trojan Women; Tartuf; Kiss Me Kate" ir kt., kaip aktorius ir scenos projektavimo bei vykdymo vadovas. Mokslą baigė 1973 m. birželio 17 d. su BA laipsniu, įgydamas diplomą iš "Liberal Arts with Honor".

Lietuviškos kultūros srityje Manomaitis lankė lituanistinę mokyklą, buvo Nemuno tunto jūrų



*Povilas MANOMAITIS  
1973 m., Boston, Mass.*

skautas su vadovaujančiom pareigom. Ivaškienės tautinių šokių grupės dalyvis. Povilas yra neolituanas nuo 1967 m. ir ėjo įvairias valdybos ir pirmininko pareigas. Dalyvavo lietuviškoje scenoje Jaunimo Kongreso metu Chicagoje. J. Grušo "Barboros Radvilaitės", Bostono "Žvaigždikio II" sąstate, kaip aktorius, Papagodos rolėje ir vadovavo scenos projekto vykdyme ir grimavime.

Povilas mielai talkininkavo savo kūryba ir vaidyba neolituonų, "Subatvakarių" ir ALIAS inžinierių iškilmingų susirinkimų programose. Jo patiekti vaizdeliai meilė tėvų kraštui. Jis patiekė lietuvių prūsų istorinę praeitį per karaliaus Pričkaus potvarkius ir Kristijono Donelaičio pamokymus. Vaizdeliai naujos formos ir lengvo turinio sudarė įdomų ryšį tarp praeities ir dabarties.

Povilo tolimesnių planų kelyje, linkime sėkmingai žengti scenos estradon!

-e. -



## PIŪTIES-DERLIAUS ŠVENTĖ

Liet. Ev. Liuteronų Tėviškės p-jos 1973 m. spalio 14 d. įvykusioje piūties-derliaus šventėje Moterų D-jos pirmininkė Vera Mituzienė tarė šiuos žodžius: "Minint piūties šventę, leiskite man pradėti šiais giesmininko žodžiais:

Mes ariam ir sėjam sėklas į dirvas,  
O Sutvėrėjo galia-išdaigina jas;  
Augina derlius mūsų per dienų dienas,  
Iš Jo palaimos-mums duona į rankas.

Šiandien tenka prisiminti, kaip buvo švenčiama šioji šventė mūsų brangioje tėvynėje-Lietuvoje. Tai buvo ne tik piūties, bet ir padėkos šventė. Buvę ūkininkai, arba kilę iš ūkio, tur būt prisimena, kad piūties šventę pradėdavo pamaldomis. Dėkodavome Viešpačiui už pasisekimą-sausai nuimtą gerą derlių ir už visas kitas Jo suteiktas mums malones. Toliau sekė iš seniau užsilikę papročiai. Susirinkdavo derliaus nuėmėjai į šeimininko seklyčią, apvainikuodavo jį varpų vainiku, kurį šeimininkas pakabindavo ant sienos ir laikydavo iki kito derliaus. Šeimininkas, atsidėkodamas už viską, vaišindavo juos valgiais ir naminiu alučiu. Po vaišių atsirasdavo muzikantai, šokdavo visi kieme ir dainuodavo tai šventei tinkamas dainas. Mažoje Lietuvoje vaišindavo šiupiniu, -tai patiekalas su žirniais. Šokius ir pasilinksminimą jie laikė nesiderinančiais su šia pamaldinga diena.

Mes čia prisimindami anuos laikus, mūsų parapijoje perėmėm paprotį iš Maž. Lietuvos ir kasmet po pamaldų, piūties šventės proga, vaišinamės šiupiniu.

Atitrūkus mums nuo gimtojo krašto, pasikeitė ir mūsų aplinka. Vienokiose ar kitokiose aplinkybėse gyvendami, turtingi ar betur-



*Prie mikrofono „Tėviškės“ ev. liut. p-jos Moterų D-jos pirm. V. Mituzienė. Gilumoje (iš k. į d.): L. Gružas, choro valdybos pirm.; Ed. Leipus (sėdi), jaunimo ratelio pirm., sukūręs išpūdingą veikaliuką „Mes“; senj. kun. A. Trakis ir M. Idzelienė, kas sekmadienį ir per visokius parengimus nuolatiniai, su giliu pasišventimu, gražinanti gėlėmis iš savo pavyzdingo darželio bažnyčių ir jos patalpas. Nuotr. M. Nagio*

čiai, aukštą moralę turį-atneša geresnę dvasinę sėklą, neguneturį savigarbos. Juk ir gamtoje turime daug pavyzdžių ir žinome, kad kultivuota rožė turi gražesnius žiedus už tą, kuri neprižiūrima. Lygiai ir skiepyta obelaitė neša geresnius vaisius ir daugiau vertinama, negu laukinė. Ir Mato Evangelijoje parašyta: "Nė vienas neįeis į dangaus karalystę, kas neves Dievui tinkamų vaisių". Žmogaus gerieji vaisiai yra: meilė, džiaugsmas, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, ramumas ir susilaikymas.

Šiandien paklauskime savęs: Kokius gi vaisius aš vedu? Ir jei kas jaučia nenešąs tų dvasinių vaisių, kokių Kristus iš jo laukia, tuomet susirūpinkime ir leiskimės būti Dievo iškiepijami, kad galėtumėme pasireikšti gerais vaisiais, drąsiai laukdami paskutinios Viešpaties piūties šventės, kai reikės stoti prieš Jį ir atsakyti už savo vaisių gerumą.

Liūdna darosi pagalvojus, jog šiandien pavergtoje Lietuvoje mūsų sesės, broliai ir kiti artimieji, sunkiai dirbdami visus metus kolchoze-arę, sėję ir piovę-derlių ne sau suveža. Jų prisiminimui nulenkime minutėlei galvas prašydami Dievą, kad ateitų jiems vėl tokie laikai, kada jie galėtų švęsti tikrąją piūties šventę ir dėkoti už derlių, kurių nuėmę nuo laukų, džiaugdamesi galėtų sau parsivežti.

## NEW YORKO LIET. EVANGELIKAI

New Yorke lietuvių evangelikų yra nemažai, tačiau didžiajame New Yorke ir jo apylinkėse jie gyvena labai išsimėtę. Dėka veiklaus kunigo P. Dagio pastangų, šio miesto evangelikai pasireiškia gyvu veiklumu. Neskaitant eilinių pamaldų, kun. Dagys išnaudoja kiekvieną tautinę progą suruošdamas minėjimus, į kuriuos susirenka žmonės net gyvenantieji už kelių šimtų mylių nuo parap. bažnyčios.

1972 m. Kalėdų proga buvo suruoštos Kūčių dieną iškilmingos pamaldos, kurių metu kun. Dagys pasakė labai gražų ir įspūdingą pamokslą. Nors oras pasitaikė

blogas, tačiau į pamaldas susirinko keli šimtai parapijiečių. Kaip paprastai, kun. Dagys pamaldas pajvairina koku nors minėjimu, jį praveddamas parapijos salėje. Šįkartą buvo suruošta Kalėdų eg-lutė vaikams. Visi išklaušė programą prie kavutės ir pyragaičių, gražiai ir linksmai praleido laiką.

### Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimas

Klaipėdos krašto atvadavimo 50 metų sukakties minėjimas įvyko Woodhavene, liuteronų bažnyčioje, kurį suruošė jungtinės tautinės organizacijos.



*Klaipėdos krašto atvadavimo minėjimo pamaldas pravedė kunigai (iš k. į d.): Leonardas ANDRIEKUS ir Petras DAGYS. Woodhaven, 1973 m. sausis*

*Nuotr. K. Klastausko*



*Klaipėdos krašto atvadavimo minėjime dainuoja solistas M. RAZGAITIS, akomp. muz. A. KAČANAUSKAS. Dešinėje — p. BUDRIENĖ, gen. konsulas L. SIMUTIS ir kt.*

*Nuotr. K. Klastausko*

Minėjimas pradėtas ekumeninėmis pamaldomis. Kun. Dagys yra krikščionių vienybės šalininkas ir ne kartą jau anksčiau yra pravedęs su katalikų kunigais bendras pamaldas. Šį kartą pamaldas atlaikė kun. P. Dagys ir pranciškonas kun. Leonardas Andriekus. Vargonais grojo muz. Algirdas Kačanauskas ir jam akomponuojant M. Razgaitis pagiedojo "Ave Maria". Kun. Andriekus ta proga pasakė pamokslą paminėdamas, kad dabar atėjo krikščionybės susivienijimo laikas ir reikia pamiršti tuos, kurie suskaldė krikščionybę, taip pat ir tuos, kurie kardu nešė krikščionybę garbingiems Prūsijos lietuviams, visai Lietuvai ir krauju juos krikštijo. Dabar ne mūsų pareiga juos teisti, nes jie esą pagal Dievo teisingumą jau seniai nuteisti. Po pamokslo sol. M. Razgaitis pagiedojo Naujajai giesmę "Kad širdį tau

skausmas...". Pamaldos baigėsi kun. Andriekui sukalbėjus "Tėve Mūsų" ir kun. Dagiui paprašius sugiedoti Mažojai Lietuvoj visų mėgiamiausią giesmę "Maloniam Dievui mes karštai dėkojame".

Po pamaldų salėje įvyko oficiali minėjimo dalis. Į šį minėjimą atvyko daug žinomų mūsų veikėjų, jų tarpe genr. konsulas Simutis, buv. min. Audėnas, buv. Klaipėdos muitinės virš. Vainauskas. Turiningą kalbą, pritaikytą tai dienai, pasakė konsulas Simutis.

Po gausybės sveikinimų, sol. M. Razgaitis padainavo kelias dainas. Tur būt pirmą kartą čia viešai pasirodė buv. Kauno dramos aktorė Palkotaitė - Klastauskienė, meniškai padeklamavusi J. Virbicko ir Brazdžionio patriotinius eilėraščius. Baigiant minėjimą kun. Dagiui buvo įteiktas Vlodo Šveikausko iškeptas tortas. Ta proga kun. Dagys paminėjo Švei-

kauską, kad jis šiame krašte atsirado tikrai prieš kelioliką metų, pabėgęs iš Isrutės, Klaipėdos krašte, kur jam teko ilgai išgyventi bolševikų valdomoje Isrutėje, kur po karo buvo likę tikrai 7 lietuviai.

Minėjime dalyvavo buv. genr. konsulo N. Yorke Budrio žmona, kuri laike sukilimo buvo Klaipėdos krašto sukilėlių štabo vyr. tvarkytoja, o jos vyras Budrys buvo sukilimo vyr. vadas ir pirmasis Klaipėdos krašto gubernatorius. Kun. Dagys Budrienę, laike pobūvio, pasodino garbingųjų svečių eilėje ir savo kalbose net kelis kartus ją apibūdino kaip Klaipėdos krašto atvadavimo karžygę. Pažymėtina, kad į šį minėjimą susirinko virš 300 svečių.

#### Vasario 16 minėjimas

Vasario 16 New Yorke įvairiose vietose buvo minima visą

vasario mėn. ir net iki kovo mėn. vidurio. Todėl kun. Dagys, nenorėdamas trukdyti kitų minėjimams, šį minėjimą suruošė kovo 18 d. Atrodo, kad ir po daugelio minėjimų žmonėms nebuvo atsibodusi Vasario 16-toji, nes ir į evangelikų minėjimą prisirinko nemaža svečių. Kaip paprastai, po pamaldų ir reikšmingo kun. Dagio pamokslo, parapijos salėje įvyko pobūvis su pritaikyta tai dienai programa. Kun. Dagys neapsieina neapaminėjęs savo parapijiečių reikšmingas dienas ir jų sukaktis. Be kitų, buvo paminėtas Andruulaitis, nes jam suėjo 82 m. amžiaus (apie jį buvo rašyta "M. Sp." Nr. 32, psl. 96, tik per klaidą jo pavardė buvo iškreipta, -vietoje Andziulaitis, turėjo būti Andruulaitis). Laike minėjimo prie kun. Dagio stalo atsirado tortas ir niekas nežinojo jo reikšmės. Šalia sėdėjęs inž. R. Brakas, žinomo Klaipėdos krašto



*Klaipėdos krašto atvadavimo minėjime dalyvavo (iš k. į d.): Vladas SVEIKAUSKAS, ilgus metus gyvenęs Isrutėje ir matęs kaip okupantai rusai kolonizavo Klaipėdos kraštą ir grobstė klaipėdiečių turtą; p. VAINAUSKIENĖ ir Pranas VAINAUSKAS, buv. Klaipėdos uosto muitinės virš. ir 1941 m. laikinosios Lietuvos vyriausybės prekybos ministeris.*

*Nuotr. K. Klastausko*





*Klaipėdos krašto atvadavimo minėjime (iš k. į d.): kurt. inž. Kostas KLYBAS, kun. Petras DAGYS, p. MACIONIENĖ ir Ramunas BRAKAS. Nuotr. K. Klastausko*

veikėjo Adomo Brako sūnus, pasveikino kun. Dagį jo praėjusio gimtadienio proga, nes kovo 15 d. kun. Dagiui suėjo 69 m. amžiaus.

#### Velykų šventės

Šiais metais lietuviams evangelikams velykinės pamaldos buvo suruoštos Verbų sekmadienį. Nors oras pasitaikė ne koks, tačiau į pamaldas tikinčiųjų prisirinko nemažai. Po gražių pamaldų visi buvo pavaišinti kavute ir užkandžiais. Ir čia, kaip paprastai, kun. Dagys neapsiėjo be parapijiečių sveikinimų, - prisiminė gyvus, mirusius ar į nelaimę patekusius.

#### Motinos dienos minėjimas

Motinos dienos minėjimą kun. Dagys suruošė gegužės 20 d. Po pamaldų ir tai dienai pritaikyto pamokslo, pats Motinos Dienos

minėjimas įvyko parapijos salėje. Nežiūrint, kad daug parapijiečių buvo išvykę atostogoms į Floridą, svečių prisirinko nemažai. Šis minėjimas gališ kitų minėjimų išsiskyrė tuo, kad svečių tarpe matėsi nemažai inteligentijos, kaip daktarų, inžinierių ir kt. Šiame minėjime buvo paminėti keli reikšmingi lietuvių evangelikų liūdni ir džiaugsmingi įvykiai.

Arijana Dagiėnė, kun. Dagio dešinioji ranka, atlieka, gal būt, patį sunkiausią darbą. Jos pastangomis ir darbu yra paruošiami gražūs pobūviai. Ji su savo talkininkėmis visus pavaišina skania kavute, o dar skanesniais užkandžiais. Ši Klaipėdos krašto garbingos lietuvių šeimos dukra ne tik neužmiršo savo tikėjimo, bet atsidėjusi dirba lietuviybės darbą.

K. Klastauskas

## REFORMACIJOS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

Chicagos ev. reformatų pja Re-  
formacijos šventės minėjimą su-  
rengė 1973.X.28 d. Šventėje daly-  
vavusi viešnia p. A. Beržienė mi-  
nėjimą taip aprašė:

"Lietuvių ev. reformatų religi-  
nis gyvenimas yra tampriai suriš-  
tas su tautiniu: pamaldos, pamoks-  
las, giesmės - viskas lietuvių kal-  
ba! Na ir visas parapijos gyveni-  
mas, socialinė veikla vyksta tau-  
tiniu pagrindu: jie kartoja tauti-  
nes tradicijas, papročius, juos  
draugėje išgyvena, kur ir kaip ga-  
li-jungiasi į išėivijos organizuo-  
tą gyvenimą. Jie nuoširdžiai sie-  
lojasi Lietuvos laisvės reikalu,  
pavergtos tautos žmonių nedalia.

Praeitą sekmadienį, spalio 28  
d. parapija šventė Reformacijos  
šventę. Pamaldas atlaikė ir gilaus  
religinio jausmo, aukšto stiliaus  
pamokslą pasakė kun. P. Dilys.  
Vargonais grojo muz. Kalvaitis.  
Akademinę šventės dalį ir vaišes  
pravedė kurt. inž. H. Pavilionis.

Sveikino visuomenininkas A. Juš-  
kevičius, -jis kvietė visus laiky-  
tis išėivijos tautinės drausmės,  
vienybės - nepasiduoti okupanto  
kėslams.

Žurnalistė Z. Juškevičienė sa-  
vo sveikinimo kalboje iškėlė iz-  
mų reikalą, tvirtino, jog izmai,  
kaip tai: komunizmas, ateizmas,  
liberalizmas ir kiti panašūs iz-  
mai eina prieš tvarką - skleidžia  
netvarką, eina prieš individo pri-  
gimtį ir mažų tautų laisvės prin-  
cipą. Kvietė būti atviriems laikui  
ir aplinkai: lenktis izmo klystke-  
lių, pasišvęsti tautiniam, morali-  
niam reikalui.

Pagrindinę kalbą pasakė Euge-  
nijus Gerulis. Jis kalbėjo tema:  
Rusijos žmonių religinio gyveni-  
mo atspindžiai. Paskaitininkas  
pateikė visą eilę faktų iš Rusijos  
gyvenimo ir padarė išvadą, jog  
Rusijos žmonių tikėjimas yra gy-  
vas. Jis dažnai prasiveržia į pa-  
viršių net ir iš aukštų partijos



*Reformacijos šventės minėjimo dalyvių dalis. Nuotr. M. Puodžiūno*



*Reformacijos šventės minėjime taria žodį (iš k. į d.): viešnia žurnalistė Z. JUŠKEVIČIENĖ, svečias visuomenininkas A. JUŠKEVIČIUS ir kurt. E. GERULIS.*

*Nuotr. M. Puodžiūno*

žmonių. Pasakė, kad kai Chruščiovas mirė, jo žmona žegnojosi ir žegnojo patį Chruščiovą. Apie tai plačiai, bet patyliai kalba pa-

tys rusai.

Programos pertraukos metu V. Karosas platino naujus leidinius, kaip tai dr. Anyso ir jo žmonos Valerijos išleista knyga - "Žymios Lietuvos Moterys" ir kitas. Plačiai kalbėjo, kėlė klausimą, rinko aukas muz. Jakubėno koncertui rengti.

Vaišes parengė ir svečius maloniai vaišino pačios parapijietės: Plačienė, Neimanienė, Variakojienė ir kitos. Visa šventė praėjo tikrai jaukioje, kultūringoje nuotaikoje. Galima buvo aiškiai justti parapijiečių tarpusavio artimus, šiltus santykius besant: stiprų religinį, tautinį ryšį. Tai socialinio gyvenimo pavyzdys, kaip skaičiumi neimponuojanti žmonių grupė gali išvystyti pasigėrėtiną religinį-tautinį gyvenimą!"

("Naujienos", 1973. XI. 6, Nr. 262).

P. A. Beržienėi didis ačiū už nuoširdžius tiesos žodžius.

"M. Sp." Red.



*Eva TAMULĖNAITĖ, Royal Radio stoties ir Naujojo Teatro Kopenhagoje, Danijoje, solistė, buvo atvažiavusi pavišėti pas tėvus į Racine. Wisconsin Lietuvių Dienoje, 1973 m. liepos 15 d., per pamaldas už Lietuvą, giedoją šv. Petro bažnyčioje Kenošoj, taip pat sugiedoją Amerikos ir Lietuvos himnus Pavergtųjų Tautų savaitės minėjime*

## RAILOS PAMINĖJO AUKSINES VESTUVES



*Railos, gyv. Baltimorėje, 50 metų vedybinę sukaktį paminėjo 1972 m. gegužės 14 d. (iš k. į d.): E. Railienės sesers Marės sūnus William Rothamel, jo žmona Helen, Jokūbo Skeberdžio našlė Katrė Tatorytė - Skeberdienė iš Štakiriu, Julė ir poetas Nadas Rasteniai, Martynas ir kurt. Emilija Janonytė - Railos*



*Railų artimieji su kuriais per 50 metų artimai draugavo. Priekyje sėdi sukaktuvėninkai — kurt. Emilija ir Martynas Railos.*

*I-je eilėje (iš k. į d.): E. Railienės sesers Marės marti Helen Rothamel, Ernestine Clary, Rožė Pledienė, Marė Užunaraitė - Brazienė iš Šimpeliškių, Mildred McCleary;*

*II-je eilėje: William Rothamel, Julija Rastenienė, Katrė Skeberdienė, Kostas Pelanis iš Kilučiu, Marės Užunaraitės vyras Antanas Brazis. Baltimore. 1972 m.*

BIRŽUOSE APSILANKIUS  
(Ištrauka iš gauto laiško)

Kurią laiką nebuvojus, kai įvažiuoji į Radvilų sostinę, kaip tai atsikvepi lengviau; ar dėl to, kad Biržai randasi tarp dviejų upių ir ežero, ar kad jame nemažai žalmynų, medžių.

Mieste statyba tebevyksta. Stato nemažą ir vaizdingą pastatą, kur tilps poliklinika ir ligoninė. Naują ligoninę stato Vilniaus g-vės gale -į Dirvonakius. Kelias toliau panaikintas. Vilniaus g-vė remsis į ligoninės pastatą, nes jis užima plotą beveik nuo Apaščios upės iki Vytauto g-vės tūšos. Pravestas naujas kelias pro Dirvonakius į Geidžiūnus.

Iki šiol Biržuose ligoninės patalpos buvo labai išmėtytos. Poliklinika Fel. Kairio namuose yra labai ankšta. Dabartinė ligoninė randasi: ten, kur buvo iki II Pas. karo, dr. J. Mikelėno namuose, katalikų klebonijoje ir "ubagynėje".

Statomi kompartijos rūmai prieš buvusią apskrities valdybą ant buvusio M. Januševičiaus sklypo, o kitame g-vės gale į pietuspenkių aukštų didelis gyvenamas namas, kurio apačioje, tur būt, bus kokia prekybos patalpa. Jau pastatyta ir veikia puiki parduotuvė, skirta vaikiškiems reikmenims ir žaislams, pavadinta "Vaikų Pasaulis". Parduotuvių Biržuose dar maža. Tik viena parduotuvė gata-vų rūbų, medžiagų, batų ir galanterijos. Nors namas 2-jų aukštų, bet nedidelis, pastatytas prie buvusios latvių klebonijos. Ūkinių prekių krautuvė tebetelpa buv. Žemės Ūkio Dr-jos patalpose. Kur

buvo linų fabrikas, dabar duonos kepykla.

Statomas naujas kelias tiesia kryptimi, kuris jungs Biržus su Rokiškio ir eis toliau. Tarp Biržų ir Papilio betruksta padaryti apie 10 km. Keliai sparčiai taisomi. Tam reikalui lėšų nesigailima. Su laiku bus autostrada Vilnius-Ryga. Autostrados statyba pradėta. Ji bus gana plati su žalia juosta per vidurį.

Radvilų sostinėje smarkiai vyksta privati statyba. Iš kur tokiai statybai žmonės gauna medžiagos ir lėšų, - sunku pasakyti. Šnekama, kad nekurie spekuliuoja, nors tokia prekyba draudžiama.

Piliakalnis, nors puiki-romantiška vietovė, bet publikos kažkodėl nemėgstama. Palei piliakalnį, į Astravo pusę, įrengta maudykla, valčių nuomojimo užutekis. Vos keli tesikaitino saulėje.

Šlekiolauke parkas jau kiek paaukęs, bet jame nebus kam leisti laiką. Maudyklės baigia užželti maldromis ir užaugti dumbliu.

Agluonos upė užteršta pieninės, alaus bravoro liekanomis ir dalinai miesto kanalizacijos, kuri tankiai genda ir užsikemša.

Kaimiečiai kartu su miestiečiais visus produktus perkasi krautuvėse, gal išskyrus tik pieną. Visi nebenori senos sūdytos mėsos, o kai krautuvėse pradėjo būti mažiau mėsiskų produktų ir riebalų-būtų gera ir sena sūdyta mėsa. Sąryšy su praeitų metų nederliumi plačioje šalyje, produktų kiekiai sumažėję. Spauda rašo, kad



*Ziono ev. liut. p-jos atgavintas choras, dalyvaujant kun. J. Juozupaičiui su p. Erna, vadovaujant energingam chorvedžiui S. Paul, 1973.V.20 davė aukšto lygio giesmių kantatą, sugiedodamas apie 20 garsių kompozitorių giesmių — Bacho, Handelio, Beethoveno, Bortnianskio, Palestrinos ir kt. Giesmių šventėje pasireiškė solistais E. Juozupaitienė, V. Mieliulis, o duete — J. Paul ir A. Obrikaitytė. Chorui ir solistams akomponavo V. Česna. Pasirodė ir jaunųjų choras akomponuojant A. Česnaitei.*

*Nuotr. M. Nagio*

šįmet visur gerai paaugo, bet ar taip greit priaugins bekonų ir gyvulių, kad minėtų produktų nestokotų? Gal reikės mažiau Vietnamui ir kitiems besivaduojantiems kraštams, siekiantiems socializmo.

Kaip anais, taip ir šiais laikais, pinigas viską daro. Iki šiol ši mada ne tik nenyksta, bet atbulai-net auga. Ypač medicinos darbuotojų tarpe už patarnavimus. Jei ne pinigais, tai moterims-saldainių dėžutė, o vyrams-konjako puslitris, kuris kainuoja 12 rublių. Pensiškai, kurie vos pajėgia galus suvesti, šios prabangos leisti sau negali. Daugeliu atveju jiems pasakoma: mes, gydytojai, jau negaliojame, ką benorėti tokiame amžiuje geros sveikatos.

Mieste, kur beeisi, visur sutiksi girtų-svyruojančių. Beveik kasdien matysi tai vienur, tai kitur jau pavargusius gulint gatvėje, panašiai kaip Egipte. Matyti ir čia, besidraugaujant su jais, ta mada įsigali pijokų tarpe.

Laukinių žmonių dainos ir šokiai prigyja ir šiame krašte. Nors pusamžiai ir senstelėję smerkia, bet jaunimas, jei būtų leidžiama, būtų pasiruošęs ir trusikus nusiileisti, kad būtų lengviau užpakalius kraipyti. Kartais mergaitės šokiuose būk tai bando net staničius nusiimti, kaip šoka afrikietės. Liūdna, kad šalys, kur mokslas yra pasiekęs aukščiausią lygį, turi kopijuoti viską iš nesukultūrijusių kraštų, kas gera ir kas bloga.

Reformatų Kolegijos prezidentas

tas K. Burbulys pradėjo 86 metus, vienok dar energingas. Suprnt. P. Jašinskas, vieneriais metais už jį jaunesnis, tebekunigauja. Nors

ir neblogai vaikšto, bet kelnės jam jau perplačios. Naujajį kunigą parapijiečiai myli.

J.

\*\*\*000\*\*\*

## DR. KUENG PRIEŠ TOTALITARIZMĄ

Plačiai pagarsėjęs savo drąsia R. K. Bažnyčios kritika šveicaras teologas kun. Hans Kueng, Tūbingeno univer. teologijos profesorius pareiškė, kad jis jokių būdu nesąs prieš popiežių Povilą, o tik prieš jo "neklaidingumo dogmą ir prieš popiežių institucijos absoliutų totalitarizmą ir autoritarizmą". Jis atmetąs Vatikano reikalavimą pripažinti popiežiaus neklaidingumą ir nekeliausias į Romą savęs teisinti. Jei būsiąs ekskomunikuotas, jis ir toliau eisiąs savo pareigas už Bažnyčios ribų. Jo tikslas esąs "numitologinti" Bažnyčią. Popiežiaus neklaidingumo dogma buvo priimta I-me Bažnyčios suvažiavime 1870 m. Vatikane ir nuo tų metų tebesitęsia nesantaika Bažnyčioje.

Dr. Kueng pareiškė, kad Vatikanas tebevartoja senąją inkvizicijos praktiką. "Aš visada norėjau vyksti į Romą, bet tik padoromis sąlygomis, o ne kaip kaltinamasis, neturintis teisės susipažinti su kaltinimais, pasirinkti savo gynėją ir eventualiai kelti apeliaciją".

Kun. Kueng yra parašęs knygą, kurioje įrodinėja Bažnyčios neklaidingumo tezės nesąmonę. Jis teigia, kad iš katalikų Bažnyčios reikia pašalinti įvairius mitus, kurie neleidžia katalikybei suartėti su kitomis krikščionių grupėmis. Jis nurodė, jog Šventoji Inkvizicija

ja, kurios įpėdinė yra Vatikano Tikėjimo Doktrinos Šv. Kongregacija, savo laiku pasmerkusi tokius mokslo žmones, kaip Giordano Bruno ar Galileo Galilei.

Specialiame Tikėjimo Doktrinos išleistame 19 psl. dokumente Vatikanas dar kartą pakartojo neklaidingumo doktriną. Jame pabrėžta, kad Bažnyčia yra neklystanti ir to principo nevalia niekam kritikuoti ir kad "ekumenizmas nė kiek nesusilpnina R. K. Bažnyčios nusistatymo, kad ji yra vienintelė tikroji Kristaus Bažnyčia". ("Naujienos", 1973 m. Nr. 162, 179, 181).

LOS ANGELES. Liet. Protestantų Sąjunga surengė 1973 m. liepos 15 d. pobūvį - pikniką. Susirinko virš 60 žmonių - jaunimo ir senimo-medžių pavėsyje, žalioje pievelėje prie St. Andrews liuteronų bažnyčios, West Los Angeles. Čia kunigavo ilgus metus dr. Owen J. C. Norem, buvęs JAV atstovas Lietuvai. Šios bažnyčios patalpos kartais pasinaudoja ir kun. M. Preikšaitis, kuris ir šį sekmadienį atlaikė pamaldas.

Darbšti šeimininkė M. Kiršonienė su pagelbininkėmis parengė vaišių stalą. Daugumas svečių atsinešė savo užkandžius, bet buvo aprūpinti su kaupu ir tie, kurie savo neturėjo. H. Y. Petkienės ir V. Užkuraitienės rūpesčiu buvo surengta turtinga loterija. Loterija

davė 43 dol. pelno. Čia pat buvo nutarta paremti ev. žurnalus-"M. Sp." ir "Svečią" po 10 dol.

Trumpos programos metu kurt. A. Deveniėnė pasiūlė ir buvo nutarta pasiųsti telegramas į Washingtoną, D. C., pareiškiant susirūpinimą dėl lietuvių atstovų areštavimo Helsinkio tarptautinėje Saugumo konferencijoje ir dėl senatoriaus Jacksono rezoliucijos JAV kongrese sąryšyje su žydų išleidimu iš Sov. Sąjungos. Telegramoje buvo prašoma atkreipti dėmesį ir į tūkstančius pabaltiečių bei kitų tautų asmenų, kuriems taip pat yra draudžiama išvykti iš Sov. Sąjungos. Telegramos buvo pasiųstos Valst. Sekret. Rogers ir Californijos senatoriams: Cranston ir Tunney. Vėliau buvo gauti ir atsakymai į telegramas.

Piknike buvo žadėjęs padaryti pranešimą kurt. J. Kutra apie įvykusį Chicagoje Sinodą ir apie reformatų veiklą, bet dėl slogos atvykti negalėjo. Gruodžio mėn. pradžioje Protestantų S-ga numato surengti tradic. Kalėdų eglutę.

H. Y. P.

CHICAGO. Ev. Reformatų Moterų D-jos rengtas metinis pobūvis-piknikas įvyko 1973 m. rugpiūčio 5 d. Marquette Parke, Chicago. Pasitaikius gražiam orui, piknikas, gal būt, pirmą kartą susilaukė tokio gausaus būrio svečių ir saviškių. Jų tarpe matėme p. p. Mačiukus, Smilgius, senj. kun. A. Trakį, Pilmonus, Gudaitienę, Mikaitienę ir kt.

Darbščios Moterų D-jos narės, pasišventusiai dirbančios mūsų Bažnyčios gerovei, atvyko į pikniką, kaip tos ratuotos bitutės, su

pilnais krepšiais skanių valgių, gėrimų ir su savo išdirbiniais bei daiktais, skirtais loterijai.

Stalai su kaupu buvo apkrauti įvairiausiu maistu, kuriuo kiekvienas iki sočiai buvo pasotintas. Loteriją sėkmingai pravedė Aldona Dagienė su pagalbininkais, gerokai papildydama Moterų D-jos kasą.

Jaukioje, malonioje nuotaikoje buvo praleista keliolika valandų gryname ore iki vėlyvos popietės

J. Kr.

CHICAGO. 1973 m. spalio 14 d. nuosavos bažnyčios patalpose įvyko Liet. Ev. Ref. Moterų D-jos susirinkimas. Buvo perrinkta valdyba ir apsvarstyta daugelis svarbių einamųjų reikalų ir sumanymų. Valdybą sudaro: K. Neimanienė-pirmininkė, H. Dilienė-vicepirmininkė, M. Plačienė-sekretorė ir A. Dagienė-išdininkė. H. D.

#### DOVANOKIME KNYGAS!

XXVI Tremties Sinodas mūsų Bažnyčios bibliotekos reikalu surašė sekantį memorialą: "Sinodas kviečia visus kuratorius ir mūsų Bažnyčios narius aukoti turimas knygas jau esamai Bažnyčios bibliotekai plėsti".

Apie tai pranešdami, prašome visų, kam knygos nebereikalingos, perskaičius nemesti į šiukšlyną, ypač lietuviškas ir senesnės laidos, o jas aukoti minėtai bibliotekai.

Ne Chicagoje gyvenančius, -aukojamas knygas prašome siųsti bibliotekos tvarkytojui šiuo adresu:

Mr. J. Kregždė

2439 W. 51st. St.

Chicago, Ill. 60632



CHICAGO. 1973 m. rugsėjo 30 d. Liet. Ev. Reformatų bažnyčioje buvo pakrikštyta Rasa, Lina Hollenderytė.

CHICAGO. Kurt. Eugenius Gerulis 1973 m. pavasarį baigė Psichorientologijos Institutą ir gavo

M.C. 404 E. S. P. psichikos operatoriaus diplomą.

#### PADĖKA

Nuoširdžiai dėkoju visiems pareiškusiems užuojautą netekus man Tėvelio-geriausio mano gyvenime draugo. Petras Bružas

### NUO 1973 M. BIRŽELIO 1 D. IKI 1973 M. GRUODŽIO 1 D. GAUTOS "MŪSŲ SPARNAMS" AUKOS

Dr. M. Devenis, Santa Monica-50 dol. ; dr. P. Tunkūnas, Chicago -25 dol. ; V. Karosas, Cicero-25 dol. ; E. Tunkūnas, Gardner-25 dol. ; dr. X-20 dol. ; dr. D. Variakojytė-Frickė, Chicago-20 dol. ; inž. K. ir R. Klybai, N. York-20 dol. ; P. Kėželis, Australia-17.36 dol. ; Mrs. V. Baueris, Australia-14 dol. ; Mrs. H. Petkus, L. Angeles-13 dol.

Po 10 dol. :

P. Mekas, Cape Code; M. Tamulėnas, W. Palm Beach; inž. E. Manomaitis, W. Roxbury; J. Dagys, Rockford; Mrs. E. Blynas, L. Angeles; Lith. Protest. Assoc., L. Angeles; P. Gudelis, Vokietija; Rev. F. Barnehl, Vokietija; Fr. Skėrys, Vokietija; A. Plepys, St. Petersburg; O. Šlepavičienė, Centerville; K. Burbulis, Arkansas; A. Jodinskas, Detroit; D. Kregždienė, Cincinnati; M. Tamulėnas, Racine; G. Šernas, Canada; J. Jašinskas, Boston; P. Ramutėnas, N. Zeland; J. Tatoris, J. Trečiokas, J. Jakubonis, Mrs. G. Josuweith, kun. P. ir H. Diliai, inž. K. Bertulis, G. Grabazs, -visi iš Chicagos.

\* \* \*

Aleksandra de Vaisiūnas, Venezuela-6 dol.

Po 5 dol. :

P. Devenis ir Mrs. O. Matulionis, iš Calgary; L. Knopfmileris, Florida; B. Micpovilius ir Mrs. V. Šniuolis iš Brockton; Vl. Plepys, Orland Prk; J. Pauperas ir J. Kutra iš California; M. Paulauskienė, Venecuela; J. Kutra, Cheltenham; Mrs. A. Svalbonas, S. Daniels, N. Y.; P. Jokubėnas, Anglija; K. Vileišis, St. Clair Shores; O. Audėnienė, Richmond Hills; W. Alksninis, Mansfield Center; K. Grūnthal, Vokietija; dr. L. Finkelstein-Sokoli, N. York; T. Urbonienė, E. Gudaitienė, J. Hofmanas, P. Lampsatienė, E. Šleiterienė, H. Pankienė, E. Norėkienė, V. Mituzienė, M. Trumpjonienė, A. Benetis, E. Pušneraitienė, O. Tilindienė, O. Dubra, A. Pilmonas, M. Guobužienė, M. Nordėnas, A. Uznienė, P. Vaitaitienė, senj. kun. A. Trakis, O. Tunkūnaitė, R. Gecevičienė, A. Kuraš, -visi iš Chicagos; M. Stonie, Mass.

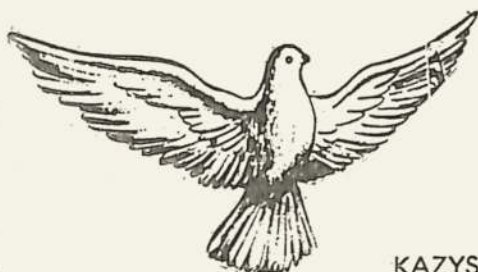
\* \* \*

P. Laupinaitis, Vokietija ir P. Variakojis, Chicago-po 4 dol. ; J. Pipynė, Anglija-1 svarą.

Po 3 dol. :

P. Šernas, Toronto; E. Balcerienė, Wisconsin; St. Palšis, Oak Brook;

Phone: PR 6-3140



**K. J. MACKE REALTY CO.**

Established in 1924

Complete Insurance Services

KAZYS J. MACKE

2549 WEST 71st STREET  
CHICAGO, ILLINOIS 60629

L. Plačaitė, M. Naujokienė, J. Padagas, M. Bundelis, A. Šikšnius, A. Hermanaitė, V. Girdauskas, Z. Dablibogienė-visi iš Chicagos.

Po 2 dol. :

J.A. Urbonas, Dayton; O. Kregždienė, N. Žibas, H. Malonė, A. Kaminskas, L. Liubertienė, I. Panavienė, E. Simaitis, V. Puodžius, J. Skvirblys, M. Jurgaitienė, I. Jonušaitienė, M. Idzelienė, H. Veinšneiderienė, A. Buntinaitė, J. Peteraitis, E. Varneckienė, M. Pauperienė, B. Variakojienė, Vl. Jakubėnas-visi iš Chicagos.

Po 1 dol. :

E. Kasperavičienė, Vokietija; M. Nagys, L. Klimienė, K. Bakšytė, V. Noreika, A. Lekšas, A. Vėlius, A. Lipšienė-visi iš Chicagos.

\* \* \*

Per "M. Sp." atstovą Canadoje

kurt. K. Kregždę gauta aukų: iš L. Vaštokas-3 dol., iš J. Kasakaitis-2 dol. ir iš 10-ies asmenų po 1 dol., viso 15 dol. Ačiū!

### REMKIME EVANGELIŠKĄJĄ SPAUDA

Aukotojas, jei nerastų savo pavardės aukų sąrašė, prašomas susisiekti su administracija:

"Mūsų Sparnai"

5718 So. Richmond Str.

Chicago, Ill. 60629

Mielas skaitytojau, tik Tavo duosnios aukos dėka ir bendradarbių pasišventimu žurnalas pajėgia tobulėti ir gyventi. Prašome ir ateityje mus nepamiršti ir leisti toliau viltingai žvelgti į ateitį. Tikrai nuoširdus ačiū Jums!

Administracija

## TELEVIZIJOS

Spalvotos ir paprastos, radijai stereo.

Krautuvė Marquette Parke. Pardavimas ir taisymas.

## MIGLINAS TV

2946 W. 69th St.

tel. 776-1486

# Chicago Savings and Loan Association



**5 3/4 %** CERTIFICATES  
SĄSKAITOMS

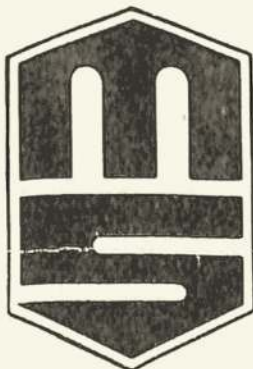
**5 1/4 %** Ant visų  
knygelių  
sąskaitų

**7 1/4 %**

MRS. PHILOMENA PAKEL, President

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6 - 7575



# MIDLAND SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

**5 1/4 %**

Passbook Savings.  
All accounts com-  
pounded daily —  
paid quarterly.

**7 1/2 %**

4 Years Savings  
Certificate  
(Minimum \$5,000).

TWO LOCATIONS

4040 Archer Ave.  
CHICAGO, ILL. 60632  
• Phone 254-4470

8929 S. Harlem Ave.  
BRIDGEVIEW, ILL. 60455  
• Phone 598-9400



All Savings Insured to \$20,000.00

*Frank Zogas*

Frank Zogas PRESIDENT



**PETKUS**

LAIDOJIMO ISTAIGA



MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6



CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

IRYS MODERNIOS KOPLYCIOS